

LLEI 12/2014, DE 16 DE DESEMBRE, AGRÀRIA DE LES ILLES BALEARS¹

(BOIB núm. 175, de 23 de desembre de 2014)

[DEROGADA]

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I

L'activitat agrària, entesa, amb caràcter general, com el conjunt de treballs necessaris per a l'obtenció de productes agrícoles, ramaders o forestals, és un dels sectors de l'activitat econòmica que, a diferència dels sectors secundari i terciari, té, a més, una importància de primer ordre, no només com a activitat de producció, sinó també en els àmbits social, territorial, paisatgístic i mediambiental, per la qual cosa és possible distingir en una mateixa activitat tres finalitats que van indissociablement unides, com són la finalitat productiva, la social i la territorial mediambiental, que donen lloc a una activitat econòmica sostenible.

Economia i medi ambient van indissolublement units, i donen lloc al concepte de desenvolupament sostenible que la Unió Europea ha incorporat al patrimoni comunitari, incloent el component mediambiental en les polítiques específiques de la Unió, amb la finalitat de fomentar un desenvolupament sostenible i un alt nivell de protecció del medi ambient.

El sector agrari gestiona més d'un 88% del territori de les Illes Balears i té un paper rellevant en l'equilibri socioeconòmic i territorial de la comunitat autònoma, cosa que obliga a conservar-lo per diferents raons, entre les quals cal destacar que manté un teixit rural bàsic en un arxipèlag amb importants desequilibris i processos accelerats d'assentament urbà orientats a allotjar un nombre creixent de residents i turistes que irrompen amb força en el cicle d'abastiment, transformació i consum dels recursos de base limitats (sòl, aigua, energia, etcètera).

Així mateix, l'agricultura no es limita a produir béns, aliments i matèries primeres per a mercats en els quals els consumidors finals i les empreses poden manifestar la disposició a pagar per aquests. L'agricultura també genera béns públics amb un caràcter social, com la protecció del patrimoni cultural i etnològic, o amb un caràcter ambiental, com a suport d'hàbitats, protecció de la biodiversitat o manteniment de paisatges, entre d'altres, que no disposen de mercat ni de preu.

Així doncs, el sector agrari balear té una importància fonamental des del punt de vista ambiental, atès que constitueix un suport eficaç per als ecosistemes, i en especial per al desenvolupament de funcions ecològiques i serveis vitals, com la producció de

¹ Aquesta Llei, per adoptar l'Acord de la Comissió Bilateral de Cooperació Administració General de l'Estat - Comunitat Autònoma de les Illes Balears de 9 d'abril de 2015 ([BOIB núm. 87, d'11 de juny de 2015](#)), ha estat modificada pel DL 1/2015, de 10 d'abril, pel qual s'aprova la Instrucció de planificació hidrològica per a la demarcació hidrogràfica intracomunitària de les Illes Balears ([BOIB núm. 52, d'11 d'abril de 2015](#)). Posteriorment, també ha estat modificada pel DL 1/2016, de 12 de gener, de mesures urgents en matèria urbanística ([BOIB núm. 6 Ext., de 13 de gener de 2016](#)) i per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, d'urbanisme de les Illes Balears ([BOIB núm. 160 Ext., de 29 de desembre de 2017](#)). Posteriorment ha estat **derogada** per la Llei 3/2019, de 31 de gener, agrària de les Illes Balears ([BOIB núm. 18, de 9 de febrer de 2019](#)).

biomassa; l'emmagatzematge, el filtratge i la transformació de nutrients i aigua; el sosteniment de les reserves genètiques; la producció d'aliments, fibres i matèries primeres; la retenció de carboni; la conservació del patrimoni etnològic, arqueològic i geològic, entre d'altres; o l'alt valor afegit de les marques d'origen i qualitat de les Illes Balears.

El manteniment del sector agrari és una prioritat no sols per les raons ja esgrimides, sinó també perquè es constitueix com una part imprescindible dins d'un sector turístic de qualitat i de naturalesa que no es pot desenvolupar sobre la base de l'abandonament del territori i la destrucció del paisatge, més bé al contrari, les sinergies entre el turisme de qualitat i l'agricultura generen un valor afegit al qual les Illes Balears no poden renunciar.

Per tot això, el sector agrari es considera un sector estratègic, especialment en el seu vessant de producció extensiva, pel seu paper fonamental en el manteniment del territori i del paisatge.

Malgrat el paper fonamental, estratègic i multifuncional del sector agrari, aquest es troba en una crisi profunda causada per diversos factors:

- a) Els efectes negatius derivats de la insularitat, que fan que les Illes Balears no puguin competir en igualtat de condicions amb la resta dels territoris peninsulars i la Unió Europea.
- b) L'ínfima rendibilitat de l'activitat agrària de les Illes Balears, la renda agrària de la qual ha caigut més d'un 40% en la darrera dècada respecte de la d'Espanya, conseqüència, entre d'altres motius, del fet que històricament els productors de les Illes Balears han suportat uns costos de producció més alts i, per regla general, han percebut un preu més baix per les produccions, en comparació amb les de la resta de l'Estat.
- c) La falta de rendibilitat del sector agrari, responsable de l'escassa inversió, per la qual cosa es troba absolutament descapitalitzat.
- d) L'elevat preu de la terra, fruit de la pressió del mercat immobiliari de segones residències i de la terciarització de l'economia balear.
- e) La falta de dimensió de les explotacions agràries, amb un elevat minifundisme.
- f) La dificultat de contractació de mà d'obra assalariada, amb l'agreuja de tenir, a més, un cost molt superior que a la resta de l'Estat, a causa de la pressió del sector de serveis.
- g) La falta de relleu generacional, resultat de l'escàs atractiu del sector per la manca de rendibilitat.
- h) La falta de transparència dels mercats, derivada de les seves dimensions reduïdes i de l'aïllament geogràfic, la qual cosa minva la competència.
- i) L'escassa competitivitat de l'agroindústria, la menys rendible en el conjunt d'Espanya.
- j) La normativa en matèria d'ordenació del territori, urbanisme i medi ambient, excessivament restrictiva per al desenvolupament de l'activitat agrària i complementària, que frena les inversions en les explotacions agràries.
- k) El fracàs de la política agrària comuna (PAC) a les Illes Balears a causa de la ineficàcia de la majoria de les ajudes, que estan calculades amb paràmetres i criteris continentals i que no serveixen en el context insular balear, que, a més, es troba entre les regions de la Unió Europea que menys ajudes rep per hectàrea i beneficiari.

El caràcter estratègic de l'agricultura justifica, per si mateix, l'aprovació d'una llei amb l'objectiu de cobrir el buit legislatiu, atendre els problemes del sector agrari balear i remoure els obstacles que, incomprensiblement, la legislació territorial, urbanística i mediambiental de les Illes Balears havia posat per a l'activitat agrària i complementària. Tot això amb la finalitat de desenvolupar l'agricultura i gestionar el territori i el medi ambient d'una manera més matisada i intel·ligent, no com s'ha gestionat tradicionalment, amb polítiques restrictives i prohibitives (protegir no és prohibir) que desconeixien el paper fonamental de l'agricultura en la gestió del territori, el medi ambient i el paisatge. Contra aquestes polítiques i a favor del paper fonamental de l'agricultura ja es va definir Gaspar Melchor de Jovellanos.

Atès el paper protector del sector agrari respecte del medi ambient, del territori i del paisatge, i si està generalment admès que "el que contamina, paga", a , el que protegeix hauria de ser compensat per la seva labor. Aquesta compensació *sensu contrario* es pot fer principalment per dues vies: mitjançant ajudes directes o permetent dur a terme activitats complementàries que a la vegada generin rendes al sector. Aquest és l'esperit de la llei, una llei que no dona ajudes sinó eines per procurar el desenvolupament del sector agrari.

La llei neix de la necessitat d'establir una política agrària pròpia, plenament adaptada a les nostres condicions econòmiques, socials i ambientals particulars, que fomenti un desenvolupament sostenible en el medi rural.

Els objectius de la llei es regulen en l'article 6, i constitueixen unes fermes declaracions d'intencions (impuls econòmic, reconeixement de la insularitat, millora de les estructures agràries, reconeixement social, relleu generacional, millora de la qualitat de vida de les zones rurals, valorització dels productes locals i de qualitat, innovació tecnològica, bones pràctiques i impuls de la gestió forestal, la utilització de la biomassa i les energies alternatives) que persegueixen el desenvolupament econòmic i social del sector i el reconeixement del seu caràcter multifuncional.

Entre altres propostes per dinamitzar el sector agrari, la llei estableix:

- a) L'impuls de les activitats complementàries recollides en la llei estatal 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, que poden generar rendes afegides a les de l'activitat agrària que permetin el manteniment de les explotacions agràries, del medi ambient, del paisatge i, en definitiva, del territori.
- b) L'impuls de l'agroindústria, com a motor que estimula el sector productor i que en permet la supervivència.
- c) El foment de la producció local i els canals curts de comercialització.
- d) L'impuls de la venda directa, que incrementa el valor afegit de la producció agrària.
- e) El tractament diferenciat i especial del món agrari relacionat amb el sector equí com a vertadera alternativa ramadera.
- f) El foment de la cohesió social i de l'associacionisme, en especial per mitjà de les agrupacions de titulars d'explotacions agràries preferents, tant en la fase de transformació com en la de venda directa de les produccions.
- g) El foment, mitjançant els canvis d'ús, de la recuperació del patrimoni rural construït que, en molts casos, amenaça ruïna per la falta de rendibilitat de l'activitat agrària i pels excessius tràmits administratius.

- h) L'ordenació i la posada en valor dels fems, i també del compost d'origen agrari i el seu aprofitament per a usos agraris, com esmena orgànica del sòl i mètode de lluita contra la desertització i la mitigació i adaptació al canvi climàtic.
- i) La recuperació de l'esperit original de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, i del Decret 147/2002, de 13 de desembre, que la desplega, i també de la consideració pràctica de les activitats agràries i complementàries com un ús admès.
- j) La consideració del sector forestal com una activitat agrària, amb especial atenció a l'impuls de la seva gestió i a la recerca d'un valor de mercat dels aprofitaments forestals, principalment la biomassa, amb la finalitat de generar economia i ocupació, mantenir els ecosistemes i prevenir els incendis forestals.
- k) L'aprofundiment en el procés d'articulació del sector agrari amb el turístic, en el sentit de planificar la producció amb la finalitat de comercialitzar productes lligats al territori i a la provisió de béns públics vinculats a factors ambientals, del paisatge i la cultura rural, que són claus en l'experiència turística dels visitants de les Illes Balears, amb especial atenció al turisme de naturalesa.

La Llei també s'inspira en la Llei 45/2007, de 13 de desembre, per al desenvolupament sostenible del medi rural. Aquesta Llei, que té caràcter de legislació bàsica, reflecteix la nova realitat del medi rural, cada vegada més diversificada, i a la qual es reconeix una multifuncionalitat important per a la societat en conjunt. Com en la Llei esmentada, les accions i les mesures que es preveuen són multisectorials i mediambientals. Entre aquestes mesures per al desenvolupament rural sostenible destaquen:

- a) El foment de noves activitats d'alt valor afegit, com també dels processos d'integració vertical en la cadena alimentària per garantir l'impuls del sector agroalimentari i l'aplicació de mesures concretes d'identificació de l'origen dels productes agroalimentaris i de foment de la producció local.
- b) El foment d'un turisme sostenible en el medi rural, i especialment de les activitats turístiques lligades a l'activitat agrària, com ara l'agroturisme, els refugis i l'agrooci, i el desenvolupament d'activitats lligades a la cultura amb la finalitat de permetre el manteniment d'una oferta cultural estable i pròxima al medi rural, i en concret de l'agrocultura (oleocultura, enocultura, etc.) com a activitat complementària a l'activitat agrària reutilitzant en la mesura possible el patrimoni arquitectònic existent.
- c) El desenvolupament de mesures destinades a promoure la producció i l'ús d'energies renovables, especialment de la biomassa, i la seva relació amb l'adaptació d'activitats i usos als efectes del canvi climàtic.

Amb totes aquestes mesures i la resta que preveu la Llei es compleix el mandat de l'article 130 de la Constitució als poders públics d'atendre la modernització i el desenvolupament de tots els sectors econòmics, especialment de l'agricultura i la ramaderia, a fi d'equiparar el nivell de vida de tots els espanyols.

II

La Constitució Espanyola de 1978, en establir el repartiment de competències entre l'Estat i les comunitats autònomes, permet a aquestes darreres assumir competències sobre l'agricultura i la ramaderia d'acord amb l'ordenació general de l'economia (article 148.1.7). En desplegament de les previsions constitucionals, totes les

comunitats autònomes han assumit les competències sobre agricultura i ramaderia amb el caràcter d'exclusives.

A les Illes Balears, l'Estatut d'Autonomia atribueix a la comunitat autònoma, sense perjudici del que disposa l'article 149.1 de la Constitució, la competència exclusiva en matèria d'"agricultura i ramaderia. Qualitat, traçabilitat i condicions dels productes agrícoles i ramaders i dels productes alimentaris que se'n deriven" d'acord amb l'ordenació general de l'economia (article 30.10) i en matèria , de "denominacions d'origen i altres indicacions de procedència relatives als productes de la comunitat autònoma" (article 30.43).

Així mateix, atribueix a la comunitat autònoma, en el marc de la legislació bàsica de l'Estat, la competència de desplegament legislatiu i d'execució en matèria de "sanitat vegetal i animal" (article 31.4).

El caràcter pluriinsular de la comunitat autònoma (article 2) i la personificació de les illes, amb una administració pròpia per mitjà de cabildos i consells insulars, que estableix la Constitució mateixa (article 141.4), determina que la comunitat autònoma de les Illes Balears s'organitzi territorialment no només en municipis, sinó també en illes, amb els consells insulars com a institucions de govern d'aquestes (article 8).

Tot això determina, en l'àmbit competencial, que de les competències que la Constitució Espanyola permet assumir a les comunitats autònomes, l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears n'hagi atribuït algunes als consells insulars amb el caràcter de competències pròpies (article 70), o els n'hagi atribuït la funció executiva (article 71).

Entre les competències pròpies atribuïdes als consells insulars s'inclou "l'agricultura, ramaderia i pesca, qualitat, traçabilitat i condicions dels productes agrícoles i ramaders i dels productes alimentaris que se'n deriven" (article 70.12), per la qual cosa, segons les previsions estatutàries, en les competències atribuïdes com a pròpies als consells insulars, aquests exerceixen la potestat reglamentària, sense perjudici de la coordinació que correspon al Govern de les Illes Balears (article 72), l'exercici de l'activitat de foment, sens perjudici de l'activitat que correspon a la comunitat autònoma, i la fixació de polítiques pròpies (article 73).

En desplegament de l'Estatut d'Autonomia de 1983 i de la Llei 5/1989, de 13 d'abril, de consells insulars, el Parlament de les Illes Balears va aprovar la Llei 8/1999, de 12 d'abril, d'atribució de competències als consells insulars de Menorca i d'Eivissa i Formentera en matèria d'agricultura, ramaderia, pesca i artesanía, en què es reservaven per al Govern de les Illes Balears determinades potestats, serveis i funcions, entre les quals s'inclouen no només la representació de les Illes Balears en qualsevol manifestació comunitària o supracomunitària, sinó també la política agrària comuna de les Illes Balears, els programes finançats o cofinançats amb fons europeus o estatals i els programes i les campanyes d'àmbit suprainsular i regional.

En l'àmbit autonòmic, la Llei 1/1999, de 17 de març, de l'Estatut dels productors i industrials agroalimentaris de les Illes Balears, té per objecte garantir la lleialtat de les transaccions comercials agroalimentàries i la protecció dels drets i els interessos legítims dels productors agraris i dels industrials agroalimentaris en el territori de les Illes Balears.

III

Aquesta llei consta de 179 articles, dividits en un títol preliminar i deu títols, sis disposicions addicionals, tres disposicions transitòries, una disposició derogatòria, nou disposicions finals i un annex.

El títol preliminar, sota la rúbrica de “Disposicions generals”, es refereix al seu objecte, a l'àmbit material i territorial aplicables, a la insularitat i a les definicions i als objectius de la llei. En destaca, per la transcendència especial, i d'acord amb el que preveuen l'article 138.1 de la Constitució i l'article 3 del vigent Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, el reconeixement i la plasmació de la insularitat, en l'àmbit de l'agricultura, com un fet diferencial i mereixedor de protecció especial i prioritària amb la finalitat de compensar els efectes negatius en el sector agrari i agroindustrial per competir en igualtat de condicions i drets amb la resta de l'Estat i la Unió Europea.

Així mateix, en destaquen les definicions de l'article 5, que d'acord amb la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, es consideren imprescindibles per a una adequada aplicació de la llei, de la legislació autonòmica de les Illes Balears i dels instruments d'ordenació econòmica, territorial, urbanística i mediambiental de competència autonòmica, insular o local.

El títol I es dedica a l'exercici de l'activitat agrària i el seu registre, i als drets i les obligacions dels titulars de les explotacions agràries.

Amb relació a l'exercici de l'activitat agrària, es recull el principi bàsic de la llibertat d'exercici i es regulen els títols que habiliten per a aquest exercici, que, segons els casos, són els permisos o la declaració responsable, en harmonia amb la Llei 7/2013, de 26 de novembre, de règim jurídic de la instal·lació, l'accés i l'exercici d'activitats a les Illes Balears, i l'article 71 bis de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, introduït per la Llei 25/2009, de 22 de desembre, de modificació de diverses lleis per adaptar-les a la Llei sobre el lliure accés a les activitats de serveis i el seu exercici.

Pel que fa als registres agraris, se'n reconeix la importància extraordinària i la necessitat d'establir una nova regulació acomodada a les necessitats socials vigents i al repartiment competencial que estableix l'Estatut d'Autonomia entre la comunitat autònoma i els consells insulars.

Com a innovació, la llei estableix l'obligatorietat de la inscripció en el registre agrari per a l'exercici de l'activitat agrària i complementària. Aquesta necessitat deriva de l'article 38 de la Llei 8/2003, de 24 d'abril, de sanitat animal; del Reial decret 479/2004, de 26 de març, pel qual s'estableix i es regula el Registre general d'explotacions ramaderes; de la Directiva 92/102/CE del Consell, de 27 de novembre de 1992, relativa a la identificació i el registre d'animals; del Reial decret 205/1996, de 9 de febrer, que la transposa; de l'article 18 del Reglament (CE) 178/2002 del Parlament Europeu i del Consell, de 28 de gener de 2002, pel qual s'estableixen els principis i els requisits generals de la legislació alimentària es crea l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària i es fixen els procediments relatius a la seguretat alimentària; i de les nombroses convocatòries d'ajudes agràries que exigeixen com a requisit la inscripció en el registre. En tota aquesta normativa concorren els principis de necessitat i proporcionalitat establerts en l'article 17.1 de la Llei 20/2013, de 9 de desembre, de garantia de la unitat de mercat –raons de salut pública, seguretat pública o protecció del medi ambient- que justifiquen la necessitat d'inscripció en el registre agrari.

Els drets i les obligacions dels titulars de les explotacions agràries es regulen d'una manera resumida, atenent la regulació continguda en els diferents articles de la Llei, als quals cal remetre's.

El títol II, dedicat al règim competencial, recull, d'acord amb el que s'ha indicat, el caràcter pluriinsular de la comunitat autònoma i la distribució de competències entre el Govern i l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els consells insulars, d'acord amb les previsions estatutàries i la Llei 8/1999, de 12 d'abril, sobre atribució de competències als consells insulars de Menorca i d'Eivissa i Formentera en matèria d'agricultura, ramaderia, pesca i artesanía.

Així mateix s'hi recullen els mecanismes de relació entre l'Administració de la comunitat autònoma i els consells insulars, tant de cooperació o col·laboració com de coordinació, i es crea la Conferència sectorial de consellers competents en matèria agrària. Una menció especial, important, és la relativa a la previsió de les dotacions econòmiques necessàries perquè ambdues institucions puguin atendre la política agrària i els plans de desenvolupament rural.

La producció agrària, en les diferents manifestacions, la producció agrícola, la ramadera i la forestal, es regula en el títol III de la Llei, que inclou, així mateix, una referència al règim hídric de les explotacions agràries i unes disposicions relatives als productes, subproductes i envasos d'origen agrari i als fems.

La regulació de la producció agrícola, ramadera i forestal no planteja qüestions que destaquin especialment, ja que es regeix per la normativa comunitària i la legislació estatal i sectorial, sense perjudici que es completi amb els preceptes d'aquesta Llei.

Pel que fa al règim hídric, la Llei reconeix el caràcter estratègic del sector agrari i el vincula a la planificació hidrològica, fomentant la reutilització, quan sigui possible, de les aigües regenerades en l'agricultura.

Les disposicions relatives als productes, subproductes i envasos d'origen agrari recullen, com no podia ser d'una altra manera, les previsions de la legislació estatal de residus, de la normativa comunitària i de la planificació sectorial de les Illes Balears, amb una regulació *ex novo* d'una matèria òrfena de regulació a les Illes Balears, la relativa als fems, en la qual es recullen, seguint el dret autonòmic comparat, un conjunt de regles relatives a la producció, l'emmagatzematge, la gestió, la recollida, el transport i la utilització dels fems, harmonitzant la necessària protecció del medi ambient amb les bones pràctiques ramaderes sobre aquesta matèria.

Es recullen de manera separada, dins de la producció agrària, la regulació relativa al sector equí, del qual es reconeix el caràcter estratègic i la necessitat de coordinació, i dins dels aprofitaments forestals, la regulació relativa a la creació de reserves i vedats de recursos silvestres, seguint el criteri d'altres comunitats autònomes, que no s'havien regulat a les Illes Balears.

L'activitat complementària a l'agrària es regula en un títol específic, el títol IV, que recull els principis bàsics que estableix la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, amb algunes novetats importants, com la inclusió d'altres activitats de diversificació agrària relacionades amb la destinació o la naturalesa de les finques vinculades a una explotació agrària preferent, que representen o poden representar una millora de les rendes agràries diferents de les derivades de la producció agrícola, ramadera o forestal.

Un principi bàsic sobre aquesta matèria és plasmar que les activitats complementàries, per la seva vinculació amb la destinació o la naturalesa de les

finques, no estan subjectes a la declaració d'interès general, sense perjudici de la llicència urbanística i de l'informe de l'administració pública competent en matèria agrària, que té caràcter preceptiu i vinculant.

En les activitats complementàries agroturístiques de diversificació agrària relacionades amb la destinació o la naturalesa de les finques, s'estableix el criteri de la necessitat que es tracti d'activitats que es duguin a terme en edificacions existents d'una explotació agrària preferent.

El títol V de la llei, sota la rúbrica "Usos agraris", dictat en l'exercici de les competències atribuïdes a la comunitat autònoma no solament en matèria agrària, sinó també en matèria d'ordenació del territori i urbanisme, després de definir què són els usos agraris, en harmonia amb la legislació estatal, recull el principi de vinculació del planejament i el criteri essencial que els usos agraris siguin usos admesos no subjectes a la declaració d'interès general, pel fet que estan vinculats amb la destinació o la naturalesa de les finques, tornant a recuperar l'esperit contingut en la legislació urbanística sobre el sòl rústic i les activitats agràries i complementàries. En conseqüència, la llei manté la possibilitat d'exonerar alguna de les condicions de les edificacions, en concordança amb el que preveia també el Decret 147/2002, de 13 de desembre, pel qual es desplega la Llei del sòl rústic de les Illes Balears, en relació amb les activitats vinculades amb la destinació o la naturalesa de les finques i el règim d'unitats mínimes de cultiu. Aquesta recuperació es tanca amb la disposició addicional segona, que deixa clara la vinculació de les normes contingudes en els planejaments territorials o urbanístics amb l'exigència de la declaració d'interès general.

D'altra banda, la llei fixa els criteris que han de regir l'ordenació territorial i urbanística pel que fa als usos agraris i que no poden sinó orientar-se cap al foment de l'activitat agrària en els termes de la llei, sense que es puguin restringir de forma injustificada les actuacions que deriven d'aquesta activitat. Amb això, la llei fixa una opció política determinada a favor del sector primari en el sòl rústic, com a activitat pròpia d'aquesta classe de sòl i amb preferència davant d'altres usos, sense perjudici de la concurrència d'altres competències sectorials, com ara la mediambiental. Sí que es deixa clar, però, que el foment i l'estímul cap a l'activitat agrària ha de ser un eix estructurant de l'ordenació territorial i urbanística, en la seva consideració d'eina fonamental per a la preservació dels valors naturals i del paisatge de la nostra comunitat.

La llei regula la unitat mínima de cultiu, sense introduir novetats en la regulació actual a les Illes Balears; la segregació i la concentració de finques rústiques i el banc de terres; i el règim de les edificacions, les construccions i les instal·lacions vinculades a l'activitat agrària i complementària. En aquest darrer punt es recullen els criteris bàsics que contenen la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, i el Decret 147/2002, de 13 de desembre, pel qual es desplega la Llei del sòl rústic de les Illes Balears, en relació amb les activitats vinculades amb la destinació o la naturalesa de les finques i el règim d'unitats mínimes de cultiu, norma que es deroga.

Així mateix, s'estableix el règim de les edificacions existents i els canvis d'ús i el de les infraestructures i els equipaments relacionats amb les explotacions agràries, que inclou el tancament de les explotacions. És important remarcar, en aquest sentit, la determinació de la llei perquè es pugui aprofitar el patrimoni edificat en el sòl rústic, sovint en estat ruïnós o abandonat per no ser adequat per a les activitats agràries que es fan actualment. Aquesta recuperació i reutilització de les edificacions no solament

representen una consolidació en el patrimoni dels propietaris i titulars d'explotacions agràries, sinó que també impliquen una millora paisatgística evident que redunda en benefici de tots.

La transformació i la comercialització es regulen en el títol VI, que recull la normativa comunitària i estatal sobre aquesta matèria i sobre les denominacions de qualitat diferenciada, amb una referència importantíssima a la promoció i a la comercialització de productes agraris i agroalimentaris de les Illes Balears, a la producció local i a la venda directa, que s'han regulat seguint essencialment el model d'altres països de la Unió Europea.

El títol VII sota la rúbrica "La millora del coneixement agrari", regula la formació, la recerca, el desenvolupament, la innovació i l'estadística agràries, i crea l'Estratègia balear de millora del coneixement agrari com a programa de la política agrària comuna de les Illes Balears, en què incorpora diferents previsions sobre aquesta matèria.

La funció social i preventiva, a la qual es dedica el títol VIII, es refereix als joves, les dones i les persones amb discapacitat, amb la finalitat d'afavorir que s'integrin en el sector agrari i que hi hagi relleu generacional. També fa referència a les assegurances agràries, les zones catastròfiques i la prevenció de riscos laborals.

L'associacionisme agrari i els òrgans col·legiats de consulta i assessorament, amb una menció especial al cooperativisme, es regulen en un títol específic de la llei, el títol IX.

El darrer títol de la llei, el títol X, es refereix al règim d'inspecció i d'infraccions i sancions en matèria agrària i agroalimentària, amb una regulació detallada amb la finalitat de completar la regulació que conté aquesta llei.

La llei recull sis disposicions addicionals sobre la legalitat urbanística de les edificacions, les construccions i les instal·lacions construïdes amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 1/1991, de 30 de gener, de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears, sobre la vinculació als planejaments territorials i urbanístics i mediambientals i sobre els agrocompromisos o compromisos entre el sector agrari i altres sectors productius que es puguin establir reglamentàriament, amb la finalitat de plasmar el principi de solidaritat intersectorial, especialment amb els sectors turístic, energètic i de transports, i també sobre la creació d'una comissió interdepartamental l'objecte de la qual és avaluar el desenvolupament de les activitats agroturístiques en els sectors agrari i turístic. La darrera disposició versa sobre les àrees d'assentament dins paisatge d'interès al municipi de Sóller.

Finalment, en les tres disposicions transitòries s'intenta donar solució als problemes de caràcter intertemporal que se susciten amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, amb relació als sistemes d'emmagatzematge de purins, la regularització de les explotacions inscrites en el Registre General d'Explotacions Agràries de les Illes Balears i els requisits per a l'inici de les activitats agroturístiques.

La disposició derogatòria conté una clàusula genèrica de derogació complementada amb una relació específica de normes que es deroguen, mentre que les nou disposicions finals es refereixen a matèries que van des de la modificació de determinades lleis, com ara l'annex I, corresponent a la Matriu d'ordenació del sòl rústic, de la Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les directrius d'ordenació territorial de les Illes Balears i de mesures tributàries; la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears; la Llei 5/2005, de 26 de maig, de conservació d'espais de rellevància ambiental de les Illes Balears; o la Llei 6/2013, de 7 de novembre, de pesca marítima, marisqueig i aquicultura a les Illes Balears, amb la finalitat de complir l'Acord de la Comissió

Bilateral de Cooperació Administració General de l'Estat – Comunitat Autònoma de les Illes Balears, de 23 de juny de 2014, en virtut del qual la comunitat autònoma de les Illes Balears es compromet a promoure la modificació de determinats articles, fins al desplegament reglamentari i l'entrada en vigor d'aquesta llei.

L'únic annex de la llei és el relatiu als fems, que té un caràcter eminentment tècnic atès que es refereix a les condicions per produir els fems, emmagatzemar-los, gestionar-los, transportar-los i utilitzar-los com a fertilitzant o esmena del sòl.

TÍTOL PRELIMINAR

DISPOSICIONS GENERALS

Article 1. Objecte

Aquesta llei té per objecte l'ordenació general dels sectors agrícola, ramader, forestal i agroalimentari, i el desenvolupament rural de les Illes Balears, als quals es reconeix el caràcter estratègic i multifuncional, en el marc de la política agrària comuna europea i la legislació de l'Estat.

Article 2. Àmbit material

L'àmbit material d'aplicació d'aquesta llei comprèn la regulació i el registre de l'exercici de l'activitat agrària i complementària; la producció, la transformació i la comercialització agrària i agroalimentària; els usos agraris; i altres matèries relacionades.

Article 3. Àmbit territorial

Aquesta llei, d'acord amb el que preveu l'article 2 de la Llei Orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, s'aplica a tot el territori de la comunitat autònoma de les Illes Balears, format per les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera i Cabrera i les altres illes menors adjacents.

Article 4. Insularitat

De conformitat amb el que preveuen l'article 138.1 de la Constitució i l'article 3 de la Llei Orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, les administracions públiques de les Illes Balears, en la seva activitat i les relacions amb l'Administració de l'Estat i amb la Unió Europea, han de preveure la insularitat del territori de la comunitat autònoma com un fet diferencial i mereixedor de protecció especial i prioritària, i compensar els efectes negatius que el fet insular provoca en els sectors agrari i agroindustrial i en el desenvolupament rural, a fi de poder competir en igualtat de condicions i drets amb la resta de l'Estat i la Unió Europea.

Article 5. Definicions

1. A l'efecte d'aquesta llei, s'entén per:²

- a) Activitat agrària: el conjunt de treballs necessaris per al manteniment de l'explotació agrària o per a l'obtenció de productes agrícoles, ramaders o

² Paràgraf modificat pel DL 1/2016, de 112 de gener, esmentat en la nota 1.

forestals, i també la venda directa de la producció pròpia sense transformació o amb una primera transformació, el producte final del qual estigui inclòs en l'annex i de l'article 38 del Tractat de funcionament de la Unió Europea, dins dels elements que integren l'explotació, en mercats municipals o en llocs que no siguin establiments comercials permanents, considerant també activitat agrària la que implica la gestió o la direcció i la gerència de l'explotació.

- b) Activitat complementària, que comprèn:
 - 1. L'activitat de transformació dels productes de l'explotació agrària.
 - 2. La venda directa dels productes transformats, sempre que no sigui la primera transformació.
 - 3. Les activitats relacionades amb la conservació de l'espai natural i la protecció del medi ambient.
 - 4. Les activitats de turisme rural i agroturístiques, concepte que inclou les activitats que preveu l'article 85 d'aquesta llei.
 - 5. Les activitats cinegètiques i artesanals.
 - 6. L'activitat eqüestre, prevista a l'article 59.2 d'aquesta llei.
- c) Activitat vinculada: totes les activitats complementàries de l'activitat agrària que depenguin de l'explotació agrària mateixa i que no es puguin dur a terme de manera independent de l'explotació.
- d) Activitats agràries i complementàries relacionades amb la destinació o la naturalesa de les finques: les relatives a les activitats agràries i complementàries dutes a terme en explotacions agràries, pel seu titular; en concret:
 - 1. La producció agrícola, ramadera o forestal.
 - 2. La venda directa de la producció pròpia sense transformació o amb una primera transformació, en els termes a què es refereix la definició d'activitat agrària d'aquesta llei.
 - 3. L'activitat de transformació dels productes produïts en l'explotació.
 - 4. La venda directa dels productes transformats, que no siguin la primera transformació.
 - 5. Les activitats relacionades amb la conservació de l'espai natural i la protecció del medi ambient.
 - 6. Les activitats de turisme rural o agroturístiques, concepte que inclou les activitats que preveu l'article 85 d'aquesta llei.
 - 7. Les activitats cinegètiques i artesanals.
 - 8. L'activitat eqüestre, que preveu l'article 59.2 d'aquesta llei.
- e) Agrari/agrària: concepte que abasta l'agricultura, la ramaderia i la forest.
- f) Titular de l'explotació: la persona física, ja sigui en règim de titularitat única o compartida, o la persona jurídica, inscrites en el registre corresponent, que exerceix l'activitat agrària organitzant els béns i els drets que integren l'explotació amb criteris empresarials i assumint els riscos i les responsabilitats civil, social i fiscal que puguin derivar-se de la gestió de l'explotació.
- g) Agricultor o agricultora: la persona física que exerceix l'activitat agrària.
- h) Agricultor o agricultora a temps parcial: la persona física titular d'una explotació agrària que dedica a activitats agràries en aquesta no menys de la cinquena part ni més de la meitat del seu temps total de treball.
- i) Agricultor o agricultora a títol principal: l'agricultor professional que obté almenys el 50% de la seva renda total de l'activitat agrària exercida en la seva

- explotació i dedica a activitats no relacionades amb l'explotació menys de la meitat del seu temps de treball total.
- j) Agricultor o agricultora jove: la persona que hagi complert divuit anys i no n'hagi complert quaranta, que exerceix o vol exercir l'activitat agrària.
 - k) Agricultor o agricultora professional: la persona física titular d'una explotació agrària que obté almenys el 50% de la seva renda total d'activitats agràries o altres activitats complementàries, sempre que la part de renda procedent directament de l'activitat agrària de l'explotació pròpia no sigui inferior al 25% de la seva renda total i el volum d'ocupació dedicat a activitats agràries o complementàries sigui igual o superior a la meitat d'una unitat de treball agrari (UTA).
 - l) Cultiu agrícola: cultiu que comprèn els conreus herbacis, els conreus llenyosos, les armenteres i les pastures permanents, i inclou les pastures arbustives i les pastures arbrades.
 - m) Cultiu agrícola d'espècies llenyoses: la sembra o la plantació, en una explotació agrària, d'espècies llenyoses sotmeses des de la implantació a una intervenció humana continuada, amb una finalitat agrària, industrial o energètica.
 - n) Agricultura extensiva: l'agricultura que es du a terme adaptant els factors de producció agrícola a l'extensió i les característiques de la superfície utilitzada. En el cas de l'agricultura sota plàstic, la que es du a terme en estructures de fins a 50 m² per unitat de producció.
 - o) Agricultura intensiva: l'agricultura que es du a terme modificant els factors de producció agrícola, amb elevats inputs de capital, mitjans, tecnologia i treball, que es caracteritza per tenir lloc sota plàstic en estructures amb cobertes superiors a 50 m² per unitat de producció.
 - p) Ramaderia extensiva: la ramaderia que no es du a terme en estabulació permanent o té lloc en explotacions agràries amb un factor agroambiental inferior a la quantitat màxima de nitrogen admissible.
 - q) Ramaderia intensiva: la ramaderia que es du a terme en estabulació permanent o que no es pot considerar extensiva perquè supera la quantitat màxima de nitrogen admissible.
En qualsevol cas, no es considera intensiva quan els efectius ramaders en estabulació permanent no superen la quantitat equivalent a la unitat de bestiar major (UBM) per espècie. A aquests efectes, la UBM es considera la unitat patró utilitzada per calcular les equivalències entre les diferents espècies ramaderes.
 - r) Explotació agrària: el conjunt de béns i drets organitzats empresarialment pel titular en l'exercici de l'activitat agrària, primordialment amb fins de mercat, que constitueix en si mateixa una unitat tecnicoeconòmica.
 - s) Explotació agrària d'oci i d'autoconsum: el conjunt de béns i drets no organitzats empresarialment els productes del qual es destinen principalment al consum del titular, o que s'usa com a oci.
 - t) Elements de l'explotació: els béns immobles de naturalesa rústica i qualsevol altre objecte d'aprofitament agrari permanent; l'habitatge amb dependències agràries; les construccions i les instal·lacions agràries, fins i tot de naturalesa industrial; i el bestiar, les màquines i les eines integrats en l'explotació i que hi estiguin afectes, l'aprofitament i la utilització dels quals corresponen al titular en règim de propietat, arrendament, drets d'ús i gaudi o fins i tot per mera

tolerància del propietari. Així mateix, constitueixen elements de l'explotació tots els drets i les obligacions que corresponguin al titular i estiguin afectes a l'explotació.

- u) Explotació agrària prioritària: les explotacions agràries familiars i les associatives que reuneixin, segons els casos, els requisits que estableixen els articles 4 a 6 de la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, amb la finalitat d'obtenir preferentment beneficis, ajudes o qualsevol altra mesura de foment que prevegi l'ordenament jurídic.
- v) Explotació agrària preferent: explotació agrària que es troba en alguna de les situacions següents:

1. Ser una explotació agrària prioritària.
2. Ser una explotació agrària el titular de la qual sigui un agricultor professional.
3. Ser una explotació agrària el titular de la qual sigui una societat rural menorquina, una societat civil, una comunitat de béns o qualsevol altra forma associativa en la qual almenys un 50% dels socis siguin agricultors professionals.

En el cas que es tracti d'una societat anònima, les accions han de ser nominatives. Així mateix, en aquest cas almenys un 50% del capital social, si n'hi havia, ha de pertànyer a socis que siguin agricultors professionals.

A més, totes aquestes societats han de tenir per objecte únic l'exercici de l'activitat agrària, incloent-hi, si n'és el cas, la complementària.

4. Ser una explotació agrària que compleixi els quatre requisits següents:
 - a) Generar com a mínim treball agrari equivalent a una UTA agrària, forestal o una combinació d'ambdues. Per a Eivissa s'exigeix 0,50 UTA agrària, i per a Formentera, 0,30.
 - b) Generar com a mínim uns ingressos agraris equivalents a un 25% de la renda de referència. Per a Eivissa i Formentera s'exigeix un 10% de la renda de referència. S'entenen per ingressos agraris els provinents de l'activitat agrària i complementària, incloses les ajudes.
 - c) Tenir una superfície mínima de 10 hectàrees contínues o de 72 de discontinües. Per a Eivissa i Formentera, s'exigeixen 4 hectàrees contínues o 10 de discontinües.
 - d) Complir les bones pràctiques agràries regulades en el marc de la política agrària comuna.

Als efectes del compliment del punt c) anterior, s'entén per superfície contínua la superfície inclosa en una única parcel·la cadastral o en un grup de parcel·les confrontades sense que perdin aquesta condició pel fet d'estar travessades per carreteres, camins, torrents o altres elements físics anàlegs.

- x) Agrupació de titulars d'explotacions agràries preferents: qualsevol unió amb personalitat jurídica, independentment de la forma jurídica, que estigui composta exclusivament per titulars d'explotacions agràries preferents de les Illes Balears, inscrites en el registre agrari corresponent. Les societats agràries de transformació i les cooperatives en les quals tots els socis siguin titulars d'explotacions agràries preferents de les Illes Balears, inscrites en els registres agraris corresponents, es consideren agrupacions de titulars d'explotacions agràries preferents.

- y) Activitat de transformació agrària o agroalimentària: qualsevol acció que alteri substancialment el producte inicial, inclòs el tractament tèrmic, el fumatge, la curació, la maduració, l'assecatge, la marinada, l'extracció, l'extrusió o una combinació d'aquests procediments.
 - z) Parcel·la de regadiu: la parcel·la que compleix les condicions següents:
 - 1. Disposar d'un caudal d'aigua autoritzat suficient per al reg.
 - 2. Disposar de la infraestructura necessària per al reg.
 - aa) Parcel·la de secà: la parcel·la que no és de regadiu, independentment que s'hi cultivi o no.
 - ab) Explotació forestal: l'explotació agrària dedicada principalment a l'aprofitament de recursos forestals, d'acord amb el que preveu l'article 6, apartat i), de la Llei 43/2003, de 21 de novembre, de forests.
 - ac) Gestió forestal: conjunt d'actuacions que es fan sobre el sistema forestal i tenen per objecte el manteniment o la millora d'un o diversos serveis ambientals subministrats pels ecosistemes o la persistència dels processos i les funcions ecològiques i biològiques característiques dels ecosistemes forestals.
 - ad) Via de tretxa: accés temporal amb la finalitat exclusiva d'extraure un recurs forestal que s'està aprofitant i que s'executa en el moment de l'aprofitament per a la finalitat del qual s'utilitza.
2. Les definicions que estableix la legislació estatal o de la Unió Europea que siguin diferents de les que recull aquesta llei, prevalen en el seu àmbit d'aplicació.

Article 6. Objectius

Els objectius d'aquesta llei són, entre altres, els següents:

- a) El desenvolupament econòmic i social sostenible de l'activitat agrària, complementària i agroalimentària i el desenvolupament sostenible del medi rural a les Illes Balears, que n'asseguri el manteniment i el desenvolupament, de conformitat amb el seu caràcter estratègic i multifuncional.
Així mateix, la consolidació de l'agricultura, la ramaderia, la producció forestal i l'agroindústria com a activitats econòmiques de referència en el medi rural, amb el foment, quan escaigui, d'altres activitats amb caràcter complementari, tot fent-les compatibles amb el respecte als valors naturals, la integritat de l'entorn i la protecció dels animals en els termes establerts per la normativa vigent, i, en general, garantint el benestar de les persones que viuen en el territori i en tenen cura.
- b) El reconeixement del fet insular i la compensació dels efectes perversos de la insularitat sobre l'activitat agrària i agroalimentària, en particular, i el món rural, en general.
- c) La millora de les estructures agràries, orientada a obtenir rendes agràries que com a mínim cobreixin les despeses de producció i transformació dels productes agraris.
- d) El reconeixement social de l'activitat agrària i la posada en valor del seu caràcter multifuncional, no solament com a productora d'aliments, sinó també d'altres externalitats que hi siguin inherents no recompensades pel mercat, com les potencialitats ambientals, reconeixent a l'activitat agrària la capacitat de mitigar els efectes del canvi climàtic, de preservar el paisatge i la biodiversitat, de

- gestionar equilibradament el territori i de conservar el medi rural i el patrimoni cultural i etnològic de les Illes Balears.
- e) La producció d'aliments de qualitat i la satisfacció de les demandes del mercat, cobrint les expectatives dels consumidors a preus justos i garantint la suficiència i la seguretat alimentàries, la sanitat animal i vegetal i el benestar dels animals.
 - f) La millora de la qualitat de vida en el medi rural, afavorint especialment el manteniment de la població vinculada a l'activitat agrària i promovent i reconeixent el paper de la dona en condicions d'igualtat i el relleu generacional amb la incorporació de dones i joves a les explotacions agràries.
 - g) El foment de la producció i la comercialització competitiva de béns agraris, alimentaris i no alimentaris, en les explotacions agràries, incloent-hi les activitats silvícoles, cinegètiques, energètiques i la venda directa, l'artesanía alimentària i no alimentària i qualsevol altra activitat relacionada amb la destinació o la naturalesa de les finques.
 - h) La valorització de la peculiaritat dels productes agraris tradicionals i innovadors de les Illes Balears, fomentant els signes distintius d'origen i qualitat i el prestigi i la rendibilitat de la indústria agroalimentària de les Illes Balears com a instrument bàsic d'una renda agrària adequada i del desenvolupament econòmic en el medi rural.
 - i) La intervenció administrativa adequada en les activitats agràries i agroalimentàries, definint les competències de les diferents administracions públiques i les mesures de foment i intervenció, i també la participació adequada dels titulars de les explotacions, per si mateixos o per mitjà dels seus representants, en els mecanismes de decisió.
 - j) La millora de l'eficàcia i la competitivitat de les activitats agràries, complementàries i agroalimentàries, globalment considerades, facilitant la distribució justa i eficient dels costos i els beneficis en la cadena de valor agrària i fomentant la creació d'ocupació.
 - k) El foment de la producció local, dels canals curts de comercialització i de la venda directa.
 - l) La millora del coneixement, la recerca i la innovació tecnològiques en l'àmbit agrari, facilitant la transferència ràpida i eficaç dels avenços científics, amb la implementació de les noves tecnologies i les energies alternatives i la incorporació del sector agrari a la societat de la informació.
 - m) El foment de les bones pràctiques agràries i del benestar animal, contribuint al manteniment de la sanitat vegetal i animal, la conservació dels recursos genètics propis i la implementació de sistemes que garanteixin la innocuïtat i la traçabilitat dels productes agraris.
 - n) L'impuls de la gestió forestal amb l'objectiu de millorar l'aprofitament forestal sostenible i la prevenció dels incendis forestals, i la posada en valor dels aprofitaments forestals tant fusters com no fusters amb la finalitat de crear un mercat que generi economia i ocupació.
 - o) La potenciació del desenvolupament i la implantació de les energies renovables, i en especial, l'impuls de la producció d'energia a partir de la utilització de biomassa d'origen agrícola o silvícola com a font d'energia alternativa sostenible, facilitant-ne l'extracció, l'emmagatzematge, el tractament i el

transport, i potenciant les indústries que es dediquin a processar-la o a transformar-la energèticament.

- p) El desenvolupament de mesures que fomentin l'ús eficient de l'aigua en l'agricultura, singularment en allò que es refereix a la modernització de regadius i l'aprofitament per a reg de les aigües regenerades, com també de les encaminades a afavorir la recuperació d'aqüífers i a evitar-ne la contaminació difusa.

TÍTOL I

L'EXERCICI I EL REGISTRE DE L'ACTIVITAT AGRÀRIA, I ELS DRETS I LES OBLIGACIONS DELS TITULARS DE LES EXPLOTACIONS AGRÀRIES

CAPÍTOL I

L'EXERCICI DE L'ACTIVITAT AGRÀRIA

Article 7. Llibertat d'exercici i títols habilitadors

1. L'exercici de l'activitat agrària definida en aquesta llei, incloent-hi les activitats complementàries, es pot dur a terme sense més limitacions que les que preveu la legislació vigent aplicable, d'acord amb el que estableixen els apartats següents.

2. L'exercici de l'activitat agrària i complementària està subjecte a la inscripció en el registre insular agrari, que requereix, segons els casos:

- a) Els permisos i les declaracions que preveu la legislació sectorial i la d'activitats, quan l'activitat agrària requereixi una avaluació d'impacte ambiental d'acord amb la normativa reguladora.
- b) La declaració responsable d'inici de l'activitat, quan l'activitat agrària no requereixi una avaluació d'impacte ambiental.

3. Sense perjudici del que estableix la normativa reguladora del Registre General d'Explotacions Ramaderes, les explotacions agràries d'oci i d'autoconsum es poden inscriure en una secció especial del registre insular agrari.

4. Als efectes del que disposa l'article 2.2.h) de la Llei 7/2013, de 26 de novembre, de règim jurídic d'instal·lació, accés i exercici d'activitats a les Illes Balears, les activitats incloses en la definició d'activitats relacionades amb la destinació o la naturalesa de les finques que preveu l'article 5.1.d) d'aquesta llei tenen la regulació següent:

- a) Les que preveuen els números 1 i 2 estan exemptes de la llicència d'activitats, llevat que estiguin subjectes a l'avaluació d'impacte ambiental.
- b) Les que preveuen els números 3 i 4 es regulen en la Llei 7/2013, de 26 de novembre, de règim jurídic d'instal·lació, accés i exercici d'activitats a les Illes Balears.
- c) Les que preveuen els números 5, 6 i 7 es regeixen per la seva normativa específica quan no requereixen l'avaluació d'impacte ambiental, i per la Llei 7/2013, de 26 de novembre, de règim jurídic d'instal·lació, accés i exercici d'activitats a les Illes Balears, quan la requereixen.
- d) L'activitat que preveu el número 8 està exempta de la llicència d'activitats, llevat que estigui subjecta a l'avaluació d'impacte ambiental o tingui la consideració d'espectacle públic. En aquest cas, és aplicable la Llei 7/2013, de 26 de novembre, de règim jurídic d'instal·lació, accés i exercici d'activitats a les Illes Balears.

Article 8. Declaració responsable d'inici de l'activitat agrària

1. Els titulars de les explotacions agràries estan subjectes a la presentació de la declaració responsable corresponent per a l'inici de l'activitat davant l'administració pública competent en matèria agrària.

2. S'entén per declaració responsable d'inici d'activitat agrària, el document subscrit pel titular de l'explotació agrària, sota la seva responsabilitat, en el qual manifesta que compleix els requisits que estableix la normativa vigent per començar l'exercici de l'activitat agrària, que disposa de la documentació que ho acredita i que es compromet a mantenir-ne el compliment durant el termini de temps inherent a aquest exercici.

3. Els requisits a què es refereix l'apartat anterior s'han de recollir de manera expressa i clara en la declaració responsable d'inici de l'activitat agrària corresponent.

Article 9. Efectes

1. La presentació de la declaració responsable d'inici d'activitat, acompanyada de la documentació exigida, si escau, habilita, des del dia en què es presenta, per al desenvolupament de l'activitat de què es tracti, amb una durada indefinida i sense perjudici del compliment d'altres obligacions que exigeixin altres normes que siguin aplicables i de les facultats de comprovació posterior que tinguin atribuïdes les administracions competents.

2. Per cobrir els riscos de la responsabilitat de l'activitat agrària, són exigibles les assegurances, les fiances o altres garanties equivalents que estableixi la normativa específica, que s'han de mantenir en vigor durant tot el temps del desenvolupament o l'exercici de l'activitat.

3. La inexactitud, la falsedat o l'omissió de dades, manifestacions o documents de caràcter essencial que s'adjuntin o incorporin a una declaració responsable d'inici d'activitat impliquen l'obertura d'un procediment, que pot donar lloc a un procediment sancionador, a la impossibilitat de continuar l'exercici de l'activitat i a la cancel·lació de la inscripció en el registre insular agrari, amb l'obligació del responsable, si escau, de restituir la situació jurídica al moment previ al desenvolupament o l'exercici de l'activitat.

4. La presentació de la declaració responsable d'inici d'activitat té com a efecte immediat la inscripció en el registre insular agrari.

5. Els titulars de les explotacions agràries han de notificar a l'administració pública competent en matèria agrària les modificacions substancials de les dades incloses en la declaració responsable i els documents adjunts, relatius a l'explotació agrària o a l'activitat, i també el cessament o el canvi d'activitat. La notificació ha d'anar acompanyada dels documents que, si s'escau, determini la normativa que hi sigui aplicable.

Article 10. Models de declaració responsable

1. L'administració pública competent en matèria agrària ha d'aprovar, mitjançant una resolució del conseller competent en matèria d'agricultura, models de declaració responsable, aplicant, si escau, els principis generals que sobre la matèria estableixi el Govern de les Illes Balears, d'acord amb el que disposa l'article 58.3 de la Llei Orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears.

2. La resolució pot establir les particularitats o les modulacions que s'han de fer constar en la declaració responsable d'inici d'activitat, per raó de l'activitat que s'ha de dur a terme.

3. L'administració pública competent en matèria agrària ha de tenir permanentment publicats i actualitzats els models de declaració responsable d'inici d'activitat que, en tot cas, s'han de poder presentar de manera telemàtica.

Article 11. Exempcions

1. Sense perjudici del que disposa l'article 21.3 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, els consells insulars, per causes degudament justificades i per a projectes socials, científics i educatius, a proposta del conseller competent en matèria agrària, amb la tramitació prèvia del procediment corresponent, poden eximir del compliment d'alguns dels requisits que estableix la legislació agrària per a l'exercici de l'activitat i la inscripció en el registre pertinent, quan s'hagin valorat les circumstàncies concurrents i s'acrediti l'existència d'un interès prevalent.

2. L'exoneració correspon al Consell de Govern, a proposta del conseller competent en matèria agrària, amb la consulta prèvia a l'administració pública competent en matèria agrària, quan l'exercici de l'activitat o el projecte agrari tingui caràcter pluriinsular o autonòmic, o afectin o puguin afectar la política agrària comuna

CAPÍTOL II ELS REGISTRES AGRARIS

Article 12. Els registres insulars agraris

1. Els consells insulars han de mantenir un registre agrari, com a registre administratiu, d'àmbit insular, en el qual s'han d'inscriure preceptivament les explotacions agràries que duguin a terme l'activitat agrària i, si s'escau, la complementària, que defineix l'article 5 d'aquesta llei.

2. La inscripció en el registre insular agrari respectiu és un requisit indispensable per a l'inici i l'exercici de l'activitat agrària i complementària en les explotacions agràries que preveu l'apartat a) de l'article 13.1 següent.

3. Els registres insulars agraris constitueixen l'instrument bàsic estadístic i directori per a l'aplicació de la política agrària de les administracions públiques de les Illes Balears, amb l'objectiu principal de disposar de manera permanent, integrada i actualitzada de tota la informació necessària per al desenvolupament, la planificació i l'ordenació del sector agrari de cada illa.

4. En els registres s'han de fer constar les dades recollides en altres registres administratius referits a l'activitat agrària i complementària de les persones titulars, com ara les relatives als diversos mètodes de producció i cultius; la ramaderia i els censos ramaders; les marques i els distintius de qualitat; les denominacions d'origen i les indicacions geogràfiques protegides; la maquinària; les activitats d'agroturisme, refugi, agrocultura, agrooci, i qualsevol altres relatives a les activitats de l'explotació agrària.

5. Així mateix, amb caràcter anual s'hi han de recollir, si n'és el cas, la declaració de cultius i la resta de les dades que figuren en la sol·licitud única de les ajudes de la política agrària comuna (PAC) i totes les subvencions públiques de caràcter agrari que hagin rebut els titulars de l'explotació agrària.

Article 13. Classificació de les explotacions que s'han d'incloure en els registres agraris

1. Els registres agraris han de classificar les explotacions en les categories següents:
 - a) Les explotacions agràries, que inclouen les prioritàries, les preferents i les de titularitat compartida.
 - b) Les explotacions agràries d'oci i d'autoconsum.
 - c) Les que preveu l'article 11 d'aquesta llei.
2. Reglamentàriament, es podran crear altres classes d'explotacions no incloses en l'apartat anterior.

Article 14. El Registre Interinsular Agrari

La conselleria competent en matèria agrària de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears ha de gestionar, directament o per mitjà dels seus organismes del sector públic instrumental, el Registre Interinsular Agrari, que s'ha d'alimentar de la informació que li remetin telemàticament i de manera periòdica i actualitzada els consells insulars.

Article 15. Organització i funcionament

1. Els consells insulars han de gestionar els registres insulars agraris mitjançant un sistema de tractament informàtic compatible entre les illes i la comunitat autònoma, amb la transmissió telemàtica automàtica de les dades a l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears o a l'organisme del sector públic instrumental competent.
2. Les dades objecte de transmissió s'han de determinar en un conveni entre el Govern o els seus organismes del sector públic instrumental i els consells insulars, i han de ser, com a mínim, les necessàries per poder accedir a les ajudes comunitàries, estatals o autonòmiques, planificar la política agrària comuna i elaborar adequadament les estadístiques d'àmbit regional.

CAPÍTOL III ELS DRETS I LES OBLIGACIONS DELS TITULARS D'EXPLOTACIONS AGRÀRIES

Article 16. Drets

1. El titular d'una explotació agrària inscrita en el registre insular agrari té els drets que reconeix aquesta llei.
2. En particular, d'acord amb la normativa que hi sigui aplicable i amb aquesta llei, té els drets següents, entre d'altres:
 - a) Exercir lliurement l'activitat agrària, sense més limitacions que les que estableixen les lleis.
 - b) Dur a terme les activitats complementàries.
 - c) Residir a l'explotació agrària, d'acord amb la normativa vigent.
 - d) Rebre de l'administració la informació necessària, amb caràcter previ a l'inici de l'activitat i durant el seu desenvolupament, sobre el compliment dels requisits que exigeix la normativa agrària, així com l'assessorament tècnic necessari.
 - e) Ser informat de les mesures i les actuacions més rellevants que dugui a terme l'administració en matèria agrària.

- f) Participar, a través de les seves organitzacions més representatives i organitzacions sectorials, en els procediments d'adopció de decisions públiques i d'aprovació de normes relacionades amb l'activitat agrària que el puguin afectar.
- g) Accedir als serveis que presta l'administració en matèria agrària.
- h) Sol·licitar les subvencions, les ajudes i altres mesures de foment de l'activitat.
- i) Realitzar el tancament de les parcel·les de l'explotació.
- j) Realitzar les reserves o els vedats dels recursos silvestres de les explotacions agràries i forestals i de les finques rústiques.
- k) Gestionar els productes derivats, els subproductes i els envasos d'origen agrari i també els fems en la forma que estableix aquesta llei.
- l) Promoure, comercialitzar i transformar els productes agraris, i fins i tot vendre directament els productes en els termes que estableix aquesta llei.
- m) Participar en els programes de formació agrària.
- n) Implantar instal·lacions d'energia renovable.
- o) Segregar les finques rústiques d'acord amb el que estableix aquesta llei.
- p) Realitzar les edificacions, construccions i instal·lacions vinculades a la seva explotació.
- q) Realitzar les infraestructures i els equipaments que estiguin relacionats amb la seva explotació.
- r) Promoure la reconstrucció, la rehabilitació, la reforma i el canvi d'ús de les edificacions, les construccions i les instal·lacions existents vinculades a l'explotació agrària.
- s) Reubicar l'explotació agrària, en els termes que preveu l'article 105 d'aquesta llei.
- t) Permutar finques rústiques, amb la finalitat d'unificar parcel·les i d'adquirir major dimensió per a la rendibilitat econòmica.

Article 17. Obligacions

El titular d'una explotació agrària té les obligacions inherents a l'exercici de l'activitat agrària i, si n'és el cas, complementària, que estableix aquesta llei; entre d'altres, les següents:

- a) Obtenir els permisos i presentar les declaracions que preveu la legislació d'activitats per a l'inici i l'exercici de l'activitat, quan es tracti d'una activitat subjecta a l'avaluació d'impacte ambiental d'acord amb la normativa reguladora.
- b) Notificar a l'administració pública competent en matèria agrària els permisos i les declaracions a què es refereix l'apartat anterior d'aquest article.
- c) Presentar la declaració responsable per a l'inici i l'exercici de l'activitat que preveu l'article 8 d'aquesta llei.
- d) Exercir l'activitat d'acord amb les pràctiques i els mètodes de gestió que la normativa consideri exigibles, i en concret complir les exigències de bones pràctiques agràries, de sanitat vegetal i animal.
- e) Utilitzar correctament les infraestructures agràries públiques.
- f) Notificar al consell insular competent o a l'organisme públic del sector públic instrumental corresponent, les modificacions substancials de les dades incloses

en la declaració responsable relatives a l'explotació agrària o a l'activitat, i el cessament o el canvi d'activitat.

- g) Gestionar els productes derivats i subproductes d'origen agrari, els residus d'envasos de productes fitosanitaris i zoonosanitaris i els residus i subproductes d'origen animal en els termes que preveuen els articles 33 a 37 d'aquesta llei.
- h) Produir, emmagatzemar, gestionar, transportar i utilitzar els fems, i en particular redactar un pla de producció i gestió de fems i mantenir un llibre de producció i gestió, en els termes que preveu aquesta llei.

TÍTOL II

LES COMPETÈNCIES

Article 18. Competències reglamentàries

Correspon als consells insulars la competència reglamentària en matèria d'agricultura i ramaderia, qualitat, traçabilitat i condicions dels productes agraris i ramaders, i dels productes alimentaris que se'n deriven, d'acord amb el que preveu l'article 72 de la Llei Orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, sense perjudici de la competència del Govern de les Illes Balears per establir els principis generals a què es refereix l'article 58.3 de l'Estatut.

Article 19. Competències executives

1. Corresponen als consells insulars, d'acord amb el que preveu l'article 70.12 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, les competències executives i de gestió en matèria d'agricultura i ramaderia, qualitat, traçabilitat i condicions dels productes agrícoles i ramaders, i els productes alimentaris que se'n deriven.

2. No obstant les competències dels consells insulars, el Govern i l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, per si mateixa o per mitjà dels seus organismes del sector públic instrumental, es reserven les potestats, els serveis, les funcions i les actuacions següents que preveu l'article 3 de la Llei 8/1999, de 12 d'abril, sobre atribució de competències als consells insulars de Menorca, Eivissa i Formentera en matèria d'agricultura, ramaderia, pesca i artesania:

- a) Representar les Illes Balears en qualsevol manifestació extracomunitària o supracomunitària, especialment davant el Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient i davant les institucions i els òrgans de la Unió Europea.
- b) Programar, desenvolupar i coordinar la política agrària comuna de les Illes Balears.
- c) Planificar i coordinar les matèries atribuïdes als consells insulars pel fet que afecten l'activitat general de l'economia de les Illes Balears.
- d) Planificar els programes finançats o cofinançats amb fons que procedeixin de la Unió Europea o de l'Administració General de l'Estat.
- e) Elaborar i establir programes d'actuació d'àmbit suprainsular, fer-ne el seguiment i avaluar-ne els resultats.
- f) Planificar i controlar les campanyes d'àmbit regional o nacional.
- g) Preparar, elaborar i editar publicacions de caràcter regional.

- h) Organitzar cursos de capacitació agrària de caràcter supràinsular, siguin o no d'ensenyament reglat.
- i) Coordinar i planificar la investigació agrària d'àmbit general, sense perjudici que els consells insulars puguin desenvolupar la recerca en l'àmbit insular.
- j) Elaborar l'estadística d'àmbit interinsular.
- k) Gestionar els registres interinsulars.

3. Així mateix, les competències no atribuïdes expressament com a pròpies als consells insulars en l'Estatut d'Autonomia corresponen al Govern de les Illes Balears, i no són en cap cas susceptibles de transferència les que per la seva naturalesa tinguin un caràcter supràinsular, incideixin sobre l'ordenació i la planificació de l'activitat econòmica general en l'àmbit autonòmic o l'exercici de les quals obligui a vetllar per l'equilibri o la cohesió territorial entre les illes.

4. En els supòsits que concorrin les circumstàncies que preveuen els apartats 2 i 3 anteriors, el Govern i l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears han d'exercir les competències per mitjà de la conselleria competent en matèria agrària i dels seus organismes del sector públic instrumental.

Article 20. Activitat de foment

1. D'acord amb l'article 73 de la Llei Orgànica 1/2007, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, correspon als consells insulars, en col·laboració amb el Govern i l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, en el marc de la política agrària comuna i de la competència de l'Estat sobre bases i coordinació de la planificació econòmica, l'activitat de foment i la fixació de polítiques pròpies en les matèries objecte d'aquesta llei, en l'àmbit insular, sens perjudici de les competències del Govern i de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears a què es refereixen els apartats 2 i 3 de l'article 19 anterior i de la fixació de polítiques comunes a totes les illes per mitjà dels instruments corresponents.

2. No obstant el que disposa l'apartat anterior, i d'acord amb el que preveu l'article 115 de l'Estatut d'Autonomia, el Govern i l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, per si mateixos o per mitjà dels seus organismes del sector públic instrumental, han de gestionar les ajudes amb fons europeus i estatals. Per als fons que estiguin cofinançats per la comunitat autònoma es poden establir requisits o condicions addicionals als de la legislació estatal o europea.

Article 21. Relacions entre l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els consells insulars

Les relacions entre l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els consells insulars es regeixen pels principis que estableix la legislació bàsica de l'Estat, i especialment pels de lleialtat institucional, cooperació i coordinació.

Article 22. Cooperació o col·laboració interadministrativa

1. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els consells insulars poden establir mecanismes de col·laboració o cooperació de conformitat amb el que disposen els articles 4 a 10 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú; els articles 77 a 85 de la Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'Administració de

la comunitat autònoma de les Illes Balears; i els articles 5.2, 46, 47 i 48 de la Llei 8/2000, de 27 d'octubre, de consells insulars.

2. En particular, el Govern i l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i, si n'és el cas, els organismes públics competents i els consells insulars, a fi d'articular la cooperació i la col·laboració interadministratives, poden, entre d'altres:

- a) Subscriure convenis de col·laboració.
- b) Acordar plans i programes d'actuació conjunta.
- c) Crear consorcis o societats mixtes.

Article 23. Coordinació interadministrativa

1. Sense perjudici de la coordinació general a què es refereix l'article 24 de la Llei 8/2000, de 27 d'octubre, de consells insulars, i d'acord amb el que disposen els apartats 2 i 3 de l'article 72 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears en relació amb l'article 31 de la Llei de consells insulars, el Govern de les Illes Balears pot coordinar l'actuació dels consells insulars amb relació a l'exercici de la competència transferida en matèria d'agricultura, en les circumstàncies i per mitjà dels instruments que preveuen la mateixa Llei de consells insulars i la Llei 8/1999, de 12 d'abril, d'atribució de competències als consells insulars de Menorca i d'Eivissa i Formentera en matèria d'agricultura, ramaderia, pesca i artesanía.

2. En particular, l'actuació dels consells insulars s'ha de coordinar, preferentment, per mitjà dels instruments següents:

- a) Directrius de coordinació, en els termes de l'article 32 de la Llei de consells insulars.
- b) Plans i programes sectorials en els termes que preveu l'article 3 de la Llei 8/1999.
- c) La Conferència sectorial de consellers competents en matèria agrària.

Article 24. Conferència sectorial de consellers competents en matèria agrària

1. La Conferència sectorial de consellers competents en matèria agrària dels consells insulars i de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears és l'òrgan de cooperació i coordinació en matèria agrària i agroalimentària de la comunitat autònoma de les Illes Balears en matèries o assumptes d'interès comú.

2. La Conferència sectorial està formada pel conseller competent en matèria agrària de la comunitat autònoma de les Illes Balears, que la presideix, i els consellers competents en matèria agrària de cada un dels consells insulars.

3. El règim i el reglament intern de la Conferència sectorial s'han d'establir en el si de la mateixa conferència.

Article 25. Dotacions econòmiques

El Govern i l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears han de preveure, en els seus pressupostos, les dotacions econòmiques necessàries per atendre el cofinançament de les previsions que estableixen tant la política agrària comuna com la legislació de l'Estat i els plans de desenvolupament rural, i consignar-hi les previsions econòmiques oportunes amb aquesta finalitat.

TÍTOL III

LA PRODUCCIÓ AGRÀRIA

CAPÍTOL I

DISPOSICIONS COMUNES

Article 26. Règim jurídic

La producció agrària a les Illes Balears, que comprèn la producció agrícola, ramadera i forestal, es regeix per la normativa comunitària, la de l'Estat, aquesta llei i la legislació sectorial que li sigui aplicable.

Article 27. Principis de la producció agrària

Les administracions públiques, i en especial les competents en matèria agrària, han de vetllar perquè la producció i l'activitat agrària s'atenguin als principis que s'indiquen a continuació, entre d'altres:

- a) La producció d'aliments segurs i de qualitat, adaptats a les demandes del mercat.
- b) La viabilitat econòmica.
- c) Les bones pràctiques agràries, la sostenibilitat ambiental, la conservació del paisatge rural i el foment de les actuacions i les mesures agroambientals destinades a prevenir la lluita contra l'erosió i la mitigació i l'adaptació al canvi climàtic, i en especial les que contribueixin a una major retenció de CO₂.
- d) La seguretat alimentària, la sanitat vegetal i el benestar i la sanitat animal.
- e) El foment de la producció local, la producció diferenciada i els signes distintius de qualitat.
- f) El foment i la conservació dels recursos genètics vegetals i animals de les Illes Balears.
- g) El foment de les energies renovables i les noves tecnologies.
- h) El foment de la biotecnologia, la investigació i el coneixement en el sector agrari.
- i) El foment de les agrupacions de productors per facilitar la implantació d'innovacions i el desenvolupament d'accions per a la millora de la sanitat, la seguretat, la qualitat i la sostenibilitat de la producció agrària.
- j) El control i l'optimització dels mitjans o els instruments de la producció agrària, a fi de gestionar racionalment les explotacions, amb l'execució de programes de formació per a, entre d'altres qüestions, la gestió adequada dels recursos naturals i la valorització dels residus generats durant la producció agrària.

Article 28. Planificació

1. Els consells insulars, d'acord amb els principis a què es refereix l'article anterior, poden elaborar plans estratègics per a diferents produccions agràries, sense perjudici del que estableix l'article 58.3 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears.

2. L'Administració de la comunitat autònoma, per mitjà de la conselleria competent en matèria agrària, pot aprovar plans, programes i campanyes relatius a la política agrària comuna, finançats o cofinançats amb fons de la Unió Europea, de l'Administració General de l'Estat i de la comunitat autònoma mateixa, d'àmbit regional o suprànsular o que desenvolupin plans o programes comunitaris o estatals.

Article 29. Control de la cadena agrària i agroalimentària

1. El Govern de les Illes Balears, a proposta conjunta dels consellers competents en matèria agrària, de sanitat i de consum, ha de promoure les mesures adequades amb l'objecte de millorar el control de tota la cadena agrària i agroalimentària, des del productor al consumidor, i, si s'escau, unificar-la.

2. D'acord amb el que estableix la normativa comunitària d'higiene i seguretat alimentària, el Govern de les Illes Balears, a proposta de les organitzacions agràries, ha d'instar les autoritats competents perquè desenvolupin les excepcions, les adaptacions i les exclusions corresponents en matèria de producció, elaboració i comercialització agroalimentària.

CAPÍTOL II

EL RÈGIM HÍDRIC DE LES EXPLOTACIONS AGRÀRIES

Article 30. Caràcter estratègic del sector agrari i vinculació de la planificació hidrològica

La planificació hidrològica de les Illes Balears ha de tenir en compte el caràcter estratègic del sector agrari en l'economia productiva, en el manteniment del medi rural i en la conservació del medi ambient.

La planificació esmentada, d'acord amb els recursos hídrics disponibles i l'ordre de prioritats que estableix la legislació d'aigües, ha de contenir les previsions necessàries per satisfer les necessitats hídriques de les explotacions agràries de les Illes Balears, que garanteixin, en primer lloc, les concessions i les autoritzacions atorgades per a usos agraris i les possibles noves concessions i autoritzacions. Així mateix, ha de fomentar la modernització dels sistemes de reg i l'ús eficient de l'aigua en l'agricultura.

Article 31. Foment de la reutilització d'aigües regenerades

1. La planificació hidrològica ha de fomentar la reutilització de les aigües regenerades, amb la qualitat adequada per a l'activitat agrària, les quals tenen prioritat d'ús d'acord amb el que estableix la legislació d'aigües, sempre que la naturalesa del cultiu i les condicions de la comercialització ho permetin.

2. Les administracions públiques competents en matèria agrària, en col·laboració amb l'administració hidràulica, han de fomentar, sempre que sigui possible, l'ús d'aigües regenerades amb la qualitat suficient per a fins agraris, sense que aquest ús comporti substituir els recursos tradicionals disponibles.

CAPÍTOL III

ENERGIES RENOVABLES EN LES EXPLOTACIONS AGRÀRIES

Article 32. Energies renovables

1. Les administracions públiques de les Illes Balears, especialment les competents en matèria d'energia i d'agricultura, han de fomentar la integració de les energies renovables en l'estructura productiva de les explotacions agràries, i han d'establir les condicions jurídiques i socioeconòmiques necessàries per fomentar i comercialitzar les energies renovables, amb les mesures correctores, protectores o compensatòries que en minimitzin l'impacte visual.

2. S'entén per energia renovable, entre d'altres, l'energia solar, tant la fotovoltaica com la termosolar; l'eòlica; la biomassa, tant agrària, de poda, com forestal; la que procedeix de cultius energètics i qualsevol altra energia qualificada com a renovable; i també els sistemes d'emmagatzematge i gestió de l'energia renovable.

3. No està subjecta a la declaració d'interès general la implantació d'energies renovables per a l'autosuficiència energètica de les explotacions agràries preferents.

4. Les instal·lacions per a la generació d'electricitat a partir d'energies renovables que preveu l'apartat anterior connectades a una xarxa interior d'un consumidor (autoconsum) no estan subjectes al permís d'instal·lació ni a la declaració responsable per a l'inici i l'exercici de l'activitat, independentment que evacuïn o no energia excedent a la xarxa de distribució, ni es consideren una activitat secundària a l'activitat principal.

5. L'administració pública competent en matèria agrària de cada illa ha de participar en els procediments de planificació de les energies renovables que elabori l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, mitjançant un informe preceptiu, amb l'objectiu de fomentar-ne la integració en les explotacions agràries preferents.

6. Els ajuts públics en matèria d'energies renovables que estableixi l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears han de prioritzar aquestes energies en les explotacions agràries preferents o en les associacions d'explotacions agràries constituïdes com a preferents.

CAPÍTOL IV

DISPOSICIONS RELATIVES ALS PRODUCTES, SUBPRODUCTES I ENVASOS D'ORIGEN AGRARI I ALS FEMS

SECCIÓ 1a

DISPOSICIONS RELATIVES ALS PRODUCTES DERIVATS, ENVASOS I RESIDUS GENERATS EN EXPLOTACIONS AGRÀRIES I AGROALIMENTÀRIES

Article 33. Productes derivats d'origen agrari

1. Tenen la consideració de productes derivats d'origen agrari o agroalimentari, i no de subproductes o residus, els que s'obtenen en els processos agraris o agroalimentaris de transformació, la finalitat dels quals no sigui obtenir aquest producte i hagin de tenir un ús agrari, com ara els productes derivats de l'elaboració d'oli, de vi, de productes hortofructícoles, lactis i d'altres, inclosos els excedents i els rebuigs de la producció agrària o agroalimentària.

2. Els productes derivats dels processos agraris o agroindustrials es poden utilitzar per a usos agraris, i en concret per al compostatge, la fertilització i l'alimentació animal, llevat que l'administració pública competent en matèria agrària disposi expressament el contrari per considerar que hi ha un risc sanitari o mediambiental.

3. Reglamentàriament es poden establir les condicions d'ús agrari dels productes derivats.

Article 34. Residus d'envasos de productes fitosanitaris i altres envasos d'àmbit agrícola

Els envasos de productes fitosanitaris comercials o industrials i altres envasos d'àmbit agrícola de caràcter no comercial o industrial, s'han de gestionar per mitjà d'un sistema integrat de gestió o un sistema de dipòsit de devolució i retorn d'envasos d'acord amb el que preveu la Llei 11/1997, de 24 d'abril, d'envasos i residus d'envasos, i la normativa que la desplega.

Article 35. Altres residus no perillosos generats en explotacions agràries

1. Els consells insulars han d'incloure en la planificació sectorial en matèria de residus previsions relatives a la gestió correcta i la destinació dels residus no perillosos procedents del sector agrari, com poden ser els plàstics d'hivernacle o d'una altra procedència (tubs de reg, sistemes de degoteig, etc.); de la llista europea de residus (LER) 01 02 04 o d'embalatges comercials o industrials no sotmesos a la Llei estatal 11/1997, de 24 d'abril, d'envasos i residus d'envasos (LER 15 01 01, 15 01 02 i 15 01 03), i d'altres del mateix subcapítol. La planificació ha de tenir en compte la importància estratègica del sector agrari i valorar com a prioritàries les opcions més sostenibles econòmicament i mediambientalment.

2. Els residus no perillosos provinents del manteniment de maquinària o instal·lacions, com ara els pneumàtics fora d'ús (LER 16 01 03), s'han de gestionar d'acord amb la normativa específica i les previsions, si n'és el cas, dels plans directors sectorials.

3. En la planificació s'ha de tenir en compte l'aplicació de la jerarquia de residus que fixen l'article 4 de la Directiva marc de residus (98/2008/CE) i la llei estatal que la transposa.

Article 36. Gestió dels residus amb característiques de perillositat

1. El Govern i l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears han d'incloure en la planificació sectorial previsions relatives a la gestió correcta dels residus perillosos de procedència agrària, entre els quals s'han d'incloure, entre d'altres, els següents:

- a) Les restes de productes agroquímics que continguin substàncies perilloses (LER 02 01 08*).
- b) Les restes del tractament o prevenció de malalties d'animals (LER subcapítol 18 02).
- c) Els olis de taller (LER capítol 13).
- d) Els acumuladors i les bateries (LER subcapítol 16 06).

2. L'apartat anterior s'entén sense perjudici de la gestió per mitjà de gestors privats, degudament autoritzats d'acord amb la Llei 22/2011, de 28 de juliol, de residus i sòls contaminats.

SECCIÓ 2a

DISPOSICIONS RELATIVES ALS RESIDUS D'ORIGEN ANIMAL

Article 37. Gestió de subproductes d'origen animal no destinats a consum humà

1. Els titulars de les explotacions ramaderes, propietaris o posseïdors de subproductes d'origen animal no destinats a consum humà (SANDACH) generats en l'activitat ramadera, inclosos els animals morts, estan obligats a la gestió correcta, en

les condicions de manipulació, trasllat o valorització que fixen les normatives comunitària, nacional de transposició i autonòmica, i són responsables dels costos que se'n derivin.

2. Els operadors del sector a què es refereix l'apartat anterior, per dur a terme l'activitat, han d'estar inscrits en els registres administratius corresponents.

3. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, en col·laboració amb els consells insulars, ha de promoure el desenvolupament de les infraestructures públiques i, si escau, privades, necessàries per al tractament dels subproductes d'origen animal no destinats a consum humà amb la directriu general de reduir els costos del tractament per als agricultors i ramaders.

SECCIÓ 3a DISPOSICIONS RELATIVES A FEMS

Article 38. Producció, emmagatzematge, gestió i ús

La producció, l'emmagatzematge i la gestió dels fems, tant dels sòlids com dels líquids o purins, i també l'ús d'aquests com a esmena o fertilitzant, en l'àmbit de la comunitat autònoma de les Illes Balears, s'han d'ajustar al que disposa aquesta llei. En aquest cas no tenen la consideració de residus.

Article 39. Definicions

Als efectes d'aquesta llei, s'han d'atendre les definicions de l'apartat 2 de l'annex.

Article 40. Producció

1. La producció de fems a les explotacions ramaderes de les Illes Balears es calcula d'acord amb les quantitats i els paràmetres a què fan referència les taules 1 i 2 de l'apartat 3 de l'annex.

2. No obstant l'apartat anterior i l'annex, les administracions públiques competents en matèria agrària, a sol·licitud de la persona titular de l'explotació, poden establir quantitats i paràmetres diferents als que s'estableixen, com a resultat de l'aplicació de millores tècniques disponibles en l'explotació ramadera.

3. Les quantitats i els paràmetres de les taules 1 i 2 de l'annex es poden modificar mitjançant un reglament.

Article 41. Emmagatzematge

1. Les explotacions ramaderes han de disposar d'un sistema d'emmagatzematge de fems que s'ajusti a les condicions i a la capacitat que estableix l'apartat 4 de l'annex.

2. Malgrat el que estableix l'apartat anterior, les explotacions agràries poden disposar d'un femer temporal sobre el terreny natural, que no té la consideració d'emmagatzematge de fems, que reuneixi les condicions a què es refereix l'apartat 4 de l'annex.

Article 42. Recollida i transport

Els fems s'han de recollir i transportar en les condicions que en garanteixin una gestió adequada sense necessitat de document comercial ni certificat sanitari, llevat que les administracions públiques competents en matèria agrària disposin el contrari.

Article 43. Gestió

1. Els fems produïts en una explotació ramadera poden ser gestionats:
 - a) Pel titular de l'explotació ramadera, com a fertilitzant o esmena dels terrenys de l'explotació pròpia o d'altres explotacions.
 - b) Mitjançant la cessió directa al titular d'una explotació agrària en la qual no s'ha generat el fems, per utilitzar-l'hi com a fertilitzant o esmena.
 - c) Mitjançant la cessió a un gestor de fems.
 - d) Mitjançant qualsevol altre sistema que prevegi la legislació vigent.
2. Els gestors de fems estan obligats a:
 - a) Complir la normativa vigent en matèria de subproductes d'origen animal i productes derivats no destinats al consum humà i estar inscrits en el Registre general d'establiments, plantes i explotadors que preveu la normativa estatal.
 - b) Disposar, si escau, d'instal·lacions d'emmagatzematge que s'ajustin a les condicions que s'estableixin reglamentàriament.
 - c) Distribuir el fems com a fertilitzant o esmena o, si escau, acreditar-ne documentalment la gestió correcta.

Article 44. Utilització

1. Els fems produïts en una explotació ramadera es poden emprar com a fertilitzant o esmena del sòl, sense que en cap cas no tinguin la consideració de residus si s'utilitzen en la forma que estableix aquesta llei.
2. La utilització de fems com a fertilitzant o esmena del sòl no està subjecta a l'autorització administrativa, encara que ha de constar en el Pla de producció i gestió a què es refereix l'article següent.

Article 45. Pla de producció i gestió

1. El titular d'una explotació agrària, llevat que es tracti d'una explotació ramadera reduïda a què es refereix l'apartat 2.f) de l'annex, està obligat a presentar un Pla de producció i gestió dels fems de l'explotació.
2. El Pla de producció i gestió ha de tenir el contingut mínim que estableix l'apartat 6 de l'annex.
3. El titular de l'explotació ha de comunicar el pla a l'administració pública competent en matèria agrària, als efectes que preveu l'article 71 bis de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.
4. La presentació del pla té caràcter indefinit, llevat del cas de modificacions essencials, i té com a efecte immediat el permís per executar les mesures i les actuacions que s'hi preveuen des del dia que es presenta, sense perjudici de les facultats de comprovació, control i inspecció de l'administració pública competent en matèria agrària.
5. El titular de l'explotació ramadera i el gestor dels fems han de comunicar a l'administració pública competent en matèria agrària qualsevol modificació substancial de les dades que figuren en el pla, i també el cessament o el canvi d'activitat. S'entén per modificació essencial la que representa una variació de la superfície disponible, del volum de fems o de la quantitat de nitrogen generada o gestionada superior a un 25% respecte del que figura en el pla.

6. Els titulars d'explotacions ramaderes i els gestors de fems han de tenir una còpia del pla vigent a disposició de l'administració.

Article 46. Llibre de producció i gestió del fems

1. El titular de l'explotació ramadera que generi els fems, l'explotació que els utilitzi com a fertilitzant o esmena i el gestor de fems han de tenir un llibre de producció i gestió del fems, permanentment actualitzat i a disposició de l'administració, i conservar-lo durant tres anys després de la darrera anotació, fins i tot en el cas que cessi l'activitat.

2. Sense perjudici del que estableix l'apartat 1 anterior, les explotacions ramaderes amb un factor agroambiental inferior a les aportacions màximes de nitrogen establertes per a cada zona que tenguin un pla de producció i gestió presentat d'acord amb l'article 45 d'aquesta llei i una dimensió inferior a 20 UBM, estan eximides de disposar del llibre de producció i gestió del fems.

3. El llibre de producció i gestió del fems ha de tenir el contingut mínim a què es refereix l'apartat 7 de l'annex.

CAPÍTOL V LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA

Article 47. Línies d'actuació

En l'àmbit de la producció agrícola, i d'acord amb els principis que recull l'article 27 d'aquesta llei, s'han de seguir les línies d'actuació següents:

- a) Fomentar iniciatives per a la gestió correcta i sostenible dels cultius agrícoles.
- b) Crear i mantenir una xarxa agrometeorològica a les Illes Balears.
- c) Fomentar l'ús de llavors i plantes certificades, i en especial de les varietats locals.
- d) Fomentar la fertilització racional dels cultius amb els productes orgànics i inorgànics que permet la legislació vigent, racionalitzant l'ús de fertilitzants en els programes establerts per a les zones vulnerables.
- e) Promoure el control i l'ús racional dels productes fitosanitaris en les condicions adequades per a la preservació de la salut dels productors i consumidors, i la sostenibilitat dels ecosistemes agraris i forestals.
- f) Promoure campanyes de subministraments de mitjans de producció agraris, entre d'altres, de productes fitosanitaris, d'adobs i de llavors.
- g) Fomentar les agrupacions de defensa vegetal amb la finalitat de millorar la sanitat dels vegetals i els productes vegetals i de prestar serveis de gestió, assistència i transferència tecnològica.
- h) Fomentar l'adquisició de maquinària agrària d'ús comú i establir programes d'inspecció tècnica i control de característiques per millorar el rendiment del sòl i prevenir riscos laborals en l'activitat agrària.
- i) Fomentar l'ús d'energies renovables amb la finalitat d'estalviar costos de producció, augmentar les rendes agràries i aconseguir una pràctica agrària sostenible.

- j) Fomentar els mètodes de producció agrària convencional, integrada, ecològica i els específics de les Illes Balears, potenciant l'ús de les tecnologies alternatives que permetin una millora de les tècniques de control integrat de les plagues.
- k) Fomentar la recuperació agrària de terres abandonades.
- l) Fomentar les actuacions i mesures agroambientals destinades a prevenir la lluita contra l'erosió, la mitigació i l'adaptació al canvi climàtic i la captació de CO₂.
- m) Impulsar mesures tributàries per afavorir la recuperació i la producció adequada de les terres de cultiu.

Article 48. Adobs, llavors i productes fitosanitaris

1. L'actuació en matèria d'adobs de les administracions públiques competents en matèria agrària ha d'estar dirigida cap a l'objectiu de fomentar l'ús dels adobs orgànics com els fems o els composts produïts a les Illes Balears i d'aconseguir les condicions necessàries per aplicar les exigències tècniques necessàries sobre composició, definició, denominació, identificació i envasament, amb la finalitat de salvaguardar els interessos de tots els agents de la cadena de producció i comercialització dels consumidors i del medi ambient i els recursos hídrics.

2. En llavors i plantes de viver, s'ha de fomentar l'ús de materials vegetals de multiplicació amb una qualitat oficialment controlada i certificada, d'acord amb la normativa, amb l'objectiu de millorar la producció agrària i la sanitat vegetal.

3. S'ha de promoure el control i l'ús racional dels productes fitosanitaris per garantir la sostenibilitat dels ecosistemes agraris i forestals i assegurar que s'apliquen en condicions correctes, preservant la salut dels aplicadors i els consumidors, i que se'n gestionen adequadament els envasos buits.

4. L'administració agrària ha de realitzar, entre d'altres, les següents funcions:

- a) Protegir les varietats locals com a patrimoni que són de les Illes Balears.
- b) Fomentar el manteniment, la conservació i la millora d'aquestes varietats.
- c) Introduir les varietats locals als projectes de recerca, desenvolupament i innovació amb la finalitat de seleccionar-les, millorar-les i reproduir-les i optimitzar-ne la rendibilitat.

Article 49. La sanitat vegetal

1. La sanitat vegetal dels productes agraris s'ha d'articular en el doble vessant de prevenció, per evitar la propagació dels organismes nocius, i de lluita contra qualsevol tipus de plagues i malalties que afecten els vegetals i els productes vegetals de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

2. Els consells insulars, en els àmbits territorials respectius, han de crear una xarxa de vigilància fitosanitària que integri un conjunt d'actuacions orientades a la recollida i l'anàlisi de la informació disponible sobre assumptes fitosanitaris, que possibiliti la detecció primerenca i l'avaluació de riscos en el territori insular de les plagues, de les malalties i d'altres agents nocius no parasitaris que puguin afectar els vegetals i els productes vegetals i que permeti adoptar mesures de control i prendre decisions per prevenir-les, evitar-ne la possible propagació i possibilitar-ne l'eradicació, quan aquesta sigui factible, d'acord amb la normativa sectorial aplicable.

3. El Govern de les Illes Balears pot coordinar l'actuació dels consells insulars, en relació amb la xarxa de vigilància fitosanitària, en les circumstàncies i per mitjà dels instruments a què es refereix l'article 23.2 d'aquesta llei.

Article 50. Vigilància i comunicació de l'estat fitosanitari dels cultius

Els agricultors, silvicultors, comerciants, importadors, professionals i, en general, els titulars de les explotacions agràries i silvícoles, i també els importadors, comerciants o professionals de productes agraris o altres superfícies amb coberta vegetal, han d'exercir les seves activitats en el marc de la normativa sobre sanitat vegetal, i concretament han de:

- a) Vigilar els seus cultius i facilitar tota la informació sobre l'estat fitosanitari d'aquests quan els ho requereixin els òrgans competents.
- b) Notificar a l'administració pública competent qualsevol aparició atípica d'organismes nocius o de símptomes de malaltia dels vegetals i productes vegetals.
- c) Prendre les mesures de control fitosanitari i d'eliminació que estableixi l'administració pública competent en matèria agrària.

CAPÍTOL VI LA PRODUCCIÓ RAMADERA

SECCIÓ 1a DISPOSICIONS GENERALS

Article 51. Línies d'actuació

En l'àmbit de la producció ramadera, d'acord amb els principis recollits en l'article 27 d'aquesta llei, s'han de seguir les línies d'actuació següents:

- a) Establir les directrius d'actuació en matèria de prevenció, control, lluita i eradicació de les malalties que afecten els animals.
- b) Establir els requisits mediambientals que han de complir les explotacions ramaderes ubicades en el territori de les Illes Balears en matèria de producció i gestió de fems i purins per a la utilització agrària.
- c) Fomentar les agrupacions de defensa sanitària per a la millora de la sanitat i el benestar dels animals, i de la qualitat i la seguretat dels productes ramaders.
- d) Fomentar la prestació dels serveis de gestió, assistència i transferència tecnològica ramadera.
- e) Fomentar els mètodes de producció ramadera convencional, integrada, ecològica i els específics de les Illes Balears, potenciant l'ús de les noves tecnologies.
- f) Fomentar l'ús de les energies renovables, amb la finalitat d'augmentar les rendes obtingudes mitjançant l'estalvi en els costos de producció.
- g) Fomentar el desenvolupament de programes de millora genètica animal.
- h) Fomentar la conservació i la millora de les races ramaderes autòctones.
- i) Promoure campanyes de subministraments de mitjans de producció ramadera.
- j) Dur a terme el seguiment i el control de les condicions de la producció ramadera i l'alimentació dels animals.
- k) Promoure l'adaptació de les explotacions ramaderes perquè els sistemes de producció siguin més sostenibles i responguin a les exigències normatives i del mercat.
- l) Implementar sistemes sostenibles econòmicament i mediambientalment de manipulació, valorització i eliminació de cadàvers d'animals, residus i

- subproductes derivats de l'activitat ramadera, tenint en compte el fet pluriinsular.
- m) Impulsar els instruments que permetin una millora de la qualitat de les activitats relacionades amb l'obtenció dels productes ramaders.
 - n) Potenciar els programes de foment de la ramaderia extensiva i la silvipascicultura, amb la finalitat de conservar el territori, el paisatge i els ecosistemes.

SECCIÓ 2a

DISPOSICIONS ESPECÍFIQUES SOBRE LA PRODUCCIÓ RAMADERA

Article 52. Identificació animal

1. Els animals de les explotacions ramaderes han d'estar identificats segons les condicions que estableix la normativa vigent. L'obligació d'identificació correspon al titular de l'explotació, al propietari o al responsable dels animals, en els termes que preveu l'article 7 de la Llei 8/2003, de 24 d'abril, de sanitat animal.

2. Els serveis veterinaris oficials han d'immobilitzar els animals no identificats; fer-los els controls necessaris i, segons els resultats, identificar-los i, si escau, sacrificar-los i eliminar-ne els cadàvers, d'acord amb la normativa vigent.

Article 53. Moviments d'animals

1. Els animals procedents d'una explotació amb destinació a una altra explotació, a una altra unitat productiva de la mateixa explotació, al mercat o a l'escorxador, s'han de moure en les condicions sanitàries i amb la documentació administrativa i sanitària que determini la normativa vigent.

2. El moviment d'animals en contra de la normativa vigent dóna lloc a la retenció dels animals i, si escau, a l'aïllament. Un cop se'ls hagin fet els controls administratius i sanitaris necessaris, se'ls ha de regularitzar o, si no és possible, se'ls ha de sacrificar i eliminar, d'acord amb la normativa vigent.

Article 54. Benestar animal

1. De conformitat amb el que disposa la normativa vigent aplicable, els titulars de l'explotació i els propietaris o els responsables dels animals han de complir les condicions de benestar animal, i especialment han de:

- a) Disposar d'unes instal·lacions adequades a les necessitats fisiològiques i etològiques de l'espècie i la raça, respectant la normativa aplicable.
- b) Adoptar les mesures necessàries per garantir el benestar dels animals durant el transport o el sacrifici.

2. Els titulars d'explotacions agràries poden utilitzar el material resultant de la neteja de les costes, fins i tot la posidònia, per les seves propietats de confortabilitat i salubritat, com a jaç o llit del ramat. La retirada d'aquest material s'ha de fer d'acord amb la normativa ambiental vigent. També el poden utilitzar, sol o mesclat amb fems o amb altres materials orgànics d'origen agrari, com a fertilitzant o esmena del sòl, de conformitat amb l'article 44 d'aquesta llei.

Article 55. Alimentació animal

1. Els productes destinats a l'alimentació animal són els pinsos i els farratges propis i adquirits, i les premescles, els additius, les matèries primeres i altres substàncies i productes emprats amb aquesta finalitat, entre d'altres els productes derivats de la indústria agrària.

L'alimentació animal complirà amb les normatives europea i nacional que la desenvolupen.

2. La política en matèria d'higiene i seguretat dels productes destinats a l'alimentació animal s'ha de basar en un plantejament global i integrat que estableixi les condicions i els mecanismes necessaris per garantir-ne la plena innocuïtat i traçabilitat.

Article 56. Obligacions en matèria de sanitat animal

Els propietaris dels animals són responsables de complir els requisits de sanitat animal, de conformitat amb el que preveu l'article 7 de la Llei 8/2003, de 24 d'abril, de sanitat animal; i especialment tenen l'obligació de:

- a) Sufragar els costos de consecució de la sanitat animal, sense perjudici del que, si escau, prevegi o disposi en contrari l'administració pública competent en matèria agrària en el cas de campanyes oficials de sanejament d'epidèmies o plagues.
- b) Disposar de les instal·lacions necessàries per a una execució correcta dels plans de sanejament que preveu la legislació aplicable.
- c) Col·laborar activament amb els serveis veterinaris en les actuacions relatives a la sanitat dels animals.

Article 57. Races ramaderes autòctones

Les administracions públiques competents en matèria agrària, d'acord amb els principis generals que estableix aquesta llei, han de fomentar el manteniment, la conservació i la millora de les races autòctones de les Illes Balears, i supervisar i controlar en l'àmbit territorial respectiu les associacions oficialment reconegudes per a la gestió dels llibres genealògics.

CAPÍTOL VII DISPOSICIONS ESPECÍFIQUES SOBRE EL SECTOR EQUÍ

Article 58. Declaració de prioritat estratègica i de coordinació

1. El sector equí es considera una prioritat estratègica de la política agrària de les Illes Balears.

2. El Govern de les Illes Balears, per mitjà de la conselleria competent en matèria agrària i d'acord amb els articles 72.2 de l'Estatut d'Autonomia i 32 de la Llei 8/2000, de 27 d'octubre, de consells insulars, ha de coordinar l'activitat de les administracions públiques de les Illes Balears relacionades amb el sector equí.

Article 59. Activitat eqüestre

1. Derogat³

2. ⁴Tenen el caràcter d'activitat complementària de l'explotació agrària, entre d'altres, les activitats eqüestres següents: l'allotjament i el pupil·latge eqüestre; la creació, la utilització i l'explotació de rutes i senders eqüestres; l'ús d'èquids en utilitats mediambientals i terapèutiques; l'equitació i altres modalitats i esports hípics, com el trot, la doma, el salt, i qualsevol altra activitat similar que tengui relació amb els èquids, trets dels referits a la pràctica del polo.

No es consideren incloses en l'activitat complementària de l'explotació agrària les activitats de caràcter comercial, de restauració, socials, d'espectacles o similars que es pretenguin associar amb les activitats eqüestres anteriors.

En cap cas no es permetrà en l'explotació agrària cap tipus de joc o aposta sobre les activitats enunciades anteriorment.

3. Derogat⁵

4. Les administracions públiques o els seus organismes instrumentals poden crear rutes eqüestres d'ús lliure dins les finques públiques, les línies ferroviàries sense ús i altres zones de domini públic, sense necessitat de la declaració d'interès general.

Article 60. Mesures protectores, correctores i compensatòries

Quan l'activitat eqüestre tingui lloc en l'àmbit d'un espai protegit a l'empara de la legislació territorial, urbanística o mediambiental, els titulars de les explotacions agràries on es fa l'activitat han d'adoptar les mesures protectores, correctores o compensatòries necessàries per evitar, prevenir o minimitzar els efectes negatius sobre el valor específicament protegit per la legislació, mesures que s'han de fixar, si n'és el cas, en l'informe preceptiu i vinculant de l'administració pública competent en matèria agrària.

CAPÍTOL VIII GESTIÓ I APROFITAMENT FORESTAL

Article 61. Titularitat dels aprofitaments forestals

Els propietaris de les finques rústiques i, si escau, els titulars de les explotacions agràries, tenen el domini dels recursos i els aprofitaments forestals, fusters o no, presents en l'explotació o la finca, sens perjudici que es puguin cedir a tercers.

Article 62. Concepte i classes d'aprofitaments forestals

1. Són aprofitaments forestals, d'acord amb el que preveu l'article 6.i) de la Llei 43/2003, de 21 de novembre, de forests, els aprofitaments fusters i llenyosos, inclosa la biomassa forestal, els de suro, pastures, caça, fruits, fongs, plantes aromàtiques i medicinals, els productes apícoles i els altres productes i serveis amb valor de mercat característics de les forests, com defineix l'article 5 de la mateixa Llei de forests.

³ Apartat derogat per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

⁴ Apartat modificat pel DL 1/2016, de 12 de gener, esmentat en la nota 1.

⁵ Apartat derogat per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

2. Els aprofitaments forestals són, segons la naturalesa i el tipus:

- a) Productes fusters i llenyosos, que consisteixen en l'extracció i la primera transformació de la tala i la poda d'arbres forestals.
- b) Biomassa forestal, que consisteix en l'aprofitament de massa forestal vegetal per utilitzar-la per produir energia o altres productes.
- c) Productes cinegètics, que consisteixen en l'aprofitament cinegètic d'espècies que es poden caçar d'acord amb la normativa específica.
- d) Altres aprofitaments forestals no fusters, o recursos silvestres, que consisteixen en l'aprofitament d'espècies de fauna i flora, com ara caragols, plantes aromàtiques o medicinals, resines, escorces, càrritx, fulla de garballó, bova, espàrrecs, productes apícoles, pastures, fruits, bolets, tòfones i altres productes micològics i de qualsevol índole similar.

3. Als efectes de l'apartat d) anterior, les espècies silvestres susceptibles d'aprofitament en els vedats de recursos silvestres són les que s'estableixin mitjançant una resolució del conseller competent en matèria de forest.

4. L'aprofitament forestal de productes fusters i llenyosos per a ús domèstic és el que té lloc dins l'explotació agrària, sempre que la quantitat sigui inferior a 10 m³ de fusta o a 20 esteris de llenya anuals. Aquest aprofitament queda exceptuat de qualsevol autorització administrativa.

Els aprofitaments per a ús domèstic únicament es poden fer de les espècies forestals no protegides i de qualsevol espècie llenyosa de conreu agrícola.

Article 63. Règim jurídic dels aprofitaments forestals

1. Els aprofitaments forestals dels recursos fusters i llenyosos es regeixen per la legislació de forests i per les disposicions d'aquesta llei que els siguin aplicables.

2. Els aprofitaments forestals no convertibles en fusta ni llenyosos es regeixen per la legislació de forests i per les disposicions d'aquesta llei, llevat dels aprofitaments cinegètics, que es regeixen per la legislació de caça.

Article 64. Societats o agrupacions de foment forestal

Els titulars d'explotacions agràries i forestals poden crear agrupacions o societats d'aprofitaments forestals, per gestionar-ne adequadament l'explotació, en els termes que, si s'escau, s'estableixin reglamentàriament.

Article 65. Instruments de gestió forestal sostenible

1. Es defineixen els instruments de gestió forestal sostenible (IGFS) en l'àmbit de les Illes Balears com les eines de planificació forestal que tenen com a objectiu gestionar les forests, tant públiques com privades, de manera sostenible, integrant els aspectes econòmics, socials, ambientals i culturals. D'acord amb la Llei 43/2003, de 21 de novembre, de forests, els instruments de gestió forestal sostenible en l'àmbit de les Illes Balears són:

- a) Els projectes d'ordenació de forests (POF), per a les forests públiques de superfície major a 100 hectàrees o les forests privades superiors a 200 hectàrees.
- b) Els projectes tècnics de gestió de forests (PTGF), per a les forests públiques de superfície inferior a 100 hectàrees o les forests privades inferiors a 200 hectàrees.

2. Totes les forests públiques de les Illes Balears han de disposar de manera obligatòria d'un instrument de gestió forestal sostenible abans de 2018, tal com estableix la disposició transitòria segona de la Llei 43/2003, de 21 de novembre, de forests.

3. Per al desenvolupament adequat dels instruments de gestió forestal sostenible, les entitats gestores de les forests públiques han d'establir plans d'aprofitament i millores anuals (PAM) com a plans successius d'actuació per al desenvolupament anual de l'explotació i la conservació dels recursos forestals que preveuen els instruments de gestió forestal sostenible.

Els plans esmentats s'han de comunicar abans de l'inici de cada any a l'administració pública competent en matèria forestal amb la finalitat que es puguin coordinar les actuacions que s'han d'executar en el conjunt del domini públic forestal de les Illes Balears.

4. Les forests privades de més de 100 hectàrees de superfície de terreny forestal a Mallorca i de 50 hectàrees a Menorca, Eivissa i Formentera, han de disposar obligatòriament d'un instrument de gestió forestal sostenible aprovat pel conseller competent en matèria forestal abans de 2018, tal com estableix la disposició transitòria segona de la Llei 43/2003, de 21 de novembre, de forests.

Quan els titulars de les explotacions agràries i de les finques rústiques hagin d'executar actuacions silvícoles o aprofitaments forestals inclosos en un instrument de gestió forestal sostenible aprovat, ho han de notificar a l'administració pública competent en matèria forestal.

Si no es disposa d'aquest instrument, el titular de l'explotació agrària pot presentar a aprovació un pla d'aprofitament forestal (PAF), en el cas que prevegi actuacions successives durant diversos anys, o una sol·licitud de llicència de tala o d'aprofitament de recursos silvestres, que requereix l'autorització de l'administració forestal.

5. Els instruments de gestió forestal sostenible han de recollir com a mínim els aspectes següents:

- a) Els projectes d'ordenació de forests, el contingut que determinin les instruccions vigents per a l'ordenació de forests.
- b) Els plans tècnics de gestió de forests, els plans d'aprofitaments i millores i els plans d'aprofitaments forestals, el contingut mínim següent:
 1. Detall de la situació legal, administrativa i ambiental.
 2. Descripció de la finca i dels recursos forestals.
 3. Definició dels objectius.
 4. Descripció de les actuacions i de la seva programació.
 5. Mesures complementàries de millora ambiental, prevenció de plagues i defensa contra incendis forestals.

6. L'aprovació dels instruments de gestió forestal sostenible és competència de l'administració forestal, i la seva tramitació s'ha de resoldre en un termini màxim de quatre mesos per als projectes d'ordenació de forests, de dos mesos per als projectes tècnics de gestió de forests i els plans d'aprofitaments i millores, i d'un mes per a la resta de plans, autoritzacions de llicències de tala i aprofitaments de recursos silvestres.

Article 66. Aprofitaments forestals de caràcter tradicional

1. Es consideren aprofitaments forestals de caràcter tradicional els que garanteixen la persistència i la conservació adequada dels recursos forestals i hagin estat practicats consuetudinàriament, com ara el carboneig, els forns de calç, les podes, les tales d'arbrat, l'aprofitament de recursos silvestres i altres d'anàlegs.

2. Els aprofitaments forestals de caràcter tradicional i els instruments de gestió forestal sostenible aprovats per l'òrgan forestal de la comunitat autònoma de les Illes Balears tenen la consideració d'actuacions de relació directa amb la gestió dels espais on tenen lloc als efectes del que preveu l'article 39.1 de la Llei 5/2005, de 26 de maig, de conservació d'espais de rellevància ambiental, i, per tant, no estan sotmesos a l'avaluació de repercussions que preveu l'article esmentat.

Article 67. Restauració de zones forestals incendiades o afectades per altres desastres naturals

1. L'administració forestal té la facultat per restaurar els danys ocasionats per incendis forestals o altres desastres naturals, quan sigui necessari per qüestions de seguretat, dimensió de la superfície afectada, riscos greus per processos erosius o impacte ambiental o paisatgístic, dins terrenys públics o privats.

2. L'administració forestal ha d'elaborar un projecte de restauració forestal de les superfícies afectades pels successos que s'assenyalen en l'apartat anterior que prevegi els treballs de recuperació ambiental, les mesures necessàries per a la regeneració de les masses forestals danyades, inclosa la possible retirada d'arbrat cremat, malalt o caigut, les accions de millora paisatgística i l'assumpció dels costos econòmics dels treballs. Els treballs, les mesures i les accions que prevegi el projecte tenen la consideració d'utilitat pública, interès general i urgència, consideració que mantenen durant el període que estableixi el projecte, amb una duració màxima de tres anys.

3. L'administració pública competent en matèria forestal ha de garantir l'audiència dels propietaris dels terrenys inclosos en un projecte de restauració forestal i els ha de notificar tots els actes administratius que els afectin. Els titulars afectats poden expressar el compromís de fer els treballs prevists amb els mitjans propis o amb uns altres de caràcter privat, o bé formalitzar un escrit d'acceptació o un conveni forestal amb l'administració pública competent, seguint les directrius del projecte de restauració forestal.

Si en el termini d'un mes comptador des de l'aprovació del projecte no s'ha pogut establir contacte fefaentment amb els propietaris afectats, o si en el termini atorgat a aquest efecte no s'ha rebut el compromís d'execució dels treballs prevists en els seus terrenys, l'administració forestal, prèvia publicació en el de la resolució corresponent del conseller competent en *Butlletí Oficial de les Illes Balears* matèria forestal, pot començar els treballs sobre el vol vegetal de les superfícies particulars afectades, amb l'objectiu de dur-hi a terme les actuacions urgents i prioritàries que estableixi el projecte de restauració forestal, les quals principalment han d'afectar la gestió o la retirada de l'arbrat danyat, la protecció del sòl i la preservació del paisatge, que permetin assegurar la recuperació més adequada i eficaç dels terrenys forestals afectats.

Article 68. Gestió del patrimoni forestal

1. Correspon a les administracions públiques propietàries de les forests públiques, com a entitat gestores d'aquestes, complir el que preveu l'article 65 d'aquesta llei. La gestió d'aquestes forests públiques es pot fer de manera directa, per mitjà dels seus organismes públics instrumentals o mitjançant fórmules de gestió indirecta.

2. L'administració forestal pot establir acords de col·laboració amb els titulars de les forests públiques per dur a terme, de manera conjunta, la planificació, la gestió, la conservació i la millora dels terrenys forestals.

3. A més, en situacions d'emergència o de necessitat de restauració urgent, l'administració forestal pot dur a terme treballs forestals dins de forests públiques i privades, quan aquestes actuacions siguin declarades d'interès general o les forests disposin d'un conveni forestal o ambiental vigent. A aquests efectes, tenen la consideració d'interès general les actuacions que prevegin les mesures del Pla forestal de les Illes Balears, els projectes de restauració forestal, el Pla general de defensa contra els incendis forestals de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els plans insulars o comarcals que els despleguin.

Article 69. Plantacions de cultius agrícoles d'espècies llenyoses

Les plantacions de cultius agrícoles d'espècies llenyoses sempre tenen la consideració de cultius agrícoles, sense que en cap cas no sigui necessària la comunicació a l'administració forestal per implantar, aprofitar o canviar els cultius agrícoles.

Article 70. Recuperacions de cultius

1. Sense perjudici del que estableix l'article 40 de la Llei 43/2003, de 21 de novembre, de forests, en relació amb el canvi de l'ús forestal, i als efectes de l'article 5.1.c) de la llei esmentada, únicament tenen la consideració de forest els terrenys agrícoles abandonats durant un termini superior a trenta anys, sempre que hagin adquirit signes inequívocs del seu estat forestal en la major part de la superfície. Les superfícies abancalades amb una antiguitat superior a trenta anys mantindran la possibilitat de recuperar l'ús agrícola de manera permanent.

2. No té la consideració de recuperació de cultius ni tampoc d'aprofitament forestal l'eliminació, duta a terme pel titular de l'explotació agrària, de la vegetació forestal de menys de trenta anys nascuda espontàniament en les parcel·les de cultiu agrícola per a la neteja i el manteniment en bones condicions de conreu.

3. Per a les activitats que preveuen els apartats 1 i 2 anteriors no és necessari obtenir cap tipus d'autorització administrativa però s'ha de presentar una declaració responsable a l'administració pública competent en matèria forestal en la qual s'ha de garantir l'ús agrícola efectiu dels terrenys afectats.

4. Tant les recuperacions de cultius que preveu l'article 40 de la Llei 43/2003, com les de terrenys agrícoles que no hagin adquirit la condició de forest per aplicació del que s'estableix en els apartats 1 i 2 d'aquest article, que tinguin lloc en les zones de la xarxa ecològica europea Natura 2000, tenen la consideració d'actuacions de relació directa amb la gestió del lloc, i no els és aplicable l'avaluació de repercussió que preveu l'article 39 de la Llei 5/2005, de 26 de maig, de conservació dels espais de rellevància ambiental.

Article 71. Biomassa d'origen agrari

1. Les administracions públiques han de promoure la utilització de biomassa d'origen agrícola, ramader i forestal per utilitzar-la en la producció d'energia, a causa del seu paper multifuncional en la reducció de l'ús de combustibles fòssils, l'adaptació i la lluita contra els efectes del canvi climàtic, el foment de l'economia sostenible, la prevenció dels incendis forestals i la conservació dels espais naturals.

2. L'aprofitament de la biomassa forestal té la condició d'aprofitament forestal tradicional, s'ha de fer seguint criteris de sostenibilitat i la seva regulació ha de garantir la conservació de la biodiversitat i l'estabilitat dels sòls, facilitant el desenvolupament dels cicles ecològics i la valoració integral de les forests en els seus usos i aprofitaments.

3. Les administracions públiques han de promoure l'ús de la biomassa d'origen agrari, les polítiques relacionades amb l'eficiència energètica i, en concret, els processos per al tractament de la biomassa i la instal·lació de calderes de biomassa industrials i domèstiques. Per a desenvolupar les polítiques esmentades, s'ha d'atendre el que estableix la disposició addicional quarta d'aquesta llei.

Article 72. Usos admesos de la biomassa

1. Els usos relacionats amb l'obtenció de la biomassa agrària, inclosos els punts de recollida, tractament, emmagatzematge i transferència, que regula la Llei 13/2012, de 20 de novembre, de mesures urgents per a l'activitat econòmica en matèria d'indústria i energia, noves tecnologies, residus, aigües, altres activitats i mesures tributàries, com també el desembosc, ja sigui per mitjà de camins, pistes forestals o vies de tret, l'apilament, l'emmagatzematge, l'estellament, l'embalatge, la trituració o qualsevol altre, tenen la consideració d'ús admès, ja que són activitats relacionades amb la destinació o la naturalesa de les finques segons la definició de l'article 5.1.d) d'aquesta llei i de l'article 21 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears.

2. Així mateix, els usos que preveu l'apartat anterior, tenint en compte que es consideren actuacions de prevenció i extinció d'incendis forestals i compleixen la funció de protecció integral de l'ecosistema, tenen la consideració d'usos que s'han de fomentar en els instruments d'ordenació territorial, urbanística i mediambiental.

Article 73. Silvipascicultura

1. Les administracions públiques han de promoure la utilització de ramats per al control de la vegetació i la reducció del combustible forestal en terrenys forestals, faixes de prevenció d'incendis forestals, torrents, aiguamolls, explotacions agràries en general i qualsevol altre espai anàleg en sòl rústic que ho necessiti, amb la finalitat de conservar el territori, el paisatge i els ecosistemes.

2. Per al control de la vegetació i la reducció del combustible forestal que preveu l'apartat anterior, s'ha de fomentar la utilització de races autòctones de les Illes Balears amb la finalitat de procurar-ne la conservació.

3. Els instruments de planificació ambiental i els de gestió forestal sostenible han de preveure l'ús de les tècniques de la silvipascicultura de forma preferent, sempre que es garanteixi la protecció de les espècies protegides.

Article 74. Reserves i vedats de recursos silvestres

1. Es creen, en l'àmbit de les Illes Balears, les reserves i els vedats d'aprofitaments forestals no convertibles en fusta, amb la denominació de recursos silvestres, que inclouen, o poden incloure, les espècies de fauna i flora a què es refereix l'article 62.2.d), com a eina de gestió, conservació i manteniment dels diferents tipus d'aprofitaments o recursos silvestres a les explotacions i finques rústiques.

2. La declaració d'una reserva o un vedat de recursos silvestres no té caràcter obligatori ni comporta cap variació del règim de propietat del recurs.

3. A les reserves de recursos silvestres queda suprimit amb caràcter permanent qualsevol tipus d'aprofitament dels recursos silvestres, excepte si l'autorització l'administració forestal per motius d'interès públic, degudament acreditat.

4. El titular d'un vedat de recursos silvestres en pot fer un ús recreatiu, lucratiu o no, i arrendar-lo o cobrar una quantitat per l'accés o la recol·lecció.

Article 75. Procediment

1. El procediment de declaració de reserves i vedats de recursos silvestres s'ha d'ajustar als tràmits següents:

- a) Iniciació a sol·licitud del titular de l'aprofitament dels recursos silvestres, que ha d'acreditar la titularitat de l'explotació agrària o de la finca. Ha d'acompanyar la sol·licitud la documentació següent:
 1. Plànol d'ubicació, amb indicació del polígon i la parcel·la cadastral.
 2. Memòria o instrument de gestió forestal sostenible aprovat, amb indicació dels aprofitaments objecte de reserva o vedat, i, en el cas del vedat, les quantitats estimades de recol·lecció i previsions de gestió i conservació.
- b) Instrucció de l'administració pública competent en matèria forestal encaminada a l'estudi de la documentació presentada, l'emissió dels informes que corresponguin, com també sobre el compliment de les bones pràctiques que preveu l'article 79 següent.
- c) Declaració de reserva o vedat mitjançant una resolució del director general competent en matèria de gestió forestal, que ha d'indicar l'aprofitament que inclou, si n'és el cas, les quantitats màximes estimades de recol·lecció i les mesures de gestió i conservació dels recursos; pot establir limitacions a la recollida pel que fa a la quantitat per espècie, persona i dia, sempre que sigui per mantenir el bon estat de conservació de l'espècie.

La declaració s'ha de notificar a la persona interessada i publicar en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*.

2. La declaració de vedat de recursos silvestres pot comprendre un aprofitament dels que estableix l'article 62.2.d), diversos o tots; té una vigència indefinida, i estarà subjecta al pagament d'una taxa a favor de l'administració forestal en els termes que preveu la legislació de taxes de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Article 76. Efectes

1. La declaració de reserva o vedat implica la responsabilitat del titular de gestionar-ne correctament els recursos silvestres. En el cas del vedat, només pot aprofitar els recursos silvestres el titular o qui disposi d'una autorització escrita d'aquest, que ha de ser nominativa, personal i intransferible, i indicar el tipus d'aprofitament.

2. L'administració pública competent en matèria forestal ha de portar un registre de les reserves i els vedats dels recursos silvestres, en el qual s'han d'inscriure d'ofici totes les reserves i els vedats, amb indicació del tipus de recurs o d'aprofitament.

Article 77. Senyalització

1. El perímetre exterior de les reserves i els vedats de recursos silvestres s'ha de senyalitzar a les entrades per carreteres, camins veïnals i pistes forestals i en els límits i les confrontes amb altres terrenys.

2. El conseller competent en matèria de forests ha de determinar mitjançant una resolució el model o la forma de senyalització, la distància i altres circumstàncies relatives a la senyalització adequada de les reserves i els vedats de recursos silvestres.

Article 78. Vedats en finques públiques

1. Els aprofitaments forestals, de qualsevol classe, en finques i explotacions de titularitat autonòmica, insular o municipal, poden ser objecte de concessió o autorització per a una explotació sostenible correcta.

2. El procediment de declaració de reserva o vedat de recursos silvestres, en el cas de propietats públiques, s'ha de sotmetre al tràmit d'informació pública durant un període de trenta dies com a mínim.

Article 79. Règim de gestió dels recursos silvestres

Els recursos silvestres en els vedats s'han de gestionar d'acord amb les bones pràctiques agràries i ambientals. Sense perjudici de l'obtenció de la declaració de vedat d'aprofitament de recursos silvestres, l'aprofitament d'aquests recursos es pot fer en terrenys de qualsevol tipus de pendent.

Article 80. Desplegament reglamentari

El Consell de Govern, a proposta del conseller competent en matèria de forests, mitjançant un decret pot desplegar les previsions d'aquesta llei sobre el règim de gestió dels recursos silvestres i, a més, establir limitacions a la recollida d'aquests aprofitaments pel que fa a l'estacionalitat i la quantitat per espècie, persona i dia, sempre que sigui per mantenir el bon estat de conservació de l'espècie.

Article 81. Consell Forestal Interinsular de les Illes Balears

1. Amb l'objecte de facilitar la participació social i la representació del sector forestal en la programació, el desenvolupament i la promoció de les polítiques forestals en l'àmbit de la comunitat autònoma de les Illes Balears, es crea el Consell Forestal Interinsular de les Illes Balears com a òrgan d'interlocució, consulta i suport de l'administració forestal autonòmica.

2. El Consell s'ha de reunir almenys una vegada a l'any i ha d'establir una via de comunicació i cooperació recíproca entre l'administració i els col·lectius interessats en l'àmbit forestal que permeti a la societat expressar les iniciatives, els suggeriments i les demandes en aquesta matèria.

3. El Consell de Govern, a proposta del conseller competent en matèria de forests, mitjançant un decret ha de regular la composició i el funcionament del consell esmentat.

TÍTOL IV

L'ACTIVITAT COMPLEMENTÀRIA

CAPÍTOL I

DISPOSICIONS GENERALS

Article 82. Activitats complementàries

1. L'activitat complementària a l'agrària comprèn, d'acord amb la definició de l'article 5 d'aquesta llei, totes les activitats que tinguin lloc a l'explotació agrària, amb caràcter vinculat a aquesta, que representi o pugui representar una millora de les rendes agràries diferents de les que deriven de l'explotació agrícola, ramadera o forestal.

2. En particular, l'activitat complementària inclou les activitats següents:

- a) L'activitat de transformació dels productes de l'explotació agrària.
- b) La venda directa dels productes transformats de l'explotació, sempre que no sigui la primera transformació que s'especifica en l'article 5.1.a) anterior.
- c) Les activitats relacionades amb la conservació de l'espai natural i la protecció del medi ambient.
- d) Les activitats de turisme rural i agroturístiques, concepte que inclou les activitats que preveu l'article 85 següent.
- e) Les activitats cinegètiques i artesanals.
- f) Les activitats eqüestres, previstes a l'article 59.2 d'aquesta llei.

3. Els titulars d'explotacions agràries que duguin a terme qualsevol de les activitats complementàries que preveu l'apartat anterior poden senyalitzar la ubicació de l'explotació agrària i de l'activitat complementària, d'acord amb el que preveu la normativa vigent, a l'explotació pròpia o, a prop, a les carreteres o als camins.

Article 83. Naturalesa i títol habilitador

1. Les activitats considerades com a activitat complementària a l'activitat agrària requereixen, si escau, la llicència urbanística, d'acord amb la legislació reguladora, i la llicència d'activitats, la declaració responsable i la inscripció en el registre agrari, d'acord amb el previst en la legislació d'activitats i en aquesta llei.⁶

2. En tot cas, han de disposar de l'informe preceptiu i vinculant de l'administració pública competent en matèria agrària relatiu a la vinculació de l'activitat complementària a l'explotació agrària i als altres aspectes a què es refereix l'article 102 d'aquesta llei.

CAPÍTOL II

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES RELACIONADES AMB LA CONSERVACIÓ DE L'ESPAI NATURAL I LA PROTECCIÓ DEL MEDI AMBIENT

Article 84. Concepte

1. S'entenen per activitats complementàries relacionades amb la conservació de l'espai natural i la protecció del medi ambient, als efectes d'aquesta llei, totes les activitats ambientals i educatives, incloses les de caràcter cultural i científic,

⁶ Apartat modificat pel DL 1/2016, de 12 de gener, esmentat en la nota 1.

relacionades amb la destinació o la naturalesa de les finques, amb caràcter vinculat a una explotació agrària, bàsicament amb la finalitat de donar a conèixer el medi físic i les activitats que tenen lloc a l'explotació.

2. A les activitats ambientals i educatives s'inclouen, entre d'altres, les visites guiades, les aules de la natura, les granges escola, els centres d'interpretació, els establiments etnològics, els jardins botànics i qualsevol altra activitat similar o semblant que tingui relació amb el medi ambient i l'educació i compleixi els requisits que s'indiquen en l'apartat anterior.

CAPÍTOL III

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES AGROTURÍSTIQUES DE DIVERSIFICACIÓ AGRÀRIA RELACIONADES AMB LA DESTINACIÓ O LA NATURALESA DE LES FINQUES

Article 85. Concepte

1. Als efectes d'aquesta llei, s'entenen per activitats complementàries agroturístiques de diversificació agrària relacionades amb la destinació o la naturalesa de les finques, les activitats vinculades a una explotació agrària preferent següents:

- a) Els agroturismes.
- b) Els refugis.
- c) Les activitats d'agrooci.
- d) Les activitats d'agrocultura.

2. No se subjecten en cap cas a aquesta llei les activitats que preveu l'apartat anterior o altres d'anàlogues, regulades en la normativa turística o en una altra normativa sectorial, quan les duguin a terme persones físiques o jurídiques que no tinguin la consideració de titulars d'una explotació agrària preferent.

Article 86. Activitats agroturístiques en explotacions agràries preferents

1. L'exercici de totes les activitats complementàries que assenyala l'article anterior només pot tenir lloc en edificacions existents quan aquesta llei entri en vigor i mentre es mantingui el caràcter d'explotació agrària preferent. La pèrdua d'aquesta condició comporta la prohibició de l'exercici d'aquestes activitats, sense perjudici de les responsabilitats en què s'hagi incorregut en matèria urbanística o que preveu aquesta llei.

2. Les activitats complementàries agroturístiques de diversificació agrària relacionades amb la destinació o la naturalesa de les finques esmentades en l'article anterior, en tot allò que no reguli aquesta llei i que estigui relacionat amb activitats de caire turístic, es regulen d'acord amb el que estableix la Llei 8/2012, de 9 de juliol, de turisme de les Illes Balears.

Les disposicions reglamentàries que despleguin la Llei 8/2012 esmentada han de preveure el caràcter potestatiu d'aquells requisits que són obligatoris amb caràcter general per a les activitats d'agroturisme, refugis o turisme actiu, i que no es consideren estrictament necessaris per a les activitats agroturístiques regulades en aquesta llei.

3. El Consell de Govern, a proposta conjunta dels consellers competents en matèria agrària i de turisme de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, per mitjà d'un decret, ha d'establir el desplegament reglamentari en l'àmbit

competencial de l'Estatut d'Autonomia a què s'han de subjectar les activitats a què es refereix aquest article.

Article 87. Agroturismes i refugis en explotacions agràries preferents

1. Les explotacions agràries preferents poden dur a terme l'activitat d'agroturisme a qualsevol parcel·la integrada en l'explotació agrària amb les condicions i els requisits que estableix l'article 44 de la Llei 8/2012, de 9 de juliol, del turisme de les Illes Balears.⁷

2. Té la consideració d'activitat agroturística l'activitat dels refugis, entesos com els establiments, normalment vinculats a la pràctica del senderisme, excursionisme o de gaudiment de la natura, que facilitin al públic en general serveis d'allotjament en habitacions de capacitat múltiple, amb altres serveis complementaris o sense, que s'ubiquin en una explotació agrària preferent.

3. Els agroturismes i els refugis poden oferir, a més dels serveis que preveu la normativa turística, els següents:

- a) Venda directa i activitats de degustació dels productes de l'explotació i, si s'escau, de les agrupacions de titulars d'explotacions agràries preferents.
- b) Qualsevol altra activitat complementària de les que defineix l'article 5.1.b) d'aquesta llei.

4. Els usuaris d'aquests tipus d'establiments poden participar en els treballs i les activitats pròpies de l'activitat agrària de l'explotació agrària on s'ubiquin, i gaudir-ne.

Article 88. Agrooci en explotacions agràries preferents

S'entenen per agrooci les activitats que tenen per base el món rural compreses dins de les de turisme actiu de conformitat amb la normativa turística, que es duen a terme en una explotació agrària preferent, com ara l'excursionisme, el senderisme, l'escalada, l'espeleologia, les rutes amb bicicleta i qualsevol altra activitat similar o semblant, que no siguin molestes ni afectin de manera apreciable o significativa el medi ambient.

Dins de les activitats d'excursionisme, senderisme i anàlogues, es permet que pernoctin a l'aire lliure, en tendes de campanya, com a màxim deu persones alhora durant dos vespres consecutius en els espais que s'habilitin expressament en les explotacions agràries preferents.

Article 89. Agrocultura en explotacions agràries preferents

1. S'entén per agrocultura, als efectes d'aquesta llei, el desenvolupament d'activitats complementàries relatives al coneixement, la divulgació o el gaudi de la cultura i del patrimoni etnològic del món agrari de les Illes Balears en explotacions agràries preferents, relacionades amb la producció agrària i la seva transformació, com ara les activitats relacionades amb la vinya i el vi (enocultura), les oliveres i l'oli (oleocultura), el porc i els seus derivats, la llet i els seus derivats, la caça, el cavall, i el tast, el consum i la degustació de productes de l'explotació o de l'agrupació de titulars d'explotacions preferents.

2. Els establiments agro culturals són els relacionats amb les activitats agro culturals, entre els quals s'inclouen, entre d'altres, cellers, museus enològics i tafones o trulls en

⁷ Apartat modificat pel DL 1/2016, de 12 de gener, esmentat en la nota 1.

explotacions agràries preferents. Aquests tipus d'establiments poden associar-se o col·laborar amb la finalitat de crear rutes agro culturals.

Article 90. Facultats dels consells insulars

Els consells insulars, en l'exercici de les seves competències, poden:

- a) Establir els criteris de qualitat, els requisits i el sistema de gestió per al reconeixement dels establiments agro culturals i les rutes agro culturals, d'acord amb els principis generals que, si s'escau, s'estableixin mitjançant un decret del Consell de Govern, a proposta del conseller competent en matèria agrària.
- b) Elaborar un pla de mesures per incentivar l'agrocultura.

TÍTOL V ELS USOS AGRARIS

CAPÍTOL I DISPOSICIONS GENERALS

Article 91. Concepte

1. Amb caràcter general, als efectes d'aquesta llei, de la legislació autonòmica de les Illes Balears i dels instruments d'ordenació econòmica, territorial, urbanística, mediambiental i d'altres, de competència autonòmica, insular o local, es consideren usos agraris els relacionats amb la destinació o la naturalesa de les finques quan es vinculin a l'activitat agrària i complementària que regula aquesta llei.

2. Les activitats agràries i complementàries poden comportar o no l'execució d'edificacions, construccions, instal·lacions, infraestructures i dotacions de servei que hi estiguin vinculats.

3. L'ús de l'habitatge, en qualsevol cas, resta sotmès al règim jurídic que preveu la normativa territorial i urbanística que hi sigui aplicable.

Article 92. Vinculació del planejament econòmic, territorial, mediambiental i de qualsevol altre tipus

1. Els instruments d'ordenació econòmica, territorial, urbanística, mediambiental i de qualsevol altra classe, de competència de la comunitat autònoma, dels consells insulars i dels ajuntaments de les Illes Balears, quan planifiquin i ordenin les activitats agràries i complementàries, han d'ajustar-se a les previsions i definicions que contenen aquesta llei i la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries.

2. Les definicions que recullen la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, i aquesta llei, especialment en l'article 5, s'han d'incorporar preceptivament, en l'àmbit competencial respectiu, als instruments d'ordenació econòmica, territorial, urbanística, mediambiental i de qualsevol altra classe, de competència de la comunitat autònoma, dels consells insulars i dels ajuntaments de les Illes Balears, quan ordenin i planifiquin les activitats agràries i complementàries.

Article 93. Directrius i criteris sobre la regulació de les activitats agràries i complementàries

Els instruments d'ordenació econòmica, territorial, urbanística, mediambiental i d'altres, de competència autonòmica, insular o municipal, quan regulin les activitats agràries o complementàries, han de tenir en compte les directrius i els criteris d'ordenació que preveu aquesta llei, i en particular, entre d'altres:

- a) *Derogada*⁸
- b) Fomentar l'activitat agrària i complementària en el marc d'un desenvolupament econòmic i social sostenible en el món rural.
- c) Millorar les estructures agràries amb la finalitat d'obtenir unes rendes agràries que cobreixin almenys les despeses de producció i transformació dels productes agraris.
- d) Fomentar la reutilització, la recuperació i la millora de les edificacions, les construccions i les instal·lacions existents, vinculades a una explotació agrària.
- e) Fomentar les activitats de transformació agrària i agroalimentària, la producció local i la venda directa.
- f) Facilitar, en els casos justificats, la reubicació d'explotacions agràries preexistents.
- g) Garantir, en les explotacions agràries, la circulació de vehicles de motor necessaris per a l'exercici de l'activitat agrària, sense que en cap cas no perjudiquin els valors ambientals en espais protegits territorialment o mediambientalment.

Article 94. Règim d'usos agraris⁹

Derogat

CAPÍTOL II AGRUPACIÓ I SEGREGACIÓ DE FINQUES RÚSTIQUES

Article 95. Segregacions de finques rústiques

1. Les segregacions de finques rústiques han de respectar la unitat mínima de conreu o forestal que preveu aquesta llei.

2. A més de les excepcions que estableix la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, es permet dividir o segregar per sota de la unitat mínima en els supòsits següents:

- a) La segregació d'una finca per agrupar-la a una que hi confronti amb l'objectiu de permetre l'accés a una via de comunicació, quan estigui dins una finca aliena sense sortida a un camí públic.
- b) L'intercanvi recíproc de superfícies entre finques confrontants per reordenar-ne la forma, quan la diferència entre les superfícies intercanviades no superi el 15%.
- c) *Derogada*¹⁰

⁸ Lleta derogada per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

⁹ Article derogat per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

¹⁰ Lleta derogada per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

Article 96. Unitat mínima de conreu i forestal

1. La unitat mínima de conreu, als efectes que preveu la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, és la superfície suficient que ha de tenir una finca rústica perquè les tasques fonamentals per conrear-la, utilitzant els mitjans normals i tècnics de producció, es puguin dur a terme amb un rendiment satisfactori tenint en compte les característiques socioeconòmiques de l'agricultura a la comarca o zona.

2. A la comunitat autònoma de les Illes Balears, segons l'aprofitament del terreny, l'illa o el terme municipal, en qualsevol classe de sòl, la unitat mínima de cultiu és la següent:

a) Secà:

Eivissa i Formentera: 1,5 hectàrees.

Menorca: 3,0 hectàrees.

Artà, Capdepera i municipis de la serra nord de Mallorca (Andratx, Banyalbufar, Bunyola, Calvià, Deià, Escorca, Esporles, Estellencs, Fornalutx, Pollença, Puigpunyent, Sóller i Valldemossa): 3,5 hectàrees.

Reste de termes municipals de Mallorca: 2,5 hectàrees.

b) Regadiu:

Formentera: 0,35 hectàrees.

Mallorca, Menorca i Eivissa: 0,5 hectàrees.

La determinació d'aquestes superfícies té rang reglamentari i poden ser modificades per l'administració pública competent en matèria agrària.

3. En els supòsits de finques que s'estenguin per més d'un terme municipal, de creació d'un nou terme o d'alteració dels límits d'un terme municipal, s'han d'atendre les regles següents:

a) Si la parcel·la que es vol segregar d'una finca s'estén per més d'un terme municipal, amb unitats mínimes de cultiu diferents, se li ha d'aplicar la de menor extensió.

b) Si es crea un nou terme municipal, s'hi han d'aplicar les unitats mínimes de cultiu fixades per al municipi del qual procedeixen els terrenys. Si el nou municipi s'ha format per l'agregació o la segregació de diversos municipis que tinguin unitats mínimes de cultiu diferents, se li ha d'aplicar la de menor extensió.

c) Si s'alteren els límits d'un terme municipal, els terrenys segregats s'han de sotmetre a les unitats mínimes de cultiu fixades per al terme municipal al qual s'agreguen.

4. La unitat mínima forestal és la mateixa que la unitat mínima de cultiu en secà.

Article 97. Concentracions de finques rústiques

1. Els consells insulars han de fomentar la concentració de finques amb la finalitat de promoure el manteniment i el millor aprofitament de les explotacions agràries, i incrementar-ne la rendibilitat.

2. El Consell de Govern, a proposta del conseller competent en matèria agrària, ha d'establir mitjançant un decret els principis generals del procediment de concentració i els seus efectes.

Article 98. Banc de terres

1. Els consells insulars poden crear un banc de terres, com a registre administratiu de caràcter públic i instrument que faciliti el contacte entre l'oferta i la demanda de finques rústiques de l'illa, conreades o cultivables, o per a fins de conservació de la natura.

2. El Consell de Govern, a proposta del conseller competent en matèria agrària, ha d'establir mitjançant un decret els principis generals d'organització i funcionament del Banc de terres.

Article 99. Tancaments de les explotacions

1. El titular d'una explotació agrària té dret a tancar les parcel·les que la conformen.

2. El tancament de l'explotació agrària implica la impossibilitat d'accés a qualsevol persona no autoritzada expressament pel titular, sense perjudici de les excepcions previstes per raó de seguretat, policia, emergència o altres d'anàlogues que preveu la legislació sectorial.

3. Les característiques dels tancaments han de ser adequades a l'activitat agrària a la qual es dedica l'explotació.

CAPÍTOL III

EDIFICACIONS, CONSTRUCCIONS I INSTAL·LACIONS

Article 100. Règim de les edificacions, les construccions i les instal·lacions vinculades a l'activitat agrària i complementària

1. ¹¹Les actuacions d'edificació, construcció o instal·lació, siguin o no de nova planta, vinculades a l'activitat agrària o complementària només es poden dur a terme si s'ha obtingut prèviament la llicència urbanística preceptiva o s'ha presentat la comunicació prèvia, d'acord amb el que preveu la Llei 2/2014, de 25 de març, d'ordenació i ús del sòl.

Els ajuntaments, per concedir la llicència urbanística, han de disposar prèviament de l'informe favorable de l'administració pública competent en matèria agrària, quan les actuacions objecte de la llicència impliquen:

- a. Edificacions, construccions o instal·lacions de nova planta.
- b. Canvi d'ús de les edificacions o les construccions i instal·lacions existents.
- c. Ampliacions de les edificacions o les construccions i instal·lacions existents.

2. *Derogat*¹²

Article 101. Paràmetres i condicions de les edificacions, les construccions i les instal·lacions

1. Les condicions de les edificacions, les construccions i les instal·lacions vinculades a les activitats agràries i complementàries són les que estableix el títol IV de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears.

2. Quan l'edificació, la construcció o la instal·lació s'ubiqui en l'àmbit d'un espai protegit a l'empara de la legislació ambiental o en una àrea de prevenció de riscos, l'administració ambiental ha de fixar les mesures protectores, correctores i

¹¹ Apartat modificat pel DL 1/2016, de 12 de gener, esmentat en la nota 1.

¹² Apartat derogat per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

compensatòries necessàries per evitar, prevenir o minimitzar els possibles efectes negatius sobre el valor específicament protegit.

Article 102. Informe de l'administració pública competent en matèria agrària

1. Amb la finalitat de poder emetre l'informe de l'administració pública competent en matèria agrària que preveu l'article 100.1 anterior, el titular de l'explotació ha de presentar una memòria agrària elaborada per un tècnic competent en la qual ha de justificar l'adequació de les edificacions, les construccions i les instal·lacions al desenvolupament efectiu de l'activitat, que s'ha de limitar a la que sigui estrictament necessària.

2. L'informe de l'administració pública competent en matèria agrària ha de ser favorable si es compleixen les condicions següents:

- a) Que l'explotació agrària inscrita en el registre agrari generi almenys mitja unitat de treball agrari, entesa com el treball efectuat per una persona dedicada a temps complet durant un any a l'activitat agrària.
- b) Que la tipologia de les edificacions, les construccions i les instal·lacions s'adeqüi al desenvolupament efectiu de l'activitat agrària i complementària.
- c) Que les edificacions, les construccions i les instal·lacions siguin les necessàries per al desenvolupament efectiu de l'activitat agrària i complementària.
- d) Per a les edificacions de nova planta, que la parcel·la on es vulgui edificar tingui una superfície mínima de 14.000 m².

3. No obstant això, la condició de parcel·la mínima prevista a la lletra *d* anterior, o les que es prevegin en la legislació urbanística o els instruments de planejament territorial o urbanístic, no s'apliquen a les actuacions en explotacions agràries prioritàries, ni a les infraestructures de reg o als hivernacles.¹³

4. *Derogat*¹⁴

5. En cap cas no computen a l'efecte d'ocupació les superfícies no cobertes que no estiguin pavimentades.¹⁵

Article 103. Activitats de venda directa, transformació agrària, oci i autoconsum

1. Per autoritzar actuacions d'edificació, construcció o instal·lació vinculades a les activitats de venda directa i de transformació agrària, agrooci i autoconsum dels productes de l'explotació, tant de l'activitat agrària com complementària, dins d'una explotació agrària, s'ha d'atendre el que disposa l'article anterior. En cap cas la superfície útil destinada a l'exposició i venda dels productes no pot superar els 75 m².¹⁶

2. El planejament urbanístic ha de fixar les condicions de les edificacions, les construccions i les instal·lacions vinculades a una activitat agrària d'oci i d'autoconsum atenent criteris d'adequació de les característiques de la construcció a la finalitat a què es destini, de proporcionalitat amb relació a la producció previsible i de prioritització en la reutilització d'edificacions ja existents.

¹³ Apartat modificat pel DL 1/2016, de 12 de gener, esmentat en la nota 1.

¹⁴ Apartat derogat per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

¹⁵ Apartat modificat pel DL 1/2016, de 12 de gener, esmentat en la nota 1.

¹⁶ Ídem nota anterior.

Article 104. Règim de les edificacions existents i canvis d'ús en explotacions agràries¹⁷

Derogat

Article 105. Reubicació d'explotacions agràries

Els ajuntaments poden autoritzar els titulars de les explotacions agràries que a causa del creixement urbà produeixin o puguin produir molèsties o incomoditats a la població, que es reubiquin, amb la mateixa superfície construïda, en una altra finca o parcel·la del mateix propietari, sense el compliment del requisit de la parcel·la mínima exigible.

Article 106. Règim d'infraestructures i dotacions de servei relacionats amb les explotacions agràries en sòl rústic

1. ¹⁸Les infraestructures i dotacions de servei vinculades a una explotació agrària es regeixen pel que estableix la matriu d'ordenació del sòl rústic.

2. Les administracions públiques han de prioritzar l'ús de terrenys de baixa productivitat agrícola, marginals o degradats en la implantació de noves infraestructures i equipaments públics o privats.

En el cas que no sigui possible la instal·lació en aquests terrenys, s'ha de preveure una integració efectiva amb l'activitat agrària.

3. Les instal·lacions de producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energies renovables l'ocupació total de les quals sigui superior a 4 hectàrees s'han d'ubicar preferentment en els terrenys esmentats en l'apartat anterior.

A aquest efecte, en els procediments de declaració d'interès general o d'utilitat pública dels projectes d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energies renovables l'ocupació total de les quals, incloent-hi les instal·lacions auxiliars, sigui superior a 4 hectàrees, l'òrgan competent en matèria d'agricultura ha d'informar de manera preceptiva i vinculant sobre el que estableix l'apartat anterior.

4. Les infraestructures de regadius promogudes per l'administració pública competent en matèria agrària, d'interès autonòmic, insular o supramunicipal, no estan subjectes a cap acte de control preventiu municipal.

TÍTOL VI LA TRANSFORMACIÓ I LA COMERCIALIZACIÓ

CAPÍTOL I PRINCIPIS GENERALS

Article 107. Objectius

La transformació i la comercialització agrària a les Illes Balears s'han d'ajustar especialment als objectius següents, entre d'altres:

- a) La participació del sector productor en els processos de transformació i comercialització agrària i agroalimentària, com a mitjà perquè es beneficiï del major valor afegit que es genera.

¹⁷ Article derogat per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

¹⁸ Apartat modificat pel DL 1/2016, de 12 de gener, esmentat en la nota 1.

- b) El foment del sector agroindustrial, per contribuir a garantir-ne la supervivència perquè sigui un impuls per al sector productor.
- c) La transformació dels productes agraris i agroalimentaris en les explotacions que els produeixen, i també la seva venda directa.
- d) La identificació, la seguretat, la traçabilitat i la qualitat dels productes agraris i agroalimentaris.
- e) La millora de les estructures de transformació per tal d'incrementar-ne l'eficiència i la rendibilitat.
- f) La millora de l'eficàcia i l'eficiència de les estructures de transformació i comercialització, per adequar-les a les exigències del mercat.
- g) El foment de les noves ofertes i productes agroalimentaris.
- h) El foment dels productes agraris i agroalimentaris de les Illes Balears.

Article 108. Participació del sector productiu en la transformació, la comercialització i les actuacions de foment

Les administracions públiques competents en matèria agrària han de fomentar, mitjançant disposicions reglamentàries i plans i programes concrets:

- a) La participació del sector productor en els processos de transformació i comercialització agrària i alimentària, com a via fonamental perquè es beneficiï del major valor afegit que es genera en les baules superiors de la cadena alimentària, promovent, amb aquesta finalitat, els acords entre operadors.
- b) La vinculació entre el sector agrari i la indústria agroalimentària transformadora i comercialitzadora de les Illes Balears, cosa que permetrà que gran part del valor afegit de la producció agroalimentària repercuteixi de manera directa en l'economia de la comunitat autònoma.
- c) La transformació i la venda de productes agraris i agroalimentaris en les explotacions agràries.

Article 109. Identificació dels productes agraris i agroalimentaris

1. Els productes agraris i agroalimentaris, en totes les seves fases, han d'oferir als destinataris una informació veraç, objectiva, completa i entenedora sobre les característiques essencials pròpies, amb indicacions per usar-los o consumir-los correctament, i advertiments sobre els riscos previsibles que impliqui usar-los o consumir-los, de manera que els usuaris puguin fer una elecció conscient i racional entre aquests i utilitzar-los d'una manera segura i satisfactòria, en els termes que estableixi la normativa aplicable.

2. Els productes agraris i agroalimentaris que es comercialitzin a granel han d'anar identificats, i els operadors han de garantir-ne la traçabilitat d'acord amb la normativa vigent.

Article 110. Seguretat dels productes agraris i agroalimentaris

1. Les empreses comercialitzadores de productes agraris i agroalimentaris a la comunitat autònoma de les Illes Balears són responsables de la seguretat dels productes que produeixen, elaboren, serveixen i comercialitzen, i han de vetllar perquè els seus productes siguin innocus. En particular, han de complir i comprovar el compliment dels requisits de la normativa corresponent que afecti les seves activitats,

en totes les etapes de producció, transformació, envasament, comercialització i servei dels seus productes.

2. Les empreses esmentades han de disposar dels sistemes d'autocontrol que imposi en cada moment la normativa aplicable, amb la finalitat de garantir la innocuïtat i la salubritat dels productes que elaboren.

Article 111. Traçabilitat dels productes agraris i agroalimentaris

1. La traçabilitat és un dels elements que han d'integrar els sistemes d'autocontrol, mitjançant procediments adequats, comprensibles i comprovables.

2. Les empreses que operin a la comunitat autònoma de les Illes Balears estan obligades a garantir la traçabilitat en totes les etapes de la cadena alimentària. Els procediments de traçabilitat han de permetre conèixer en qualsevol moment, entre la informació generada, la identitat dels proveïdors i subministradors de productes i matèries, i de les empreses a les quals s'hagin subministrat productes.

3. Les empreses agràries i alimentàries han de tenir a disposició dels serveis oficials de control tota la informació relativa al sistema propi de traçabilitat, i també la informació derivada o produïda per aquest.

Article 112. Qualitat dels productes agraris i agroalimentaris

Les administracions de la comunitat autònoma de les Illes Balears, especialment les de l'àmbit agrari, sanitari i educatiu, han de desenvolupar programes d'incentivació de la millora de la qualitat dels productes agraris i alimentaris produïts en el seu territori, de manera que el mercat reconegui les seves bones qualitats físicoquímiques, organolèptiques i nutritives; s'ha d'incentivar l'obtenció de productes amb origen i qualitat diferenciats i fomentar el patrimoni agrari i agroalimentari.

CAPÍTOL II LA QUALITAT DIFERENCIADA

Article 113. Gestió de la qualitat

Les administracions públiques competents en matèria agrària de les Illes Balears han de potenciar mesures d'incentivació per a la implantació de sistemes de gestió i millora de la qualitat, en relació amb les empreses agràries i agroalimentàries.

Article 114. Denominacions de qualitat diferenciada

1. Una denominació de qualitat diferenciada és la figura que serveix per identificar un producte agrari o alimentari amb característiques diferencials, que té un reglament o plec de condicions i que disposa d'un sistema per controlar-la.

2. Als efectes d'aquesta llei, es consideren denominacions de qualitat diferenciada:

- a) Les denominacions d'origen protegides.
- b) Les indicacions geogràfiques protegides.
- c) Les especialitats tradicionals garantides.
- d) La producció integrada.

- e) La producció ecològica.
- f) Els aliments tradicionals.
- g) Les marques de garantia i altres distintius autoritzats.
- h) La producció agrària i agroalimentària artesanal.

3. La gestió i el control de les denominacions de qualitat diferenciada, les podran fer entitats públiques o privades que han de vetllar pel compliment dels reglaments d'aquestes denominacions. En tots els casos, les entitats de gestió i control han de complir la normativa sobre requisits generals de les entitats de certificació de productes i el Reglament (CE) 882/2004 del Parlament Europeu i del Consell, de 29 d'abril de 2004, o la normativa que el substitueixi.

4. Les administracions públiques competents en matèria agrària han de vetllar per la certificació correcta dels productes agraris i agroalimentaris que tinguin denominació de qualitat diferenciada, i establir la supervisió adequada del funcionament regular de les entitats certificadores.

Article 115. Els consells reguladors i altres organismes de gestió i control de denominacions de qualitat

Els consells reguladors, o altres organismes assimilats de gestió i control de les denominacions de qualitat, són corporacions de dret públic de base associativa, amb autonomia i capacitat d'obrar per al compliment de les seves funcions, que han d'ajustar l'activitat pròpia a l'ordenament jurídic privat, sens perjudici de l'aplicació de l'ordenament jurídic públic pel que fa a l'exercici de les potestats administratives que tinguin atribuïdes i altres supòsits que prevegi la llei.

Article 116. Els aliments tradicionals de les Illes Balears

1. Es crea el Catàleg d'aliments tradicionals de les Illes Balears, amb l'objectiu de preservar i revalorar el nostre patrimoni alimentari, en el qual s'inclouen els aliments típics i tradicionals de les Illes Balears; als efectes d'aquesta llei, s'entén que un aliment és tradicional de les Illes Balears quan s'acrediti un mínim de trenta anys de producció, elaboració o comercialització a les Illes Balears.

2. El Consell de Govern, a proposta del conseller competent en matèria agrària de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, mitjançant un decret, ha de regular el Catàleg.

3. D'acord amb la normativa comunitària en matèria d'higiene i seguretat alimentària, el Govern de les Illes Balears, a proposta de les persones interessades i per una causa justificada, pot adoptar mesures que permetin continuar utilitzant mètodes tradicionals per garantir les característiques dels aliments tradicionals de les Illes Balears, la qual cosa ha de comunicar a l'Administració de l'Estat i a la Unió Europea.

4. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, en col·laboració amb les administracions públiques competents en matèria agrària, ha d'elaborar un pla de mesures per incentivar la comercialització i el consum dels aliments tradicionals de les Illes Balears.

CAPÍTOL III

LA TRANSFORMACIÓ DE PRODUCTES

AGRARIS I AGROALIMENTARIS

Article 117. Concepte i desenvolupament de la indústria de transformació agrària

1. Són indústries de transformació agrària les infraestructures que duguin a terme les activitats que es defineixen en l'article 5.1.y) d'aquesta llei.

2. Les indústries de transformació agrària que processin els productes produïts a les Illes Balears es consideren infraestructures estratègiques a l'objecte d'aquesta llei perquè assegurin la viabilitat del sector agrari i agroalimentari de les Illes Balears.

3. A efectes enunciatius però no limitadors, es consideren indústries de transformació agrària les relacionades amb els sectors relatius a la llet, la carn, inclosos els escorxadors, l'olivar i les vinyes i els seus derivats, els fruits secs, els cereals, les hortalisses, les fruites, les plantes aromàtiques i medicinals, l'alimentació animal i el compostatge de biomassa d'origen agrari o vegetal.

4. Les administracions públiques competents en matèria agrària han de fomentar el desenvolupament de l'agroindústria, i especialment l'agroalimentària, prioritzant les indústries formades o participades per productors agraris, en particular les cooperatives i les societats agràries de transformació, mitjançant l'establiment de programes específics de promoció econòmica que en facilitin l'eficiència i la modernització en els àmbits següents, entre d'altres:

- a) La valorització de la producció agrària i el desenvolupament i la instal·lació d'indústries de transformació que potenciïn el sector agrari balear, incrementant-ne la rendibilitat.
- b) La diversificació i la innovació tecnològica en els productes agraris i agroalimentaris.
- c) L'adaptació a les demandes dels consumidors i la implantació de sistemes de gestió de la qualitat.
- d) La responsabilitat ambiental en els processos agroindustrials.
- e) La millora en l'estructura de les empreses que possibilitin el creixement de la rendibilitat.
- f) La integració de l'agroindústria en el desenvolupament rural.
- g) La formació, la investigació, el desenvolupament tecnològic i la innovació.

Article 118. Drets i obligacions

1. Les persones físiques o jurídiques que exerceixin l'activitat agroindustrial tenen dret, entre d'altres, a exercir l'activitat en un marc empresarial que els permeti competir en igualtat de condicions amb qualsevol altra indústria situada en el territori de la Unió Europea; assolir una estructura de negoci pròpia i respondre a les necessitats del mercat; i també col·laborar amb l'Administració i les associacions de consumidors en campanyes per millorar el coneixement, si cal, de les característiques organolèptiques i nutritives dels productes i els hàbits alimentaris de la població.

2. Són obligacions de les persones que exerceixin l'activitat esmentada, entre d'altres:

- a) Complir els requisits de bones pràctiques en l'activitat industrial i empresarial, si escau, i també la legislació vigent en matèria de seguretat, traçabilitat i qualitat alimentària.

- b) Informar amb veracitat i exactitud sobre els productes que elaboren, en les etiquetes, els documents d'acompanyament, la publicitat i qualsevol altra forma de promoció.
- c) Complir el Pla nacional de control de la cadena alimentària i les mesures per a la millora del funcionament d'aquesta.

Article 119. Caràcter d'activitat complementària de l'agroindústria

La indústria de transformació agrària té caràcter d'activitat complementària, d'acord amb el que preveu aquesta llei, quan els productes siguin elaborats o transformats a partir d'ingredients primaris produïts:

- a) A la mateixa explotació agrària.
- b) A l'agrupació de titulars d'explotacions preferents d'acord amb el que exposa aquesta llei.

Article 120. Projectes de cooperació

Les administracions públiques competents en matèria agrària han de fomentar el desenvolupament de projectes de cooperació entre empreses agràries, i també d'aquestes amb els productors agraris i agroalimentaris i amb centres tecnològics o institucions, en les àrees d'investigació, producció, promoció i comercialització.

CAPÍTOL IV

LA PROMOCIÓ I LA COMERCIALIZACIÓ

DELS PRODUCTES AGRARIS I AGROALIMENTARIS DE LES ILLES BALEARS

Article 121. Actuacions d'informació i promoció

1. Les administracions públiques competents en matèria agrària han de fomentar i desenvolupar actuacions d'informació i promoció dels productes agraris i agroalimentaris de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

2. Així mateix, han de donar suport a la presència en el mercat dels productes agraris i agroalimentaris de les Illes Balears, mitjançant accions de promoció, especialment de les denominacions de qualitat diferenciada de la comunitat autònoma de les Illes Balears i les seves produccions emparades.

Article 122. Foment, iniciatives i projectes empresarials o sectorials

1. Les administracions públiques competents en matèria agrària han de fomentar les iniciatives i els projectes sectorials o empresarials de desenvolupament de la comercialització dels productes agraris i agroalimentaris en el seu àmbit territorial i els han de donar suport. Aquestes obligacions corresponen a la conselleria competent en matèria d'agricultura de l'Administració de la comunitat autònoma quan les iniciatives o els projectes siguin d'àmbit pluriinsular o de fora de les Illes Balears.

2. En particular, s'han de fomentar, prioritàriament, les iniciatives i els projectes orientats als fins següents:

- a) La millora de la comercialització de les denominacions de qualitat de la comunitat autònoma de les Illes Balears i les seves produccions emparades.

- b) L'enfortiment de la capacitat de negociació sectorial dins la cadena de valor, o la vertebració d'un sector agrari i agroalimentari fort propi.
- c) La promoció dels models de producció propis, els mercats interns, la producció local i els canals curts de comercialització.
- d) La comercialització de productes agraris i agroalimentaris en nous mercats emergents i la consolidació dels mercats existents.
- e) El desenvolupament de programes orientats a la formació i l'assessorament en matèria de comercialització.

3. Així mateix, s'han de promoure la creació i la consolidació d'agrupacions empresarials o organitzacions interprofessionals, constituïdes amb la finalitat d'incrementar i millorar la comercialització de productes agraris i agroalimentaris.

Article 123. Mercats i fires locals tradicionals

1. Els productes que es comercialitzin en mercats i fires locals tradicionals de les Illes Balears han d'estar clarament identificats, amb la indicació del seu origen o procedència, sens perjudici de complir els altres requisits que preveu la normativa vigent.

2. Els municipis de les Illes Balears, en l'exercici de la seva competència en matèria de mercats i fires locals, han de garantir la identificació perfecta sobre l'origen o la procedència dels productes, especialment pel que fa als de les Illes Balears, i també la seva seguretat i traçabilitat.

CAPÍTOL V¹⁹

EL SUBMINISTRE A LES INSTITUCIONS PÚBLIQUES DE LES ILLES BALEARS DE PRODUCTES AGRARIS I AGROALIMENTARIS

Article 124. Contractació pública de productes agraris i agroalimentaris

1. Les administracions públiques de les Illes Balears i la seva Administració instrumental han de valorar en la contractació pública de subministraments de productes agraris i agroalimentaris, de conformitat amb la legislació de l'Estat i, en els contractes que preveuen les directives comunitàries, la normativa de la Unió Europea, entre d'altres aspectes, els socials, els mediambientals i els de qualitat diferenciada.

2. Sense perjudici de l'aplicació directa de l'apartat anterior, el Consell de Govern de les Illes Balears, mitjançant un decret, pot regular les condicions i els requisits de la valoració de les circumstàncies assenyalades per a la contractació dels subministraments dels productes agraris i agroalimentaris.

CAPÍTOL VI LA VENDA DIRECTA

Article 125. Concepte i dret

1. Els titulars de les explotacions agràries de les Illes Balears inscrites en els registres agraris corresponents tenen el dret a la venda directa, entesa com l'acte de vendre sense intermediaris els productes obtinguts de l'activitat agrària i

¹⁹ Aquest capítol ha estat modificat pel DL 1/2015, de 10 d'abril, esmentat en la nota 1.

complementària de la mateixa explotació agrària. També s'hi inclouen els productes transformats en indústries de transformació agrària sense caràcter de complementària, sempre que els ingredients primaris tinguin l'origen en l'explotació agrària.

2. La venda directa es pot fer dins els elements que integren l'explotació agrària, en mercats municipals, en fires o en llocs que no siguin establiments comercials permanents, i també mitjançant les noves tecnologies de la comunicació.

3. La venda directa en els establiments permanents situats en sòl qualificat com a urbà s'ha de regir per la normativa sectorial de comerç corresponent.

4. Als efectes d'aquesta llei, no té la consideració de venda directa quan, a més de la venda dels productes de la pròpia explotació o de les agrupacions de titulars d'explotacions agràries preferents d'acord amb el que preveu aquest capítol, es posin a la venda productes amb un origen diferent, procedeixin o no de l'activitat agrària. En aquest cas, tota l'activitat de venda de productes realitzada pel titular de l'explotació té la consideració d'activitat comercial i se subjecta al que preveu la normativa de comerç i, conseqüentment, a les potestats de control, inspecció i sanció que aquesta normativa atorgui a l'administració competent en aquesta matèria.

Article 126. Fins de la venda directa

Els fins de la venda directa són, entre d'altres, els següents:

- a) La millora de les estructures agràries, orientada a obtenir rendes agràries dignes per als titulars de les explotacions i preus justs per als consumidors.
- b) La creació i el foment d'explotacions agràries, viables i sostenibles.
- c) La continuïtat de les explotacions agràries com a instrument bàsic del desenvolupament econòmic sostenible en el medi rural.
- d) L'obtenció d'un valor afegit addicional a les explotacions agràries.
- e) La generació d'ocupació, i l'estabilitat d'aquest, amb la incorporació de joves agricultors.
- f) La millora de la competitivitat de les explotacions agràries de les Illes Balears, en les mateixes condicions d'altres països de la Unió Europea.
- g) El desenvolupament d'una gamma de productes diferenciats quant a qualitat i acceptació d'aquests, que abasteixi un mercat valorat i creixent en la societat.
- h) La potenciació de la producció local i els canals curts i directes de comercialització, que permeti un benefici directe a les explotacions agràries i als consumidors per la disminució dels costos de comercialització i els beneficis mediambientals que la producció local genera.

Article 127. Productes objecte de venda directa

1. Els productes objecte de la venda directa poden ser d'origen agrícola, ramader i forestal, i també els elaborats o transformats a partir d'aquests, siguin alimentaris o no.

2. En els productes d'origen cinegètic s'han de complir les condicions específiques que estableixi la normativa aplicable; en el cas de la carn i els productes derivats que no siguin cinegètics, els animals han d'haver estat sacrificats d'acord amb el que preveu la normativa vigent.

3. Tots els productes objecte de venda directa han de complir les condicions específiques que estableix la normativa sanitària vigent.

Article 128. Prohibició de limitacions o restriccions²⁰

Derogat

Article 129. Requisits per a la venda directa

1. Els titulars de les explotacions agràries poden fer venda directa sempre que compleixin els requisits següents:

- a) Ser titular d'una explotació agrària inscrita en el registre insular agrari.
- b) Abans de començar l'activitat, notificar-ho a l'òrgan gestor del registre insular corresponent perquè ho anoti en el registre agrari i, si escau, en el Registre d'Empreses, Establiments i Productes del Sector Alimentari de les Illes Balears.
- c) Garantir la identificació, la seguretat i la traçabilitat dels productes, i també el compliment de la legislació alimentària i sanitària.
- d) Produir en l'explotació o elaborar amb ingredients primaris de l'explotació tots els productes objecte de la venda directa.

2. En el cas d'una explotació agrària preferent, i mentre es mantingui aquest caràcter, a més, s'ha de permetre:

- a) Vendre els productes de l'agrupació de titulars d'explotacions agràries preferents de les Illes Balears a la qual pertanyi.
- b) Dur a terme l'activitat de degustació i promoció dels productes objecte de venda directa en locals habilitats específicament a aquest efecte; és a dir, en els propis i en els de l'agrupació de titulars d'explotacions agràries preferents de les Illes Balears a la qual pertanyi.

Article 130. Identificació, seguretat i traçabilitat

Els titulars d'explotacions agràries que accedeixin a la venda directa estan obligats a garantir:

- a) La identificació i la traçabilitat dels productes que venen, d'acord amb el que preveu la legislació vigent segons la naturalesa del producte.
- b) La seguretat i la innocuïtat dels productes que produeixen, elaboren, transformen o comercialitzen. En concret, han de complir, en totes les etapes de producció, transformació, envasament i comercialització dels productes, els requisits de la normativa corresponent que afecten les seves activitats.

Article 131. Identificació

L'administració pública competent en matèria agrària, mitjançant un reglament, pot regular l'ús d'un logotip identificador dels establiments de venda directa.

²⁰ Article derogat per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

TÍTOL VII

LA MILLORA DEL CONEIXEMENT AGRARI

CAPÍTOL I

DISPOSICIONS GENERALS

Article 132. Principi de prioritat estratègica i contingut

La millora del coneixement agrari i agroalimentari es considera una prioritat estratègica de la política agrària de les Illes Balears, que inclou la formació (F), la recerca (R), el desenvolupament (D) i la innovació (I), i també l'estadística agrària.

Article 133. Principi de participació de les administracions públiques competents en matèria agrària en les polítiques generals de formació, recerca, desenvolupament, innovació i estadística

Les administracions públiques competents en matèria agrària han de participar en tots els processos d'elaboració i aprovació de les polítiques públiques en matèria de formació, recerca, desenvolupament, innovació i estadística, que afectin o puguin afectar el sector agrari i agroalimentari.

Article 134. Objectius

1. L'objectiu general de les polítiques públiques de les Illes Balears, en la millora del coneixement agrari, és oferir una resposta adequada i permanent als reptes científics i tècnics que es plantegen en l'àmbit agrari i agroalimentari dels particulars i de la mateixa administració.

2. Els objectius específics en l'àmbit de la millora del coneixement agrari i agroalimentari són:

- a) Incrementar l'activitat generadora de coneixement en matèria agrària i agroalimentària facilitant-ne la transferència i implementació en el sector agrari i agroalimentari.
- b) Afavorir la participació dels sectors econòmics agraris i agroalimentaris en l'orientació, la prioritització, el finançament i l'execució dels programes públics de millora del coneixement.
- c) Reforçar la formació i el desenvolupament professional en el sector agrari i agroalimentari.
- d) Prioritzar les actuacions segons les repercussions immediates sobre el creixement econòmic i l'ocupació.
- e) Aprofitar el potencial de les infraestructures i els equipaments existents, tant públics com privats.
- f) Facilitar la cooperació estratègica interregional, especialment quan impliqui l'aprofitament d'infraestructures i equipaments existents.
- g) Promoure les activitats de demostració com proves, prototips, estudis d'ampliació, disseny, processos, productes i serveis pilots o innovadors, verificació de rendiment, intercanvi d'experiències, etc.
- h) Promoure la capacitat d'innovació orientada al mercat en el sector agrari i agroalimentari.
- i) Promoure un coneixement adequat de la realitat del sector.

Article 135. Estratègia Balear de Millora del Coneixement Agrari

1. Es crea l'Estratègia Balear de Millora del Coneixement Agrari, com a programa de la política agrària comuna de les Illes Balears, de millora del coneixement agrari i agroalimentari a escala suprainsular i d'àmbit regional, que ha de contenir les directrius i els plans d'actuació que han de desenvolupar sobre la matèria, en un determinat període, les diferents administracions públiques.

2. L'Estratègia ha de ser aprovada pel Govern de les Illes Balears, mitjançant un decret, a proposta del conseller competent en matèria d'agricultura, amb la participació de les administracions públiques competents en matèria agrària.

3. L'elaboració de l'Estratègia correspon a un òrgan col·legiat, de composició paritària de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els consells insulars, amb representants de les organitzacions professionals agràries, en els termes que determini el Consell de Govern mitjançant un decret, a proposta del conseller competent en matèria agrària.

CAPÍTOL II LA FORMACIÓ AGRÀRIA

Article 136. Principis generals

És objectiu prioritari d'aquesta llei millorar la qualificació dels professionals del sector agrari mitjançant programes de formació que incorporin les disciplines que els permetin una correcta adaptació a la realitat del sector. Amb aquest objectiu s'impulsaran les següents línies estratègiques:

- a) Els plans de formació no universitària i de formació professional no reglada en matèria agrària i agroalimentària que duguin a terme les administracions públiques i els particulars finançats, en tot o en part, amb subvencions de les administracions públiques, s'han d'ajustar als principis i les directrius inclosos en l'Estratègia Balear de Millora del Coneixement Agrari.

Correspon a les administracions públiques competents en matèria agrària de la comunitat autònoma de les Illes Balears el seguiment i l'avaluació dels seus resultats, per si mateixa o en col·laboració amb altres entitats i organismes, i en particular amb la Universitat de les Illes Balears (UIB), les organitzacions professionals agràries i les agrupacions o associacions sectorials.

- b) Les administracions públiques competents en matèria agrària han de fomentar l'organització d'activitats de formació agrària i agroalimentària, mitjançant ajudes destinades a altres administracions, organitzacions professionals agràries, cooperatives i entitats associatives, agrupacions o associacions sectorials, que compleixin els requisits que estableixi la convocatòria.
- c) Les administracions públiques competents en matèria agrària han d'elaborar, d'acord amb l'Estratègia Balear, un pla de formació agrària i agroalimentària, al qual s'han d'ajustar tots els cursos de formació de caràcter agrari o agroalimentari que ofereixin les administracions públiques de les Illes Balears, les organitzacions professionals agràries o les agrupacions o associacions sectorials que gaudeixin de les ajudes per a l'organització de cursos de formació.

- d) Els programes de formació s'han d'adreçar a la consecució dels fins i objectius que fixa aquesta llei i, especialment, a la formació i la capacitat dels professionals actuals i futurs.

CAPÍTOL III **RECERCA, DESENVOLUPAMENT I INNOVACIÓ** **AGRÀRIA I AGROALIMENTÀRIA**

Article 137. Principis generals

En matèria de recerca agrària, i també de desenvolupament tecnològic i innovació agrària i agroalimentària, la conselleria competent en matèria agrària de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, sens perjudici que els consells insulars puguin actuar en l'àmbit insular, ha d'actuar d'acord amb els principis generals següents:

- a) La coordinació i la planificació general, en l'àmbit administratiu, de les activitats de recerca, desenvolupament, innovació, divulgació i experimentació agrària i agroalimentària desenvolupades per altres conselleries de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, pels consells insulars i pels municipis de les Illes Balears, d'acord, si escau, amb el Pla d'R+D+I de les Illes Balears.
- b) El foment dels projectes de recerca aplicada en matèria d'agricultura, ramaderia i alimentació que proporcionin i generin el coneixement necessari per respondre a les demandes sectorials. Els resultats han de tenir una anàlisi de sostenibilitat econòmica i mediambiental, i considerar els seus costos i beneficis.
- c) El suport del sector al qual va dirigit i la posada dels resultats a la seva disposició.
- d) La modernització de les estructures empresarials de les explotacions agràries i de la indústria i el comerç agroalimentaris.
- e) La adaptació dels sectors agrari i agroindustrial a les condicions i a la realitat del mercat.
- f) Assegurar la continuïtat de les explotacions agràries com a eina bàsica del desenvolupament econòmic en el món rural i de l'equilibri territorial.

Article 138. Societat de la informació

Les administracions públiques competents en matèria agrària han d'establir les condicions necessàries perquè els titulars d'explotacions agràries s'adaptin a la societat de la informació, i posar al seu servei les noves tecnologies, amb la finalitat d'aconseguir més qualitat de vida i equilibri social.

CAPÍTOL IV **L'ESTADÍSTICA AGRÀRIA**

Article 139. Competències

1. Els consells insulars, en l'àmbit insular respectiu, han de portar una estadística agrària adequada que permeti un coneixement exhaustiu del sector, vital per a la presa de decisions.
2. La conselleria competent en matèria agrària de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears ha de determinar la informació estadística que han de

trametre els consells insulars, i també la seva periodicitat, amb la finalitat d'elaborar l'estadística interinsular. La informació s'ha de lliurar mitjançant transmissió telemàtica, amb els sistemes d'intercomunicació i de coordinació que es determinin, i que garanteixin la compatibilitat informàtica.

TÍTOL VIII

LA FUNCIO SOCIAL I PREVENTIVA

CAPÍTOL I

ELS JOVES I LES DONES

Article 140. Principi de discriminació positiva

Les administracions públiques competents en matèria agrària s'han de basar en el principi de discriminació positiva dels joves i de les dones per afavorir-ne la integració en el sector agrari i agroalimentari, i especialment en l'accés a la titularitat d'una explotació agrària, i per facilitar el relleu generacional.

Article 141. Mesures de suport

De conformitat amb el principi de discriminació positiva, totes les administracions públiques de les Illes Balears han de promoure polítiques i mesures de suport als joves i les dones dedicats a l'agricultura, i, en particular, les següents:

- a) El tractament preferent en l'Estratègia Balear del Coneixement Agrari i els plans sectorials, i també l'establiment de programes específics de formació, amb especial consideració de l'accés a les noves tecnologies i la formació en l'entorn de la societat de la informació.
- b) El tractament preferent en l'accés a qualsevol tipus d'ajudes, incloses les de la política agrària comuna, i també en les reserves de drets d'ajuda o d'altres drets que es generin en la política agrària comuna, sempre que la legislació comunitària ho permeti.
- c) L'accés preferent als aprofitaments comunals, de forests públiques i de béns patrimonials i demanials, de conformitat amb la legislació sectorial aplicable.
- d) El règim especial de reducció de la base imposable a què es refereixen els articles 9 i 11 de la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries.
- e) El desenvolupament de mecanismes de millora de la representativitat en els òrgans de gestió públics i privats.
- f) L'establiment de mesures que afavoreixin la conciliació de la vida laboral i familiar de les dones, amb la previsió d'aspectes com ara l'embaràs i la maternitat, amb permisos i llicències i serveis d'atenció familiar.

Article 142. Titularitat compartida

1. D'acord amb el que disposa la Llei 35/2011, de 4 d'octubre, sobre titularitat compartida de les explotacions agràries, l'explotació agrària de titularitat compartida és la unitat econòmica, sense personalitat jurídica i susceptible d'imposició a efectes fiscals, que constitueix un matrimoni o una parella unida per una relació d'afectivitat anàloga, per a la gestió conjunta de l'explotació agrària.

2. De conformitat amb l'article 6 de la llei esmentada es crea el Registre Interinsular de Titularitat Compartida, gestionat per la conselleria competent en matèria agrària de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, directament o per mitjà dels seus organismes del sector públic instrumental. El Registre Interinsular es nodrirà amb la informació que li trametin telemàticament i de manera periòdica els consells insulars, que el gestionaran en l'àmbit territorial respectiu.

3. La titularitat compartida produeix els efectes socials, laborals, econòmics, fiscals i altres inherents a la titularitat de l'explotació que preveu la Llei 35/2011, de 4 d'octubre, sobre titularitat compartida de les explotacions agràries.

CAPÍTOL II

LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Article 143 .Integració en el sector agrari de les persones amb discapacitat

Les administracions públiques competents en matèria agrària s'han de basar en el principi de discriminació positiva de les persones amb discapacitat, per afavorir-ne la integració en el sector agrari i agroalimentari.

CAPÍTOL III

LES ASSEGURANCES AGRÀRIES, LES ZONES CATASTRÒFIQUES I LA PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

Article 144. Assegurances agràries

Les administracions públiques competents en matèria agrària han d'establir les accions i desenvolupar els instruments adequats en matèria d'assegurances agràries a l'efecte d'assolir els objectius següents:

- a) Promoure la implantació d'un sistema d'assegurances agràries que permeti disposar, a un cost adequat, d'una garantia bàsica de protecció davant de les conseqüències derivades de fenòmens naturals adversos no controlables.
- b) Col·laborar en la implantació de noves línies d'assegurances agràries, en el perfeccionament de les assegurances existents i l'adequació d'aquestes a les condicions agroclimàtiques de les Illes Balears i en la millora de la informació en matèria d'assegurances agràries.

Article 145. Zones catastròfiques

1. El Govern de les Illes Balears, a proposta del conseller competent en matèria d'agricultura, per iniciativa pròpia, o dels consells insulars o dels municipis de les Illes Balears, mitjançant un decret llei pot acordar la declaració de zona catastròfica dels espais que hagin patit danys i pèrdues substancialment importants en les produccions agràries, ramaderes o forestals per motius meteorològics, epidèmies, plagues o altres esdeveniments imprevisibles o inevitables, d'acord amb la legislació vigent.

2. Igualment pot articular un conjunt de mesures pal·liatives i reparadores que siguin adequades a la situació creada i contribueixin al restabliment de la normalitat agrària en les zones sinistrades, i establir, al mateix temps, els procediments que garanteixin, amb la rapidesa i la flexibilitat necessàries, el finançament de les despeses que es derivin de la reparació dels danys catastròfics produïts.

Article 146. Beneficiaris

Per ser beneficiari de les ajudes que, si escau, s'estableixin i sens perjudici del que disposi la norma a què es refereix l'apartat 1 de l'article anterior, s'ha d'exigir que el risc no estigui inclòs en els plans d'assegurances agràries, llevat que l'extensió o la intensitat del dany ho justifiquin.

Article 147. Prevenció de riscos laborals

Les administracions públiques competents en matèria agrària, en col·laboració amb l'administració laboral, han d'implementar mesures i organitzar cursos de prevenció de riscos laborals, que l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears ha d'incloure en l'Estratègia Balear del Coneixement Agrari.

TÍTOL IX L'ASSOCIACIONISME AGRARI I ELS ÒRGANS COL·LEGIATS DE CONSULTA I ASSESSORAMENT

CAPÍTOL I L'ASSOCIACIONISME AGRARI

Article 148. Promoció de l'associacionisme agrari

Les administracions públiques competents en matèria agrària de la comunitat autònoma de les Illes Balears han de promoure la constitució i el manteniment de les associacions agràries i agroalimentàries en les fases de producció, transformació, envasament, comercialització i activitats complementàries, que tinguin algun dels objectius que estableix aquesta llei.

Article 149. Organitzacions professionals agràries

Les administracions públiques competents en matèria agrària de la comunitat autònoma de les Illes Balears han de consultar les organitzacions professionals agràries en l'elaboració i l'aprovació de tots els plans, els programes i les estratègies relatives a la política agrària i agroalimentària, i fomentar la interlocució d'aquestes en el disseny de les polítiques agràries i agroalimentàries de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Article 150. Cooperativisme agrari i societats agràries de transformació

1. Les administracions públiques competents en matèria agrària han d'impulsar la creació de cooperatives i societats agràries de transformació (SAT) com a canal de participació dels productors agraris en els processos de producció, transformació i comercialització dels seus productes, amb l'objectiu d'incrementar el nivell de renda en el medi rural.

2. Així mateix, aquestes administracions han de donar suport a les cooperatives i SAT en els àmbits següents:

- a) La incorporació de joves agricultors a les explotacions agràries per mitjà de fórmules associatives cooperatives o SAT.
- b) La prestació de serveis de gestió tècnica i econòmica, substitució de titulars o assessorament integral a les explotacions agràries.

- c) La participació en els òrgans col·legiats de les administracions públiques amb competència en audiència, coordinació, consulta i assessorament tècnic d'aquestes administracions.
- d) La millora de la qualitat de la producció a través de la formació, de l'experimentació agrària i de la implantació de processos de qualitat en el sector.
- e) L'afavoriment dels processos de transformació dels productes agraris i la seva introducció en els mercats.
- f) L'ajuda tècnica i econòmica per a la constitució de parcs de maquinària necessària per a les explotacions i l'execució de programes de millora integral.
- g) La constitució d'entitats associatives cooperatives i SAT com a associacions de defensa vegetal (ADV) i associacions de defensa sanitària (ADS).

Article 151. Integració associativa agrària

Les administracions públiques competents en matèria agrària de la comunitat autònoma de les Illes Balears han de posar en marxa mesures dirigides a afavorir la integració de les cooperatives agràries i agroalimentàries i d'altres entitats de naturalesa associativa com a mitjà per aconseguir els objectius següents:

- a) Incrementar la concentració de l'oferta, millorant la competitivitat i guanyant poder de negociació.
- b) Agrupar les primeres baules de la cadena alimentària perquè adquireixin més protagonisme en la regulació dels mercats en els quals operen.
- c) Contribuir a la posada en valor de les seves produccions mitjançant la formació dels equips directius i de gestió d'aquestes entitats, especialment en les noves eines i els nous instruments de gestió i comercialització.

CAPÍTOL II

ELS ÒRGANS COL·LEGIATS DE CONSULTA I ASSESSORAMENT

Article 152. Denominació

Els òrgans col·legiats de consulta i assessorament en matèria agrària són:

- a) Els consells agraris insulars
- b) El Consell Agrari Interinsular

Article 153. Consells agraris insulars

1. Els consells agraris insulars són òrgans de consulta i assessorament en l'exercici de les competències en matèria agrària de cada un dels consells insulars.

2. Els consells insulars, a proposta del conseller insular competent en matèria agrària, han de determinar la composició, les funcions i el règim de funcionament del consell agrari insular respectiu.

Article 154. El Consell Agrari Interinsular

El Consell Agrari Interinsular és un òrgan de consulta i assessorament en l'exercici de les competències en matèria agrària de la conselleria competent de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i del seu titular.

TÍTOL X

EL RÈGIM D'INSPECCIÓ I D'INFRACCIONS I SANCIONS EN MATÈRIA AGRÀRIA I AGROALIMENTÀRIA

CAPÍTOL I

DISPOSICIONS GENERALS

Article 155. Règim jurídic

1. El règim d'inspecció i d'infraccions i sancions de les matèries que regula aquesta llei es regeix pel que disposa aquest títol.

2. El règim d'inspeccions, infraccions i sancions en matèria de producció i comercialització agroalimentària és el que preveu la Llei 1/1999, de 17 de març, de l'Estatut dels productors i els industrials agroalimentaris de les Illes Balears. Supletòriament s'ha d'aplicar el que s'estableix en aquesta llei agrària.

Article 156. Potestat sancionadora

La potestat sancionadora en les matèries objecte d'aquesta llei correspon a les administracions públiques competents en matèria agrària, que l'han d'exercir mitjançant els òrgans administratius que la tinguin atribuïda d'acord amb aquesta llei i d'acord amb els principis que estableix el títol ix de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, i també amb la resta de disposicions que hi siguin aplicables.

Article 157. Vinculació amb l'ordre jurisdiccional penal. Concurrencia de sancions

1. El règim d'infraccions i sancions que preveu aquesta llei s'entén sens perjudici que els fets siguin constitutius de delictes o falta tipificats en el Codi Penal; en aquest cas, s'ha de dictar la suspensió del procediment i remetre les actuacions al Ministeri Fiscal o al jutjat d'instrucció.

2. Les sancions que estableix aquesta llei no impedeixen la imposició de les que preveuen altres lleis per infraccions concurrents, llevat que aquelles disposin una altra cosa.

CAPÍTOL II

LA INSPECCIÓ

Article 158. Inspecció

1. En el marc de les competències pròpies, les administracions públiques de les Illes Balears han de dur a terme les accions de control, verificació i inspecció per al compliment del que disposa aquesta llei, que han d'exercir els funcionaris que tinguin atribuïdes aquestes funcions.

2. En l'exercici de les funcions de control i inspecció, els inspectors tenen la consideració d'agents de l'autoritat, amb els efectes que preveu l'article 137.3 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, i poden sol·licitar el suport necessari de qualsevol altra autoritat, i també de les forces i cossos de seguretat. A més, tant els òrgans de les administracions públiques com les empreses amb participació pública, els organismes oficials, les organitzacions professionals i les organitzacions de

consumidors, han de prestar, quan siguin requerits amb aquesta finalitat, la informació que se'ls sol·liciti, respectant, en tot cas, la normativa relativa a la protecció de dades de caràcter personal.

Article 159. Facultats de la inspecció

En l'exercici de les funcions pròpies, els inspectors estan facultats per:

- a) Accedir, amb la identificació prèvia, a explotacions, locals i instal·lacions, llevat que tinguin el qualificatiu d'habitatge, i a la documentació industrial, mercantil i comptable de les empreses que inspeccionen quan ho considerin necessari en el curs de les seves actuacions, que en tot cas tenen caràcter confidencial. Els inspectors estan obligats a complir el deure de secret professional, i incomplir-lo pot donar lloc a l'exigència de responsabilitat.
- b) Sol·licitar informació a les persones presents, prendre les mostres necessàries per practicar les anàlisis corresponents i dur a terme les proves, les investigacions o els exàmens que siguin necessaris per assegurar-se de l'observança de les disposicions vigents.
- c) Aixecar, quan adverteixin alguna conducta que pugui representar una infracció, l'acta d'infracció corresponent, i adoptar, si escau, de conformitat amb el que estableix l'article 161 següent, les mesures cautelars necessàries per assegurar l'eficàcia de la resolució final que pugui recaure.

Article 160. Obligacions dels inspeccionats

1. Les persones físiques i jurídiques que en l'exercici de les seves actuacions estiguin compreses en l'àmbit d'aplicació d'aquesta llei, estan obligades a complir aquesta llei i la normativa que la desplegui. Així mateix, estan obligades a consentir les visites d'inspecció i a conservar durant un temps mínim de quatre anys la documentació relativa a les seves obligacions, que s'estableixen en l'apartat següent, en condicions que en permetin la comprovació.

2. A requeriment dels òrgans competents o dels inspectors estan obligats a:

- a) Subministrar qualsevol classe d'informació sobre les instal·lacions, els productes, els serveis o els sistemes de producció o elaboració, i permetre'n la comprovació directa dels inspectors.
- b) Exhibir la documentació que serveixi de justificació de les transaccions efectuades, i també facilitar que s'obtingui una còpia o una reproducció de la documentació.
- c) Permetre que es prenguin les mostres oportunes o que es dugui a terme qualsevol altre tipus de control o assaig sobre les seves explotacions o sobre els productes o les mercaderies que elaborin, distribueixin o comercialitzin, i sobre les matèries primeres, els additius o els materials que utilitzin.

Article 161. Mesures cautelars

1. Si a conseqüència d'una inspecció, es detecta que hi ha indicis clars de la comissió d'una infracció presumpta, i sens perjudici de la instrucció del procediment sancionador corresponent, els inspectors poden adoptar les mesures cautelars necessàries per assegurar l'eficàcia de la resolució que pugui recaure i el bon fi del procediment, evitar el manteniment dels efectes de la infracció i garantir els interessos generals.

2. Les mesures cautelars s'han d'adoptar basant-se en un judici de raonabilitat i triant la que menys danyi la situació jurídica de la persona interessada, per la qual cosa han de ser proporcionades a la irregularitat detectada i mantenir-se el temps estrictament necessari, sense que en cap cas no puguin causar perjudicis de reparació difícil o impossible als interessats o implicar violació de drets emparats per les lleis.

3. Les mesures cautelars poden consistir en:

- a) La immobilització cautelar de les mercaderies, els productes, els envasos, les etiquetes i qualsevol altre objecte relacionat presumptament amb alguna de les infraccions que preveu aquesta llei, i també dels vehicles destinats al transport.
- b) La suspensió cautelar de l'activitat i el funcionament d'una determinada àrea o element de l'explotació, de l'establiment o del servei.

4. L'adopció d'aquestes mesures s'ha de fer mitjançant una acta motivada que s'ha de notificar a l'interessat, amb la concessió d'un termini de cinc dies per presentar al·legacions.

5. Les mesures han de ser confirmades, modificades o aixecades per l'òrgan competent per incoar el procediment sancionador corresponent en un termini de quinze dies.

Les mesures queden sense efecte si no s'inicia el procediment en aquest termini o quan l'acord d'inici no contingui un pronunciament exprés sobre aquestes.

En tot cas, poden ser aixecades o modificades, d'ofici o a instància de part, durant la tramitació del procediment mitjançant una providència de l'instructor, i s'extingeixen amb l'eficàcia de la resolució administrativa que posi fi al procediment corresponent.

6. En els supòsits de venda per subhasta pública o de destinació alternativa, l'import de la venda s'ha de consignar a disposició de l'òrgan competent de resultes del procediment sancionador.

7. Si en la resolució s'aprecia la inexistència d'infracció s'ha de retornar a l'interessat el producte o, si ha estat subhastat, l'import de la seva venda; en el supòsit de lliurament a beneficència o destrucció, l'autoritat competent ha d'indemnitzar l'interessat, amb la declaració prèvia de responsabilitat de l'Administració.

Article 162. Persones responsables

1. Es consideren responsables de les infraccions tipificades en aquesta llei les persones físiques i jurídiques que les cometin encara que sigui a títol de simple inobservança.

2. Quan el compliment de les obligacions que preveu aquesta llei correspongui a diverses persones conjuntament, o si la infracció és imputable a diverses persones i no és possible determinar el grau de participació de cadascuna, aquestes responen de manera solidària de les infraccions que si s'escau es cometin i de les sancions que s'imposin.

3. Les persones físiques i jurídiques sobre les quals recaiguin les obligacions de vigilància que estableix aquesta llei per prevenir que altres persones cometin infraccions administratives són responsables subsidiàries d'aquestes infraccions.

4. De les infraccions relatives a les explotacions agràries i de les derivades de l'activitat agrària, en són responsables els titulars de l'explotació.

5. En les infraccions imputades a una persona jurídica, també es consideraran responsables les persones físiques que integrin els seus òrgans rectors o de direcció, i

també els tècnics responsables de l'elaboració i del control, quan se n'acrediti la responsabilitat.

6. Sens perjudici de les sancions que siguin procedents, les persones responsables de les infraccions administratives han d'indemnitzar, si escau, els danys i els perjudicis causats.

CAPÍTOL III INFRACCIONS

SECCIÓ 1a CONCEPTE I CLASSES

Article 163. Concepte

1. Són infraccions administratives en matèria agrària qualsevol acció o omissió tipificada en aquesta llei.

2. Les disposicions reglamentàries de desplegament d'aquesta llei poden introduir especificacions o graduacions en el quadre d'infraccions establertes legalment que, sense constituir noves infraccions ni alterar la naturalesa o els límits de les que aquesta llei preveu, contribueixen a la identificació més correcta de les conductes infractores.

Article 164. Classes i qualificació

1. Les infraccions administratives que preveu aquesta llei es classifiquen, en funció de la matèria, en infraccions en matèria d'exercici de l'activitat agrària, el seu registre, drets i obligacions dels titulars de les explotacions agràries, en matèria de producció agrària, activitat complementària, en matèria d'usos agraris, les relatives a la venda directa i en matèria d'inspecció.

2. Així mateix, en funció de la seva importància, les infraccions administratives que preveu aquesta llei es classifiquen en molt greus, greus i lleus.

SECCIÓ 2a INFRACCIONS EN MATÈRIA D'EXERCICI DE L'ACTIVITAT AGRÀRIA, EL SEU REGISTRE I ELS DRETS I LES OBLIGACIONS DELS TITULARS DE LES EXPLOTACIONS AGRÀRIES

Article 165. Infraccions administratives en matèria d'inici i exercici de l'activitat i registre agrari

1. Són infraccions administratives en matèria d'inici i exercici de l'activitat agrària i registre agrari:

- a) La manca de declaració responsable d'inici d'activitat a què es refereix l'article 8 d'aquesta llei.
- b) La inexactitud, la falsedat o l'omissió de dades, manifestacions o documents de caràcter essencial que s'adjuntin o s'incorporin a la declaració responsable d'inici d'activitat.
- c) La manca de notificació al Registre de les modificacions substancials de les dades incloses en la declaració responsable, relatives a l'explotació agrària o a l'activitat, i també del cessament o del canvi d'activitat.

- d) L'incompliment o la transgressió dels requeriments que, d'acord amb la normativa en vigor, formulin les autoritats i el personal al servei de l'administració pública competent en matèria agrària o els seus organismes del sector públic instrumental.
 - e) En general, l'incompliment dels requisits, les obligacions o les prohibicions que estableixen aquesta llei i les disposicions que la despleguin en relació amb l'inici i l'exercici de l'activitat agrària i complementària i el registre agrari.
2. Les infraccions que preveuen els apartats a), b) i c) es qualifiquen com a greus. Les infraccions que preveuen els apartats d) i e) es qualifiquen com a lleus.

SECCIÓ 3a INFRACCIONS EN MATÈRIA DE PRODUCCIÓ AGRÀRIA

Article 166. Infraccions en matèria de fems

1. Són infraccions administratives en matèria de fems:
 - a) Incomplir els requisits que han de complir els sistemes d'emmagatzematge permanent de fems que estableix l'apartat 4.B.a).1 de l'annex, relatiu a la impermeabilització, el sistema de recollida de lixiviats, el dipòsit o la bassa d'emmagatzematge de fems líquids.
 - b) Incomplir la capacitat d'emmagatzematge del femer permanent que estableix l'apartat 4.B de l'annex.
 - c) Incomplir les condicions dels femers temporals que estableix l'apartat 4.B.2 de l'annex.
 - d) Incomplir l'aportació màxima de nitrogen provinent dels fems per a la seva utilització com a fertilitzant o esmena que estableixen els punts 1 i 2 de l'apartat 5 de l'annex.
 - e) No dur a terme la tasca superficial d'enterrament en els supòsits d'aportació mecànica de fems al sòl que estableixen els punts 3 i 5 de l'apartat 5 de l'annex.
 - f) No disposar del Pla de producció i gestió de fems de l'explotació.
 - g) Incomplir el contingut mínim del Pla de producció i gestió de fems que assenyalava l'apartat 6 de l'annex.
 - h) No comunicar el Pla de producció i gestió de fems, o les modificacions substancials d'aquest, a l'administració pública competent en matèria agrària.
 - i) No disposar del llibre de producció i gestió de fems en els supòsits que preveu l'article 46 d'aquesta llei.
 - j) No tenir actualitzat i a disposició de l'administració el llibre de producció i gestió de fems.
 - k) Incomplir el contingut mínim del llibre de producció i gestió de fems.
2. Les infraccions en matèria de fems a què es refereix aquest article, que no estiguin incloses en les greus, es classifiquen com a lleus.
3. Es qualifiquen com a infraccions greus les infraccions dels apartats a), b), c), d) i e) d'aquest article, quan s'esdevingui alguna de les circumstàncies següents:
 - a) Dany greu al medi ambient.
 - b) Contaminació dels aqüífers.
 - c) Molèstia greu a nuclis de població.

Article 167. Infraccions en matèria de recursos silvestres

1. Són infraccions administratives en matèria de recursos silvestres, sens perjudici del que estableix la legislació de forests, les següents:

- a) L'aprofitament comercial dels recursos silvestres sense la declaració prèvia del vedat.
- b) L'aprofitament dels recursos silvestres quan hi hagi una declaració prèvia de reserva, excepte per raons científiques.
- c) L'accés i la recol·lecció dels recursos silvestres en un vedat, sense autorització del titular.
- d) La recol·lecció contra les bones pràctiques agràries i mediambientals.
- e) La recol·lecció de bolets o l'aprofitament micològic sense tenir en compte les pràctiques prohibides i obligatòries que estableix el decret que preveu l'article 80 d'aquesta llei.

2. Les infraccions que preveuen els apartats a), b) i c) es qualifiquen com a greus, i les que preveuen els apartats d) i e), com a greus o lleus, segons l'entitat de la pràctica i el dany causat.

SECCIÓ 4a

INFRACCIONS RELATIVES A L'ACTIVITAT COMPLEMENTÀRIA

Article 168. Infraccions administratives en matèria d'activitat complementària

1. Són infraccions administratives en matèria d'activitat complementària i el seu registre:

- a) Les que preveu l'apartat 1 de l'article 165 d'aquesta llei.
- b) L'incompliment del caràcter vinculat d'activitat complementària a l'explotació agrària.
- c) L'incompliment dels requisits específics per a l'exercici de l'activitat complementària de què es tracti.

2. Les infraccions administratives a què es refereix l'apartat a) del punt anterior s'han de qualificar segons el que estableix l'article 165.2 d'aquesta llei; les que preveuen els apartats b) i c) del punt anterior s'han de qualificar com a molt greus.

SECCIÓ 5a

INFRACCIONS RELATIVES ALS USOS AGRARIS

Article 169. Infraccions administratives en matèria d'usos agraris

1. Són infraccions administratives relatives als usos agraris les següents:

- a) La manca de vinculació de l'edifici, la construcció o la instal·lació a l'activitat agrària i complementària.
- b) L'incompliment de les mesures protectores, correctores i compensatòries fixades en l'informe de l'administració pública competent en matèria ambiental, quan l'edifici, la construcció o la instal·lació es facin en un espai protegit a l'empara de la legislació territorial i urbanística.

2. Les infraccions a què es refereix l'apartat 1 anterior s'han de qualificar com a molt greus.

SECCIÓ 6a INFRACCIONS RELATIVES A LA VENDA DIRECTA

Article 170. Infraccions en matèria de venda directa

Són infraccions en matèria de venda directa, sens perjudici de l'aplicació de les infraccions previstes per a l'activitat complementària en aquesta llei i en matèria de producció i comercialització agroalimentària, les tipificades en la Llei 1/1999, de 17 de març, de l'Estatut dels productors i industrials agroalimentaris de les Illes Balears, que s'ha d'aplicar supletòriament:

- a) La no-notificació al Registre de l'exercici de la venda directa.
- b) L'incompliment dels requisits específics per a la venda directa que estableix l'article 129 d'aquesta llei.
- c) L'incompliment de la normativa relativa a la identificació, la seguretat i la traçabilitat dels productes objecte de venda directa.

Article 171. Qualificació de les infraccions en matèria de venda directa

1. Totes les infraccions en matèria de venda directa que no estiguin incloses en les infraccions greus, es qualifiquen com a lleus.

2. Es qualifiquen com a greus les infraccions en matèria de venda directa que es tipifiquen en l'article 170 anterior, quan s'esdevingui alguna de les circumstàncies següents:

- a) El volum de facturació efectuada o el preu dels productes a què es refereix la infracció sigui superior a 150.000 € i no excedeixi la quantia de 300.000 €.
- b) Les infraccions es cometin en l'origen de la seva producció o distribució, de manera conscient i deliberada o per falta dels controls o les precaucions exigibles en l'activitat, el servei o la instal·lació de què es tracti.
- c) La negativa a facilitar informació o col·laborar amb els serveis de control i inspecció sigui reiterada.

3. Es qualifiquen com a infraccions molt greus qualsevol de les definides com a greus a l'apartat anterior quan s'esdevingui alguna de les circumstàncies següents:

- a) El volum de la facturació efectuada o el preu dels productes a què es refereix la infracció sigui superior a 300.000 €.
- b) La infracció, en tot o en part, sigui concurrent amb infraccions sanitàries molt greus o hagi servit per facilitar-les o encobrir-les.

SECCIÓ 7a INFRACCIONS EN MATÈRIA D'INSPECCIÓ

Article 172. Infraccions per obstrucció a la inspecció

1. Són infraccions per obstrucció a la inspecció:

- a) L'obstrucció o la negativa a facilitar les funcions d'inspecció, vigilància o informació, i també a subministrar dades als inspectors, i especialment la negativa amb la intenció d'evitar les preses de mostres o fer ineficaç la inspecció, i també el subministrament d'informació inexacta o de documentació falsa.
- b) La resistència, la coacció, l'amenaça, la represàlia o qualsevol altra forma de pressió als funcionaris encarregats de les funcions a què es refereix aquesta llei o contra les empreses, els particulars o les associacions de consumidors que

hagin iniciat o vulguin iniciar qualsevol classe d'acció legal, denúncia o participació en procediments ja iniciats, i també la temptativa d'exercir aquests actes.

- c) L'incompliment dels requeriments efectuats pels òrgans administratius, encaminats a l'aclariment dels fets i a l'esbrinament de les responsabilitats susceptibles de sanció.
- d) L'incompliment de les mesures cautelars i preventives adoptades per l'autoritat competent i qualsevol conducta que tendeixi a ocultar o manipular les mercaderies obtingudes.

2. Les infraccions en matèria d'obstrucció a la inspecció es qualifiquen com a infraccions greus.

CAPÍTOL IV SANCIONS

Article 173. Classes de sancions

Les sancions que s'han d'imposar per la comissió de les infraccions que preveu aquesta llei poden consistir en una multa o sanció pecuniària, advertència, sanció rescissòria de privació de drets i sanció accessòria.

Article 174. Sancions

1. La comissió de les infraccions administratives que preveu aquesta llei pot donar lloc a les sancions següents:

- a) Advertència o multa de fins a 3.000 €, per a les infraccions lleus.
- b) Multa compresa entre 3.000,01 € i 15.000 €, per a les infraccions greus.
- c) Multa compresa entre 15.000,01 € i 60.000 €, per a les infraccions molt greus.

2. En les infraccions greus o molt greus, l'òrgan competent per resoldre-les pot imposar alguna de les sancions accessòries següents:

- a) El decomís de mercaderies, productes, envasos, etiquetes i altres objectes relacionats amb la infracció. Són a compte de l'infractor les despeses que originin les operacions d'intervenció, dipòsit, decomís i destrucció de la mercaderia.
- b) La clausura temporal, parcial o total, de l'empresa o l'explotació sancionada.
- c) La suspensió dels organismes de control i certificació, sense perjudici de l'aplicació de l'article 5.3 del Reglament 882/2004 del Parlament Europeu i del Consell, de 29 d'abril, o la normativa que el substitueixi.
- d) La sanció rescissòria, que consisteix en la retirada de l'autorització, tant dels òrgans de gestió com dels organismes d'avaluació.
- e) La inhabilitació per obtenir subvencions públiques en els termes que preveu la legislació de subvencions.

3. En matèria de producció ecològica, es prohibeix als operadors la comercialització de productes amb referència al mètode de producció ecològica en l'etiquetat i la publicitat durant un termini de sis a divuit mesos en el cas d'infraccions greus, i de divuit a trenta-sis mesos en el d'infraccions molt greus.

4. Les quantitats recaptades per les sancions imposades en virtut d'aquesta llei s'han de destinar a accions de formació (F), recerca (R), desenvolupament (D), i innovació (I) del sector agrari.

Article 175. Criteris de graduació i règim de sancions

1. Per determinar la sanció concreta que s'ha d'imposar, s'ha de guardar l'adequació deguda entre la gravetat del fet constitutiu de la infracció i la sanció aplicada; amb aquesta finalitat, es prenen en consideració els criteris següents, amb caràcter general:

- a) L'existència d'intencionalitat o de simple negligència.
- b) La reiteració, entesa com la concurrència de diverses irregularitats o infraccions que se sancionin en el mateix procediment.
- c) La naturalesa dels perjudicis causats, en particular l'efecte nociu que la infracció hagi produït sobre la salut o els interessos econòmics dels consumidors, o els interessos de les indústries agràries i alimentàries.
- d) La reincidència en faltes greus i molt greus, que es dona per la comissió dins un termini de tres anys d'una infracció de la mateixa naturalesa, sempre que s'hagi declarat per mitjà d'una resolució ferma i els fets hagin tingut lloc o hagin estat detectats amb posterioritat a la fermesa de la resolució.

2. Són també criteris de graduació de caràcter específic els següents:

- a) El volum de vendes o producció, i també la importància de l'empresa infractora.
- b) El reconeixement o l'esmena de la infracció abans que es resolgui l'expedient sancionador corresponent.
- c) La manca de controls i precaucions exigibles en l'activitat, el servei o la instal·lació de què es tracti.
- d) El nivell d'incompliment de les advertències prèvies.
- e) L'import del benefici il·lícit obtingut per la comissió de la infracció o les infraccions.
- f) L'extensió de la superfície afectada, la dimensió de l'explotació i el valor de la instal·lació o l'edifici.

3. Les sancions pecuniàries s'han d'imposar de manera que la comissió de les infraccions no resulti més beneficiosa per a l'infractor que el compliment de les normes infringides.

4. La quantia de la sanció es pot reduir motivadament quan resulti excessivament onerosa, en consideració a les circumstàncies específiques del cas. A més, si per raó de les circumstàncies concurrents, s'aprecia una qualificada disminució de la culpabilitat de la persona sancionada, l'òrgan sancionador pot establir la quantia de la sanció aplicant l'escala relativa a la classe d'infraccions de menys gravetat que aquella en què s'integra.

5. Les sancions que preveu aquesta llei són compatibles amb la pèrdua o la retirada dels drets econòmics regulats en la normativa comunitària, estatal o autonòmica.

6. En els supòsits que preveu l'article 99 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, l'autoritat competent, independentment de les multes pecuniàries, pot imposar multes coercitives de fins a 12.000 €, reiterades en terminis de temps que siguin suficients per a l'execució de determinats actes, com ara el cessament d'una acció prohibida, d'acord amb el que disposa aquesta llei.

7. La quantia de les sancions pot ser actualitzada pel Consell de Govern transcorreguts tres anys des de l'entrada en vigor d'aquesta llei. Les actualitzacions posteriors es poden fer anualment quan les circumstàncies econòmiques i socials ho requereixin.

CAPÍTOL V

LA PRESCRIPCIÓ I LA CADUCITAT D'INFRACCIONS I SANCIONS

Article 176. Prescripció i caducitat

1. Les infraccions molt greus tipificades en aquesta llei prescriuen als cinc anys, les greus als tres anys i les lleus a l'any.
2. Una vegada que l'administració competent per sancionar té coneixement de l'existència d'una infracció, l'acció per perseguir-la caduca quan hagin transcorregut sis mesos des que hagin finalitzat les diligències per aclarir els fets, o les anàlisis inicials, sense que l'òrgan competent hagi ordenat incoar el procediment sancionador.
3. La sol·licitud d'anàlisis contradictòries i diriments necessàries fa que s'interrompin els terminis de prescripció de l'acció de persecució de la infracció o de caducitat del procediment ja iniciat fins que aquestes es practiquin.
4. Les sancions imposades per faltes molt greus prescriuen als cinc anys, les greus als tres anys i les lleus a l'any.
5. El còmput dels terminis de prescripció d'infraccions i sancions s'efectua d'acord amb l'article 132 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

CAPÍTOL VI

EL PROCEDIMENT

Article 177. Actuacions prèvies

1. Amb anterioritat a la iniciació del procediment sancionador, es poden dur a terme actuacions prèvies a fi de determinar amb caràcter preliminar si concorren les circumstàncies que la justifiquen. Especialment, aquestes actuacions s'orienten a determinar, amb la màxima precisió possible, els fets susceptibles de motivar la incoació del procediment, la identificació de la persona o les persones que puguin resultar responsables i les circumstàncies rellevants que concorrin en els uns i els altres o la realització d'actuacions de vigilància, control o seguiment de determinades conductes.
2. Les actuacions prèvies, les han de dur a terme els òrgans que tinguin atribuïdes les funcions d'investigació, indagació i inspecció en la matèria o, si no n'hi ha, la persona o l'òrgan administratiu que determini l'òrgan competent per a la iniciació o la resolució del procediment.

Article 178. Procediment sancionador

1. No es pot imposar cap sanció per infraccions en matèria agrària i agroalimentària sense el procediment sancionador oportú tramitat d'acord amb la normativa autonòmica per a l'exercici de la potestat sancionadora, llevat que hi siguin aplicables, totalment o parcialment, per raó de la matèria, altres procediments més específics, establerts legalment o reglamentàriament.
2. El termini màxim per resoldre i notificar la resolució sancionadora, comptador a partir de la data de l'acord d'inici del procediment sancionador, és el següent:
 - a) En els procediments ordinaris, dotze mesos.
 - b) En els procediments simplificats, sis mesos.

3. Transcorreguts els terminis a què es refereix l'apartat anterior, i sens perjudici de les possibles interrupcions del còmput per causes imputables a les persones interessades o per la suspensió legal del procediment, s'ha de declarar la caducitat del procediment, sens perjudici de l'obertura d'un nou procediment en el cas que no hagi prescrit la infracció.

Article 179. Òrgans competents

1. La competència per iniciar el procediment sancionador en les matèries agràries objecte d'aquesta llei correspon:

- a) En l'àmbit de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears o dels seus organismes del sector públic instrumental, a la persona titular de l'òrgan directiu competent en matèria d'agricultura o al director o la directora gerent.
- b) En l'àmbit dels consells insulars, als òrgans competents en matèria d'agricultura que estableixin els reglaments interns respectius.

2. La instrucció dels procediments sancionadors correspon al funcionari o la funcionària que designi la persona titular de la competència per iniciar-los.

3. En l'àmbit de l'Administració i del Govern de la comunitat autònoma de les Illes Balears, la competència per resoldre correspon:

- a) En les infraccions que s'hagin de sancionar amb multes de quantia inferior a 60.000 €, a la persona titular de l'òrgan directiu competent en matèria d'agricultura o, si escau, al director o la directora gerent de l'organisme del sector públic instrumental.
- b) En les infraccions sancionades amb multes de quantia compresa entre 60.000 € i 150.000 €, al titular de l'òrgan superior competent en matèria d'agricultura o, si escau, al consell de direcció de l'organisme del sector públic instrumental.
- c) En les infraccions sancionades amb multes de quantia superior a 150.000 €, al Consell de Govern.

4. La competència per imposar la sanció rescissòria de privació de drets i les sancions accessòries correspon al mateix òrgan competent per imposar la multa o sanció principal.

5. En l'àmbit dels consells insulars, la competència per resoldre correspon als òrgans competents en matèria d'agricultura que estableixin els reglaments interns respectius.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Disposició addicional primera. La legalitat urbanística de les edificacions, les construccions i les instal·lacions construïdes amb anterioritat a la entrada en vigor de la Llei 1/1991, de 30 de gener, de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears²¹

Derogada

²¹ Disposició addicional derogada per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

Disposició addicional segona. Vinculació als planejaments territorials i urbanístics²²
Derogada

Disposició addicional tercera. Vinculació als planejaments mediambientals

Els instruments de planificació ambiental s'han d'adaptar a les previsions que conté aquesta llei, amb el compliment, en tot cas, de les determinacions que estableixen la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat, i la Llei 5/2005, de 26 de maig, de conservació dels espais de rellevància ambiental de les Illes Balears, pel que fa a la preservació dels valors ambientals que motivaren la declaració de l'espai natural protegit o l'àmbit de la Xarxa Natura 2000.

Disposició addicional quarta. Agrocompromisos

Reglamentàriament, el Govern de les Illes Balears, a proposta del conseller competent en matèria d'agricultura i amb la participació dels consells insulars, pot establir mesures de suport i foment de compromisos de caràcter intersectorial, que poden ser ambientals, socials, territorials, urbanístics o fiscals, entre el sector agrari i altres sectors productius de les Illes Balears, amb especial referència als sectors turístic, energètic i de transports.

Disposició addicional cinquena. Comissió Interdepartamental

El decret que preveu l'article 86.3 d'aquesta llei ha de regular la creació d'una comissió interdepartamental que ha de tenir l'objecte d'avaluar el desenvolupament de les activitats agroturístiques en els sectors agrari i turístic.

Disposició addicional sisena. Àrees d'assentament dins paisatge d'interès al municipi de Sóller

Les àrees d'assentament dins paisatge d'interès previstes a la disposició addicional segona de la Llei 1/1991, de 30 de gener, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears en el terme municipal de Sóller que no puguin ser classificades com a sòl urbà d'acord amb el previst a la Llei 2/2014, de 25 de març, d'ordenació i ús del sòl, han de ser classificades pel planejament urbanístic com a sòl rústic comú i la seva ordenació ha de tendir a la preservació dels usos i les tipologies tradicionals de l'entorn. De forma específica, aquesta ordenació ha de fixar la parcel·la mínima i les condicions d'edificació per als nous habitatges, sense que li siguin d'aplicació els límits fixats als articles 25 i 28 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, de sòl rústic de les Illes Balears, ni d'altres d'anàlegs que de forma genèrica es fixin als instruments d'ordenació territorial o urbanística. Així mateix, el planejament urbanístic podrà fixar una regulació alternativa a la dotació de serveis autònoma i individualitzada prevista a l'article 30 de l'esmentada Llei 6/1997.

No obstant l'anterior, el planejament urbanístic podrà preveure la futura transformació urbanística d'aquests terrenys d'acord amb els límits i les condicions que fixi el Pla territorial insular de l'illa de Mallorca.

²² Ídem nota anterior.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Disposició transitòria primera. Regularització dels sistemes d'emmagatzematge de fems en explotacions ramaderes que estiguin en funcionament quan aquesta llei entri en vigor

Les explotacions ramaderes que estiguin en funcionament quan aquesta llei entri en vigor han d'adaptar els seus sistemes d'emmagatzematge de fems a les previsions que s'hi contenen en el termini màxim de tres anys comptador des de l'entrada en vigor de la llei.

Disposició transitòria segona. Explotacions inscrites en el Registre General d'Explotacions Agràries de les Illes Balears

1. Els titulars de les explotacions que estiguin inscrites en el Registre General d'Explotacions Agràries de les Illes Balears quan aquesta llei entri en vigor, han de regularitzar la situació d'acord amb els articles 7 a 15 d'aquesta llei i amb el decret del Consell de Govern de la comunitat autònoma de les Illes Balears que estableixi els principis generals sobre els registres agraris insulars en el termini màxim de sis mesos comptador des que el decret entri en vigor.

2. L'administració competent en matèria agrària també pot regularitzar a instància de part o d'ofici aquesta situació a partir de les dades que constin en el seu poder i amb l'audiència prèvia dels titulars, i ha de classificar les explotacions agràries segons les categories que preveu l'article 13 d'aquesta llei. A més, a sol·licitud dels titulars ha de recollir específicament les activitats complementàries que defineix l'article 5 d'aquesta llei, que no hi estiguin previstes.

3. Mentre que no s'aprovi la normativa reglamentària reguladora dels registres insulars que preveu aquesta llei, i amb la finalitat de dur a terme la regularització que preveu l'apartat anterior i la gestió ordinària dels registres esmentats, és plenament aplicable el Decret 53/2006, de 16 de juliol, pel qual es regula el Registre General d'Explotacions Agràries de les Illes Balears, en tot allò que no contradigui aquesta llei. Així mateix, el Fons de Garantia Agrària i Pesquera de les Illes Balears ha de gestionar el Registre Interinsular Agrari i el seu president pot dictar tots els actes que siguin necessaris per aplicar el que estableix aquesta disposició.

Disposició transitòria tercera. Requisits per a les activitats agroturístiques en explotacions agràries preferents

Fins que no s'aprovi el decret conjunt previst a l'article 86.3 d'aquesta llei, no seran d'aplicació els requisits següents que exigeixi la normativa turística:

- a) L'existència d'equipaments sanitaris individuals per habitació.
- b) La fixació de superfícies mínimes de les habitacions, quan superin les exigides a la normativa d'habitabilitat.
- c) L'obligació de servir qualsevol tipus de manutenció als clients.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Disposició derogatòria única. Normes que es deroguen

Queden derogades totes les disposicions de rang igual o inferior que s'oposin al que disposa aquesta llei, ho contradiguin o hi siguin incompatibles i, en especial:

- a) L'article 23 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, de sòl rústic de les Illes Balears.
- b) El Decret 147/2002, de 13 de desembre, pel qual es desplega la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, en relació amb les activitats vinculades amb la destinació o la naturalesa de les finques i el règim d'unitats mínimes de cultiu.

DISPOSICIONS FINALS

Disposició final primera. Modificació de l'annex I, corresponent a la Matriu d'ordenació del sòl rústic, de la Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les directrius d'ordenació territorial de les Illes Balears i de mesures tributàries

1. Es modifica la Matriu d'ordenació del sòl rústic de l'annex i de la Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les directrius d'ordenació territorial de les Illes Balears i de mesures tributàries, en la redacció de la disposició addicional quinzena de la Llei 10/2003, de 22 de desembre, de mesures tributàries i administratives, que queda redactada de la manera següent:

«Matriu d'ordenació del sòl rústic

Sector primari				
	Agricultura/Ramaderia extensiva	Agricultura/Ramaderia extensiva	Activitat complementària	Activ. complementària de transf. agrària
AANP	4	4	4	4
ANEI	5	5	5	5
ARIP	1	1	1	1
APR	6	6	6	6
APT	4	4	4	4
AIA	1	1	1	1
AT	1	1	1	1
SRG	1	1	1	1

Sector secundari		
	Indústria de transformació agrària	Indústria general
AANP	2-3	3
ANEI	2-3	3
ARIP	2	3
APR	2	3
APT	2	3
AIA	2	2-3
AT	2	3
SRG	2	2-3

Equipaments		
	Sense construcció	Resta d'equipaments
AANP	2-3	3
ANEI	2	3
ARIP	2	2
APR	2	2

APT	2	3
AIA	2	2
AT	2	2
SRG	2	2

Altres				
	Activitats extractives	Infraestructures	Habitatge unifamiliar aïllat	Protecció i educació ambiental
AANP	3	2-3	3	2
ANEI	2-3	2	2-3	1
ARIP	2-3	2	2	1
APR	2-3	2	2	2
APT	2-3	2	3	1
AIA	2-3	2	2	1
AT	3	2	2	1
SRG	2-3	2	2	1

Categories del sòl

SRP	Sòl rústic protegit
AANP	Àrea natural d'especial interès d'alt nivell de protecció
ANEI	Àrea natural d'especial interès
ARIP	Àrea rural d'interès paisatgístic
APR	Àrea de prevenció de riscos
APT	Àrea de protecció territorial
SRC	Sòl rústic comú
AIA	Àrea d'interès agrari
AT	Àrea de transició
SRG	Sòl rústic de règim general

Regulació dels usos

1. Admès sens perjudici del compliment de la normativa sectorial.
2. Condicionat segons el que estableix el Pla territorial insular. Transitòriament les condicions són les de l'instrument de planejament general vigent o les de la declaració d'interès general.
- 2-3 Prohibit, amb les excepcions que estableix el Pla territorial insular. Transitòriament, les excepcions són les de l'instrument de planejament general vigent o les de la declaració d'interès general.
3. Prohibit.
4. Admès sempre que no impliqui la construcció de noves edificacions i sens perjudici de la normativa sectorial.
5. Admès d'acord amb les determinacions de la Llei agrària de les Illes Balears i sens perjudici del compliment de la normativa sectorial.
6. Regulació segons la categoria subjacent i amb l'adopció de mesures per evitar o minimitzar el risc.

Normes específiques

- A. Els usos ubicats dins les àrees de prevenció de riscos només es poden autoritzar amb l'informe previ de l'administració competent en matèria de medi ambient.
- B. Sens perjudici del que estableix el paràgraf anterior, en les àrees de prevenció de risc d'incendi que es destinin a usos o activitats d'habitatge, s'han

d'incorporar mesures de seguretat vial per garantir l'accés de dipòsits d'aigua per a una primera situació d'emergència i també actuacions a la vegetació al voltant de les edificacions per reduir la càrrega combustible en els termes i els radis que estableixi la normativa aplicable.

- C. A l'efecte de l'autorització de nous habitatges en sòl rústic a APR, la parcel·la mínima és la corresponent a la qualificació del sòl rústic subjacent, i si no es coneix, la corresponent al sòl rústic confrontant. Si les qualificacions de sòls rústics confrontants són diferents, s'ha d'aplicar la més restrictiva.
- D. En l'aplicació d'aquesta matriu, i en relació amb el sector primari, s'entenen inclosos els usos a què es refereix la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, i els que estableix la legislació agrària de les Illes Balears, encara que no estiguin prevists en els instruments d'ordenació territorial i urbanística, i amb caràcter prevalent a aquests.
- E. El règim de les edificacions, les construccions i les instal·lacions vinculades a una activitat agrària i complementària, i també de les infraestructures i els equipaments relacionats amb les explotacions agràries, és el que preveuen la legislació agrària i el títol IV de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, de sòl rústic de les Illes Balears.
- F. L'ús d'habitatge unifamiliar aïllat dins d'ANEI només es podrà permetre a les illes d'Eivissa i Formentera.

2. Es modifiquen els apartats B i C, relatius a les definicions de les activitats regulades en la Matriu d'ordenació del sòl rústic, de l'annex i de la Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les directrius d'ordenació territorial de les Illes Balears i de mesures tributàries, en la redacció de la disposició addicional quinzena de la Llei 10/2003, de 22 de desembre, de mesures tributàries i administratives, que queden redactats de la manera següent:

"B. Activitats del sector primari

La definició de les activitats del sector primari incloses en la Matriu d'ordenació del sòl rústic és, en tot cas, la que estableix la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de les explotacions agràries, i en la legislació agrària de les Illes Balears.

Entre d'altres, cal atènyer-se a les definicions següents:

- 1. Activitat agrària: el conjunt de treballs necessaris per al manteniment de l'explotació agrària o per a l'obtenció de productes agrícoles, ramaders o forestals, i també la venda directa de la producció pròpia sense transformació o amb una primera transformació, el producte final del qual estigui inclòs en l'annex i de l'article 38 del Tractat de funcionament de la Unió Europea, dins dels elements que integren l'explotació, en mercats municipals o en llocs que no siguin establiments comercials permanents, considerant també activitat agrària la que implica la gestió o la direcció i la gerència de l'explotació.
- 2. Activitat complementària, que comprèn:
 - a) L'activitat de transformació dels productes de l'explotació agrària.
 - b) La venda directa dels productes transformats, sempre que no sigui la primera transformació.
 - c) Les activitats relacionades amb la conservació de l'espai natural i la protecció del medi ambient.
 - d) Les activitats de turisme rural i agroturístiques, concepte que inclou les activitats que preveu l'article 85 de la Llei agrària de les Illes Balears.

- e) Les activitats cinegètiques i artesanals.
 - f) L'activitat eqüestre, que preveu l'article 59.2 de la Llei agrària de les Illes Balears.
3. Agricultura extensiva: l'agricultura que es du a terme adaptant els factors de producció agrícola a l'extensió i les característiques de la superfície utilitzada. En el cas de l'agricultura sota plàstic, la que es du a terme en estructures de fins a 50 m² per unitat de producció.
 4. Agricultura intensiva: l'agricultura que es du a terme modificant els factors de producció agrícola, amb elevats inputs de capital, mitjans, tecnologia i treball, que es caracteritza per tenir lloc sota plàstic en estructures amb cobertes superiors a 50 m² per unitat de producció.
 5. Ramaderia extensiva: la ramaderia que no es du a terme en estabulació permanent o té lloc en explotacions agràries amb un factor agroambiental inferior a la quantitat màxima de nitrogen admissible.
 6. Ramaderia intensiva: la ramaderia que es du a terme en estabulació permanent o que no es pot considerar extensiva perquè supera la quantitat màxima de nitrogen admissible.
En qualsevol cas, no es considera intensiva quan els efectius ramaders en estabulació permanent no superen la quantitat equivalent a la unitat de bestiar major (UBM) per espècie. A aquests efectes, la UBM es considera la unitat patró utilitzada per calcular les equivalències entre les diferents espècies ramaderes.
 7. Activitat complementària de transformació agrària: qualsevol acció que alteri substancialment el producte inicial, inclòs el tractament tèrmic, el fumatge, la curació, la maduració, l'assecatge, la marinada, l'extracció, l'extrusió o una combinació d'aquests procediments, sempre que es faci amb productes de la mateixa explotació o d'explotacions agràries preferents associades, de conformitat amb la legislació agrària.
- C. Activitats del sector secundari
1. Indústria de transformació agrària: qualsevol acció que alteri substancialment el producte inicial, inclòs el tractament tèrmic, el fumatge, la curació, la maduració, l'assecatge, la marinada, l'extracció, l'extrusió o una combinació d'aquests procediments que no tinguin la consideració d'activitat complementària de l'explotació agrària segons la legislació agrària.
 2. Indústria en general: les activitats destinades a l'obtenció, la transformació o el transport de productes a partir de les matèries primeres. S'hi inclouen les construccions i les infraestructures que necessàriament s'hagin d'ubicar en aquest tipus de sòl per al desenvolupament d'aquestes activitats, sempre que s'adeqüin a les condicions d'integració que estableixen aquestes directrius d'ordenació territorial."

Disposició final segona. Modificació de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears

1. Es modifica l'article 5.2 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, que queda redactat de la manera següent:
"2. Segons la intensitat i l'abast de la protecció atorgada, el sòl rústic es diferencia en les qualificacions bàsiques de rústic protegit i rústic comú."
2. Es modifica l'article 9 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, que queda redactat de la manera següent:

“Article 9. Instruments i contingut mínim de l’ordenació

1. L’ordenació urbanística del sòl rústic, l’efectuaran directament els instruments de planejament general o, si s’escau, els plans especials d’ordenació referits a àmbits o a determinacions concretes.

2. Respecte dels terrenys classificats com a sòl rústic, l’ordenació, com a mínim:

- a) Ha d’assignar-los a una de les dues qualificacions bàsiques i diferenciar, dins d’aquestes, les diferents zones, segons la seva regulació.
- b) Ha de recollir el traçat i les característiques de les infraestructures públiques i de les seves zones d’influència i de protecció.
- c) Ha de determinar, per a cada zona, els usos prohibits i els supòsits en què es poden autoritzar els usos condicionats i definir la superfície mínima exigible a les parcel·les que s’hi vinculin.
- d) Ha de determinar les característiques tipològiques, estètiques i constructives a què s’han de subjectar les obres d’edificació.

3. Per a les finalitats concretes que estableixen les lleis que els defineixen, es poden així mateix formular plans d’ordenació dels recursos naturals i la resta de figures d’ordenació i gestió que preveuen la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i la biodiversitat, i la Llei 5/2005, de 26 de maig, per a la conservació dels espais de rellevància ambiental.

4. La imposició als instruments municipals de planejament general de paràmetres o condicions diferents de les que s’assenyalen en aquesta llei i en els seus reglaments, només es pot efectuar mitjançant la legislació agrària, els instruments d’ordenació que regula la Llei 14/2000, de 21 de desembre, d’ordenació territorial de les Illes Balears, o les figures d’ordenació i gestió que preveuen la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i la biodiversitat, i la Llei 5/2005, de 26 de maig, per a la conservació dels espais de rellevància ambiental.”

3. Es modifica l’article 11.2.a) de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, que queda redactat de la manera següent:

“a) Conservar, mantenir i, si s’escau, reposar el sòl i la vegetació en les condicions necessàries per evitar riscos d’erosió, d’incendi o pertorbació de la seguretat i de la salut públiques o del medi ambient i l’equilibri ecològic. Així mateix, mantenir les condicions productives agràries dels terrenys.”

4. S’afegeixen dos apartats a l’article 13 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, el 4 i el 5, que queden redactats de la manera següent:

*Derogat*²³

5. Es modifica l’article 21 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, que queda redactat de la manera següent:

Derogat

6. Es modifica l’article 22 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, que queda redactat de la manera següent:

Derogat

7. Es modifica l’article 24.2 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, que queda redactat de la manera següent:

Derogat

²³ Apartats 4, 5, 6 i 7 derogats per la Llei 12/2017, de 29 de desembre, esmentada en la nota 1.

Disposició final tercera. Modificació de la Llei 5/2005, de 26 de maig, de conservació d'espais de rellevància ambiental de les Illes Balears

1. Es modifica l'article 19 de la Llei 5/2005, de 26 de maig, de conservació d'espais de rellevància ambiental de les Illes Balears, que queda redactat de la manera següent:

“Article 19. Usos permesos

1. Amb caràcter general, els usos permesos són tots els compatibles amb els objectius de protecció de cada espai natural protegit.

2. En particular, són usos permesos:

a) Tots els usos i totes les activitats existents en el moment de la declaració de l'espai natural, a excepció dels expressament declarats incompatibles o objecte d'especial regulació en els instruments de planejament mediambiental.

b) Els usos agraris, entesos com els relacionats amb la destinació o la naturalesa de les finques pel fet d'estar vinculats a l'activitat agrària i complementària, en els termes que estableix la legislació agrària.

c) Els usos pesquers tradicionals i altres de no tradicionals que siguin compatibles, segons l'instrument de planificació, amb la finalitat i els objectius de protecció de cada espai natural.

3. Els usos i les activitats permesos no necessiten autorització de l'organisme competent en la gestió i l'administració ambiental de l'espai natural protegit, sens perjudici del que estableix l'apartat 4 de l'article 18 d'aquesta llei.”

2. Es modifica el primer paràgraf de l'article 41 bis de la Llei 5/2005, de 26 de maig, de conservació d'espais de rellevància ambiental de les Illes Balears, que queda redactat de la manera següent:

“La Xarxa d'àrees de gaudi en la natura, adscrita a la conselleria competent en matèria de medi ambient, ha d'integrar les instal·lacions i els equipaments de titularitat autonòmica i, a petició pròpia, els de titularitat insular, local i privada, relacionats amb els usos recreatius, educatius, culturals i similars, com ara refugis, albergs, cases de colònies, àrees recreatives, àrees d'acampada i altres recursos de naturalesa anàloga.”

Disposició final quarta. Modificació de la Llei 6/2013, de 7 de novembre, de pesca marítima, marisqueig i aquicultura a les Illes Balears

1. Es modifica l'apartat a) de l'article 3, que queda redactat de la manera següent:

“a) Les relatives a l'exercici de l'activitat pesquera, tant professional com recreativa, i les relatives a la conservació, la protecció, la gestió, la regeneració i l'explotació dels recursos marins vius, són aplicables a les aigües interiors del litoral de les Illes Balears.”

2. Se substitueix la definició d'“Àrea marina protegida” de l'article 4 per la d'“Espai marí protegit”, en els termes següents:

“Espai marí protegit: qualsevol àrea del medi marí, incloses les àrees intermareal i submareal, protegida mitjançant una figura legal.”

3. Es modifica la definició de “Pesca marítima” de l'article 4 de la manera següent:

“Pesca marítima: conjunt de mesures de protecció, conservació i regeneració dels recursos marins vius en aigües interiors del litoral de les Illes Balears, i també l'activitat pesquera en aquestes aigües.”

4. Es modifica l'apartat 2 de l'article 8, que queda redactat de la manera següent:

“2. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els consells insulars, de comú acord, poden compartir la gestió de les reserves marines. En tot cas, si en la delimitació geogràfica de la reserva coincideixen més d'una institució insular, quan aquesta sigui contigua a aigües exteriors o quan la reserva sigui declarada d'interès autonòmic, la gestió de la pesca en aigües interiors correspon en exclusiva a l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears.”

5. Es modifica l'article 10, que queda redactat de la manera següent:

“Article 10. Xarxa balear d'espais marins protegits

1. La Xarxa balear d'espais marins protegits és un sistema integrat, com a mínim, per totes les reserves marines creades a les aigües interiors del litoral de les Illes Balears, amb la finalitat primordial de fomentar la proliferació de les espècies marines objecte d'explotació, promoure l'activitat pesquera sostenible i protegir els ecosistemes marins amb característiques ecològiques diferenciades. Els objectius de la Xarxa balear d'espais marins protegits són:

- a) Assegurar un marc adequat per a la conservació dels recursos marins basat en la coordinació i la cooperació interadministrativa.
- b) Col·laborar en l'assoliment dels objectius de les reserves marines, tant en l'àmbit tècnic com socioeconòmic.
- c) Assolir sinergies en les accions promogudes en el marc de la Xarxa per les diverses administracions públiques.
- d) Reforçar la imatge exterior nacional i internacional de les polítiques balears en matèria de reserves marines, i també les aportacions de les administracions competents.
- e) Contribuir a la conscienciació ambiental de la societat, en col·laboració amb les institucions i les organitzacions pertinents.

2. Poden integrar-se en la Xarxa balear d'espais marins protegits les àrees marines que tinguin alguna figura de protecció legal, a proposta de l'autoritat competent per gestionar-les.”

6. Es modifica l'article 11, que queda redactat de la manera següent:

“Article 11. Gestió de la Xarxa balear d'espais marins protegits

Per aconseguir els objectius anteriors, l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears ha d'exercir les funcions següents:

- a) Elaborar el Pla director de la Xarxa d'espais marins protegits i revisar-lo, inclosos les directrius i els criteris comuns per gestionar les reserves marines.
- b) Fer el seguiment i l'avaluació general de la Xarxa, en particular del grau d'assoliment dels objectius, d'acord amb el procediment que estableixi el Consell de la Xarxa.
- c) Desenvolupar i finançar el programa específic d'actuacions comunes i horitzontals de la Xarxa inclòs en el pla director.
- d) Proposar instruments de cooperació per assolir els objectius de cada espai marí protegit i de la Xarxa en conjunt.
- e) Facilitar la comunicació i l'intercanvi d'experiències i investigacions entre el col·lectiu de persones que treballin a la Xarxa.
- f) Contribuir a la implicació dels agents socials i a la participació de la societat en l'assoliment dels objectius dels espais marins protegits.
- g) Promoure un millor coneixement científic en matèries relacionades amb les reserves marines i una adequada difusió de la informació disponible.

- h) Participar, en el marc de la legislació estatal, en les iniciatives de les xarxes nacionals o internacionals equivalents, i establir mecanismes de cooperació que permetin la projecció externa de la Xarxa.”

7. Es modifiquen els punts b) i c) de l'apartat 3 de l'article 12, que queden redactats de la manera següent:

“b) En els procediments d'elaboració del Pla director de la Xarxa d'espais marins protegits i en les revisions d'aquest instrument de planificació.

c) En els procediments per a la determinació dels criteris de distribució dels recursos financers que s'assignin en els pressuposts generals de la comunitat autònoma de les Illes Balears al programa d'actuacions comunes de la Xarxa d'espais marins protegits.”

8. Es modifica l'article 13, que queda redactat de la manera següent:

“Article 13. Pla director de la Xarxa d'espais marins protegits

1. Com a instrument bàsic de coordinació per a la consecució dels objectius de la Xarxa d'espais marins protegits s'ha d'elaborar un pla director que almenys inclogui:

- a) Els objectius estratègics de la Xarxa d'espais marins protegits durant la vigència del Pla director, i també la programació de les actuacions que ha de dur a terme la Xarxa per assolir-los.
- b) Els objectius en matèria de cooperació i col·laboració amb altres administracions o organismes, tant en l'àmbit balear com nacional i internacional.
- c) Les actuacions necessàries per mantenir la imatge i la coherència interna de la Xarxa.
- d) Les directrius per planificar i conservar les reserves marines.
- e) El programa d'actuacions comunes de la Xarxa i els procediments per fer-ne el seguiment continu i l'avaluació.
- f) Els projectes d'interès general que poden ser objecte de finançament autonòmic.

2. El Pla director, que ha de ser elaborat per la conselleria de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears competent en matèria de pesca i aprovat mitjançant un decret del Consell de Govern, amb l'informe previ del Consell de la Xarxa, té una vigència màxima de deu anys.”

9. Es modifiquen els apartats 2 i 3 de l'article 14, que queden redactats de la manera següent:

“2. Per a la col·locació de matèries sobre el fons marí amb la finalitat de crear zones de condicionament marí, s'ha d'atendre l'article 35 de la Llei 41/2010, de 29 de desembre, de protecció del medi marí, i els criteris que reglamentàriament s'estableixin en desplegament d'aquesta norma.

3. La col·locació d'embarcacions amb la finalitat de crear esculls artificials ha de complir els requisits següents:

- a) Els materials han de ser adequadament avaluats i descontaminats, d'acord amb la legislació autonòmica i nacional i els convenis internacionals aplicables.
- b) El llast ha de ser de materials no contaminants que en garanteixin la immobilització en el punt d'ancoratge.
- c) Quan l'enfonsament sigui en aigües interiors, ha de tenir lloc en una zona que la conselleria competent en matèria de pesca hagi declarat prèviament zona d'enfonsament.”

10. Es deroga l'article 18.

11. Es modifica l'article 19, que queda redactat de la manera següent:

"Article 19. Règim general

La pesca en les aigües interiors del litoral de les Illes Balears s'ha de fer de conformitat amb la normativa de la pesca a la Mediterrània adoptada per la Unió Europea, amb el que estableixen aquesta llei, en especial aquest títol III, i el seu desplegament reglamentari, i també, en allò no previst especialment, amb la normativa sobre el règim, les condicions i les característiques que l'Estat estableixi per a les aigües exteriors."

12. Es modifica l'apartat 1 de l'article 20, que queda redactat de la manera següent:

"1. Les modalitats de pesca aptes a les aigües interiors del litoral de la comunitat autònoma de les Illes Balears són:

- a) Arrossegament de fons.
- b) Encerclament.
- c) Arts menors.
- d) Pesca de corall.
- e) Palangre de superfície."

13. Es modifica l'apartat 1 de l'article 22, que queda redactat de la manera següent:

"1. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears ha de regular els principis generals per a la pràctica d'aquesta modalitat a les aigües interiors del litoral de les Illes Balears."

14. Es modifica l'apartat 1 de l'article 23, que queda redactat de la manera següent:

"1. El Govern de les Illes Balears ha de regular els principis generals per a la pràctica d'aquesta modalitat a les aigües interiors del litoral de les Illes Balears. Aquesta modalitat, l'objectiu de la qual a les Illes Balears és capturar espècies pelàgiques, només es pot dur a terme a fondàries superiors a 35 m, excepte en els casos de plans de gestió específics."

15. Es modifica l'apartat 1 de l'article 24, que queda redactat de la manera següent:

"1. El Govern de les Illes Balears ha de regular els principis generals per a la pràctica d'aquesta modalitat a les aigües interiors del litoral de les Illes Balears i, en particular, els dels principals tipus d'arts: arts de tirada, arts de parada, llampuguera, arts d'emmallament, arts d'ham, trampes i arts per a la llagosta. Les arts de parada s'han de calar en els punts de la costa tradicionalment sortejats per les confraries, dels quals es crea el Registre de punts per a arts de parada. S'habilita el Govern de les Illes Balears per regular-ne l'organització i el funcionament."

16. Es modifica l'apartat 1 de l'article 25, que queda redactat de la manera següent:

"1. El corall vermell () només es pot extreure, amb una autorització específica, en les àrees que el *Corallium rubrum* Govern de les Illes Balears, havent escoltat els consells insulars afectats, hagi declarat per a aquesta finalitat. El Govern de les Illes Balears ha de regular els principis generals per a la pràctica d'aquesta modalitat en les aigües interiors del litoral de les Illes Balears."

17. Es modifica l'apartat 3 de l'article 47, que queda redactat de la manera següent:

"3. En la planificació dels espais portuaris de competència de la comunitat autònoma, tenen preferència les embarcacions que formen la flota pesquera de les Illes Balears, atesa la seva condició de sector primari."

18. Es modifica l'article 68, que queda redactat de la manera següent:

"Article 68. Validesa de les llicències d'altres administracions

Les llicències que habiliten per a la pesca marítima recreativa expedides per l'Administració de l'Estat, per les altres comunitats autònomes i pels consells insulars, tenen vigència plena a les aigües interiors del litoral de les Illes Balears, sens perjudici de l'obligació dels titulars de complir les disposicions autonòmiques que regulen la pesca recreativa."

19. Es modifica l'apartat 2 de l'article 91, que queda redactat de la manera següent:

"2. Per practicar intervencions de busseig professional de qualsevol tipus en aigües interiors del litoral de les Illes Balears és necessari posseir l'acreditació que habilita per dur a terme les tasques professionals dins els paràmetres d'exposició hiperbàrica autoritzats."

20. Es modifica l'apartat 1 de la disposició addicional tercera, que queda redactat de la manera següent:

"1. Per a l'exercici de les competències estatutàries sobre pesca en aigües interiors del litoral de les Illes Balears i per assolir una major eficàcia en les actuacions públiques, la comunitat autònoma ha de promoure l'establiment de vies de col·laboració amb l'Estat, d'acord amb la legislació vigent."

Disposició final cinquena. Taxa per matrícula anual de reserva o vedat de recursos silvestres

1. La Llei de pressupost generals de la comunitat autònoma de les Illes Balears per a l'any 2016 ha de modificar la Llei 11/1998, de 14 de desembre, sobre el règim específic de taxes de la comunitat autònoma de les Illes Balears, amb l'objecte de crear una nova taxa per la matrícula anual de reserva o vedat de recursos silvestres, que regula l'article 74 d'aquesta llei.

2. Sense perjudici del que estableix l'apartat anterior, les reserves o els vedats es poden crear des de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

Disposició final sisena. Desplegament reglamentari

1. S'autoritza el Consell de Govern de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els consells insulars, en els àmbits competencials respectius, per dictar les disposicions reglamentàries necessàries per desplegar i executar aquesta llei.

2. El que disposa l'apartat anterior s'entén sens perjudici del que estableix l'article 58.3 de la Llei Orgànica 2/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, en relació amb la competència pròpia dels consells insulars a què es refereix l'article 70.12 de la mateixa llei orgànica.

Disposició final setena. Període de producció mitjana d'espècies forestals

De conformitat amb la disposició addicional quarta de la Llei 35/2006, de 28 de novembre, de l'impost sobre la renda de les persones físiques i de modificació parcial

de les lleis dels impostos sobre societats, sobre la renda de no residents i sobre el patrimoni, el conseller competent en matèria de forests ha d'establir mitjançant una resolució els períodes de producció mitjana de les espècies forestals de les Illes Balears amb aprofitament fuster.

Disposició final vuitena. Desplegament del règim jurídic de les autoritzacions que preveu el Reial Decret 640/2006, de 26 de maig, pel qual es regulen determinades condicions d'aplicació de les disposicions comunitàries en matèria d'higiene, de la producció i comercialització dels productes alimentaris

El Consell de Govern de les Illes Balears, en el termini màxim de sis mesos comptadors des que aquesta llei entri en vigor, ha d'aprovar, mitjançant un decret, el règim jurídic de les autoritzacions que preveuen els articles 3 i 4 del Reial Decret 640/2006, de 26 de maig, pel qual es regulen determinades condicions d'aplicació de les disposicions comunitàries en matèria d'higiene, de la producció i comercialització dels productes alimentaris, o la normativa estatal que el substitueixi, i ha de permetre les autoritzacions que preveuen els articles esmentats.

Disposició final novena. Entrada en vigor

Aquesta llei entra en vigor al cap de vint dies d'haver estat publicada en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*.

**ANNEX²⁴
ELS FEMS**

²⁴ Vegeu [BOIB núm. 175, de 23 de desembre de 2014](#).